

T.C.

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNE OKUMA
ALİŞKANLIĞI KAZANDIRMA BAĞLAMINDA BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI**

MEHMET KARADUMAN

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Musa DEMİR

KIRIKKALE-2024

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNE OKUMA
ALİŞKANLIĞI KAZANDIRMA BAĞLAMINDA BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI

MEHMET KARADUMAN
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Musa DEMİR

KIRIKKALE-2024

ETİK BEYAN

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehmet KARADUMAN

09.11.2023

ÖZET

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNE OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMA BAĞLAMINDA BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Kırıkkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Musa DEMİR

Ekim 2024

Okuma; insanın yeni kelimeler öğrenmesiyle birlikte ufkunun genişlemesini sağlayan bir eylemdir. İnsan, okudukça var olan zihinsel ve kültürel birikimlerini artırmaktadır. Bu manada okumak, insanı sonu olmayan bir yolculuğa doğru götüren bir eylem hüviyetindedir. Okuma becerisi, Türkçenin dört temel dil becerisinden biri olmakla beraber 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Milli Eğitimin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda, Ortaokul Türkçe Öğretim Programı'nda sıklıkla üzerinde durulan bir dil becerisidir. Özellikle anlatma becerileri olarak ifade edilen konuşma ve yazma becerilerinin gelişimi temelde okuma becerisinin yetkinliğine bağlı olmaktadır. Türkiye'de; birçok ilde yürütülen kitap okuma kampanyaları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından temel eserlerin okullarda öğrencilerce okunmasının hedeflenmesi, ortaokul beşinci ve altıncı sınıflarda 'Okuma Becerileri' derslerinin seçmeli olarak okutulması gibi çalışmalar okuma oranının artırılmasına yönelik yapılan çalışmalar arasına dahil edilmektedir. Tüm bu çalışmaların sağlıklı yürütülebilmesi için eğitimin dinamikleri olan öğretmen-öğrenci ve veli iş birliğine önemli görevler düşmektedir. Bu çalışma beşinci sınıflarda okuma alışkanlığını kazandırma bağlamında yapılan bir eylem araştırmasıdır. Bu kapsamda veriler; 2023-2024 eğitim öğretim yılında, Kırıkkale'nin Yahşihan ilçesine bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 25 öğrenciden toplanmıştır. Öğrencilerle iki grup halinde bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede kitap okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formuna uzman görüşü alınarak bir soru daha eklenmiştir. Her öğrencinin verdiği cevaplar kayıt altına alınarak kitap okumama nedenleri üzerinde analizler yapılmıştır. Bu veriler ışığında, öğrencilerin okuma alışkanlıklarını artırmaya yönelik bir eylem planı hazırlanmıştır. Eylem planı sonrası çalışma grubuyla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, eylem araştırmasının beşinci sınıf öğrencilerinde okuma alışkanlıklarını artırdığı sonucunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler:okuma, okuma becerisi, okuma alışkanlığı, eylem araştırması.

ABSTRACT

AN ACTION RESEARCH IN THE CONTEXT OF GAINING READING HABITS FOR FIFTH GRADE STUDENTS IN MIDDLE SCHOOL

Kırıkkale University

Institute of Social Sciences

Department of Turkish Education, Master's Thesis

Advisor: Doç. Dr. Musa DEMİR

October 2024

Reading is an action that enables people to expand their horizons by learning new words. As people read, they increase their mental and cultural accumulation. In this sense, reading is an action that takes people on an endless journey. Although reading skill is one of the four basic language skills of Turkish, it is a language skill that is frequently emphasized in the Secondary School Turkish Teaching Program in line with the General Objectives and Basic Principles of National Education stated in the Basic Law of National Education No. 1739. Especially the development of speaking and writing skills, which are expressed as expressive skills, basically depends on the competence of reading skills. In our country, book reading campaigns carried out in many provinces, the Ministry of National Education's aim to have students read basic works in schools, and the elective teaching of 'Reading Skills' courses in the fifth and sixth grades of secondary school are among the studies carried out to increase the reading rate. In order for all these studies to be carried out in a healthy way, the cooperation of teachers, students and parents, who are the dynamics of education, has important duties. This study is an action research conducted to increase reading habits in fifth grades. In this context, data were collected from 25 students studying at a secondary school in Kırıkkale/Yahşihan in the 2023-2024 academic year. An interview was conducted with the students in two groups. A semi-structured interview form was used to determine their reading habits. One more question was added to the interview form by taking expert opinion. The answers given by each student were recorded and the reasons for not reading books were analyzed. In the light of these data, an action plan was prepared to increase reading habits. The data obtained from the interviews with the study group after the action plan showed that the action increased the reading habits of fifth grade students.

Keywords: reading, reading skills, reading habit, action research.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışma sürecinde, çalışmanın akademik anlamda oluşmasına katkı sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Musa DEMİR'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın başlangıcında farklı fikirler sunarak ilham kaynağı olan arkadaşım Doç. Dr. Erdi Erdoğan ve kıymetli eşi Özge Erdoğan'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süreci içerisinde sunmuş olduğu katkılarından dolayı değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nuray KAYADİBİ ve Prof. Dr. Murat ÖZBAY'a teşekkür ederim.

Eğitim öğretim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca her zaman desteklerini sunan, bana güven veren, evlatları olmaktan gurur duyduğum anne ve babama teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecinde her zaman fedakarlık gösteren, moral ve motivasyon kaynağım olan, bu süreçte hayatta inşallah her zaman beraber yürüyebileceğimizi bana gösteren kıymetli eşim Buse Nur KARADUMAN'a; neşe kaynağım olan kızım Nehir Hüma KARADUMAN'a ve doğumuyla bizi şerefliendiren oğlum Ömer Kaan KARADUMAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet KARADUMAN

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ETİK BEYAN.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
SİMGELER DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırma Problemi	7
1.5. Sayıtlılar	7
1.6. Sınırlılıklar.....	7
1.7. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM	9
ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Okuma	9
2.1.1. Okumanın Amacı.....	11
2.1.2. Okumanın Önemi	11

2.1.3. Okuma İlgisi	13
2.2. Okuma Alışkanlığı	13
2.2.1. Türkiye’ de Okuma Alışkanlığı	17
2.2.2. Dünyada Okuma Alışkanlığı	21
2.2.3. İlgili Araştırmalar	24
2.2.3.1. Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumları ve Alışkanlıkları Üzerine Yapılan Araştırmalar	24
2.2.3.2. Sınıf Kitaplıklarının ve Okul Kütüphanelerinin Kullanımı Üzerine Yapılan Araştırmalar	27
2.2.3.3. Okuma Üzerine Yapılan Diğer Araştırmalar	28
2.3. Kitap Okuma Alışkanlığını Kazandırma Bağlamında Türkçe Dersinde Kullanılan Yöntemler	29
2.4. Okuma Eğitimi	30
2.4.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Okuma Eğitimi	31
2.4.2. Okuma Eğitiminde Türkçe Öğretmenlerinin Rolü	32
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
YÖNTEM.....	35
3.1. Araştırmanın Çalışma Grubu	37
3.2. Veri Toplama Süreci	37
3.3. Veri Toplama Araçları	38
3.4. Verilerin Analizi	39
3.5. Araştırmacı	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	42
BULGULAR.....	42
4.1. Eylem Planının Uygulanmasından Önce Elde Edilen Bulgular	43
4.1.1. Öğrencilerin Okuma Eğilimlerine İlişkin Bulgular	43
4.1.2. Öğrencilerin Okuma Düzeylerine İlişkin Bulgular	45
4.1.3. Öğrencilerin Okumama Nedenine İlişkin Bulgular ve Yorumu	45
4.1.4. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığını Kazandırmaya Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	48
4.2. Eylem Planı	51
4.2.1. Ders işleme süreci	52

4.2.2. Eylem Planında Yer Alan Okuma Teknikleri ve Uygulama ile İlgili Raporlar	73
4.2.3. Eylem Planı ile İlgili Katılımcı Gözlemleri.....	76
4.2.4. Eylem Planı ile İlgili Öğrenci Gözlemleri.....	78
4.2.5. Araştırmacı Günlükleri.....	80
4.3. Eylem Planının Uygulanmasından Sonra Elde Edilen Bulgular	81
4.3.1. Öğrencilerin Okuma Eğilimlerine İlişkin Bulgular	81
4.3.1.1. Eylem Planı Öncesi ve Sonrası Öğrencilerin Kitap Okuma Eğilimlerinin Karşılaştırılması.....	83
4.3.2. Öğrencilerin Okuma Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	83
4.3.2.1. Eylem Planı Öncesi ve Sonrası Öğrencilerin Kitap Okuma Düzeylerinin Karşılaştırılması	84
BEŞİNCİ BÖLÜM	85
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	85
5.1. Sonuç	85
5.2. Öneriler.....	89
KAYNAKLAR.....	91
EKLER.....	98
EK-1	98
EK-2	99
EK-3	100
EK-4	101
EK-5	102
EK-6	103
ÖZGEÇMİŞ.....	105

ÇİZELGELER DİZİNİ

Tablo 3. 1: Verilerin Toplanması ve Analizi.....	40
Tablo 4.1: Eylem Planı Öncesi Öğrencilerin Okuma Eğilimlerinin Sıklık Değerleri.....	44
Tablo 4.2: Eylem Planı Öncesi Öğrencilerin Okuma Düzeylerinin Sıklık Değerleri.....	45
Tablo 4.3: Öğrencilere Göre Okumama Nedenlerinin Sıklık Değerleri.....	46
Tablo 4.4: Öğrencilerin Okuma Alışkanlığını Kazanmaya Yönelik Çözüm Önerilerinin Sıklık Değerleri.....	49
Tablo 4.5: Eylem Planı.....	52
Tablo 4.6: Kitap Okuma Etkinliklerine Yönelik Gözlem Formu.....	78
Tablo 4.7: Araştırmacı Günlükleri	80
Tablo 4. 8: Eylem Planı Sonrası Öğrencilerin Okuma Eğilimlerine İlişkin Bulgular..	81
Tablo 4.9: Katılımcı Görüşleri.....	82
Tablo 4.10: Eylem Planı Öncesi ve Eylem Planı Sonrası Kitap Okuma Eğilimlerinin Karşılaştırılması	83
Tablo 4.11: Eylem Planı Sonrası Öğrencilerin Okuma Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	83
Tablo 4.12 : Eylem Planı Öncesi ve Sonrası Öğrencilerin Kitap Okuma Düzeylerinin Karşılaştırılması	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2. 1: Ülkemizde Yılda Okunan Kitap Sayısı.....	18
Şekil 3.1: Eylem Planı Aşamaları.....	36
Şekil 4. 1: Öğrencilerin okumama nedenlerini gösteren temalar	47
Şekil 4. 2: Farklı mekân okuma etkinlikleri	60
Şekil 4. 3: Kitap ayrıacı hazırlama.....	62
Şekil 4. 4: Kitap kapağı tasarlama	63
Şekil 4. 5: Aile okuma etkinliği.....	64
Şekil 4. 6: Kitaplık tasarlama etkinliği	66
Şekil 4. 7: Kitap köşesi hazırlama	67
Şekil 4. 8: Özet defteri.....	68
Şekil 4. 9: Afiş ve slogan hazırlama etkinliği.....	69
Şekil 4. 10: Kitap sunumları	71
Şekil 4. 11: Canlandırma etkinliği	72
Şekil 4. 12: Şairler ve Yazarlar Köşesi.....	73
Şekil 4. 13: Okuma yarışması sonuçları	76
Şekil 4. 14: Katılımcı gözlemleri.....	77

SİMGELER DİZİNİ

N	: Kişi sayısı
%	: Yüzde
&	: Ve
Ö	: Öğrenci

KISALTMALAR DİZİNİ

Dk.	: Dakika
IFLA	: Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu
ISBN	: Uluslararası Standart Kitap Numarası
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
NUTS	: Nomenclature d'unites territoriales statistiques
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
OKUYAY	: Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu
PISA	: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEA	: Türkiye Eğilimleri Araştırma
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Unesco	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde tez konusu ile ilgili alan problem hakkında etraflıca bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problem durumuna, amaç ve önemine, sınırlıklarına ve tezde geçen kelime veya kelime gruplarının tanımına bu bölümde yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüz dünyasında, özellikle teknolojik gelişmelerin bir getirisi olarak bilginin sürekli değiştiği ve geliştiği kaçınılmaz bir gerçektir. İnsanoğlu da buna paralel olarak sürekli kendini yenileme ve geliştirme gayreti içindedir. Dünyada olup biten gelişmeleri takip etmek, bu gelişmelerle ilgili bir yorum yapabilmek, bilgiyi güncellemek ve yeniden yapılandırabilmek özellikle günümüz dünyasında insandan beklenen önemli kazanımlardır. Bu bağlamda bilgiye ulaşmanın, onu sürekli takip etmenin ve gerektiğinde değerlendirmeler yaparak bilgiyi güncellemenin yolu en başta okumaktan geçmektedir (Özbay, 2014, s.2). Bunun yanı sıra insan; salt değişen dünyayı kavramak, teknolojik gelişmeleri takip etmek için okumaya ihtiyaç duymaz. Aynı zamanda günlük yaşantının anlamlı kılınabilmesi adına gazete okurken, dizi izlerken, vatandaş olarak hak ve sorumluluklarımızın farkına varırken, mağazada bir alışveriş yaparken ve daha sayamayacağımız birçok durumda da okuma eylemi bizler için elzem bir etkinlik haline gelmektedir (Akyol, 2013).

Okuma, basılı sözcükleri kavrama ve yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir (Özdemir, 1990). Okuma, beş duyu organının çeşitli hareketleriyle zihnin, anlama kavrama çabasıyla meydana gelen karmaşık bir faaliyettir (Aytaş, 2005, s. 461-465). Bu tanımlardan yola çıkıldığında, okuma işinin yazılı bir görselde var olanları görme,

anlama ve yorumlama sürecini kapsadığı söylenebilmektedir. Bu süreci sağlıklı bir şekilde yaşayan birey, okuduklarını zihninde yapılandırdıktan sonra farklı bir bakış açısı edinerek hayatı yorumlama gücünü artırarak okuma ve yazma becerilerini geliştirebilir (Gün, 2012, s.1-21). Birey; okuma sürecini aktif olarak yaşadığında zihinsel becerilerini rahatlıkla yapabilecek, düşüncelerini ifade edip kâğıda dökebilecektir. Ne var ki hayatta edinilen bir beceri, alışkanlığa döndüğü yani devamlılığı olduğu sürece anlamlıdır. Bu nedenle bireyin okuma becerisinden sonra bir üst beceri olan okuma alışkanlığına sahip olması önem arz etmektedir (Sevmez, 2009). Milli eğitim sisteminde öğrencilerin, Türk ve dünya kültür sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmeleri ve benimsemeleri amaçlanmıştır (Meb, 2019, s.8). Bu bağlamda öğrencilerin geniş ve hür dünya görüşüne sahip olabilmeleri, kültürel açıdan kendilerini geliştirebilmeleri için okuma becerisi yanında okuma alışkanlığını da edinmiş olmaları gerekmektedir. Doğanay (2011,s.40-44), okuma alışkanlığını “Bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde eleştirici bir nitelikte gerçekleştirmesi.” şeklinde tanımlamıştır. Okumanın dil becerilerini geliştirmesi, akademik başarıyı artırması, sosyal ve kültürel yönü sağlam kişiliklerin kazanılmasına etki etmesi gibi birçok yaşamsal beceriyi edinmenin merkezinde olması okuma becerisi ve okuma alışkanlığının üzerinde ciddiyetle durulması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Karadağ, 2014, s.1-17). Alışkanlık kazanma, her beceride olduğu gibi kitap okuma alışkanlığı konusunda da uzun bir süreci kapsamaktadır. Bu sürecin içinde çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerin başında çocuğun ailesi, içinde bulunduğu toplumu, okulu ve öğretmeni gelmektedir (Gürcan, 1999) .

Piaget’in bilişsel dönemler olarak yaptığı sınıflandırmalar incelendiğinde 2-3 yaş grubunda yer alan çocukların dil gelişimlerinin çok hızlı olduğu, çocuğun bu dönemde 3-4 sözcükten oluşan cümleler kurabildiği belirtilmektedir. Bu dönemde, dış uyaranların fazla olması, ailenin ve çevrenin çocuğa ilgi göstermesi durumunda çocuğun söz dağarcığının 1000 sözcüğe ulaşabileceği ifade edilmektedir. 3 – 6 yaş grubunda yer alan çocuk ise ana dilin söz dizimine uygun cümleler kurmaya başlar (Şimşek, 2020,s.190-200). Aileler bu dönemde çocukların dil gelişimlerine bağlı olarak okumaya karşı ilgilerini artırıcı tutumlarda bulunmalıdır.

Çocuğun 6 yaşından itibaren ailenin çocuğa okuma yazma alışkanlığı kazandırma konusundaki sorumluluğu daha çok okula, doğal olarak da öğretmene devredilmektedir. Zira çocuk, okul çağı geldiğinde eğitim-öğretim sürecini daha planlı ve programlı bir şekilde yaşayacağı ortama girmiş bulunmaktadır. Okul dönemine başlayan çocuğa milli eğitimin hedefleri doğrultusunda sosyal, kültürel ve sanatsal değerlere ait kazanımların daha planlı, programlı bir şekilde verilmesi amaç edinilmektedir. Çünkü okullar, *'bir milletin kültürünü meydana getiren temel unsurları dikkate alarak toplumdaki sosyal bağları düzenleyen, bunları gelecek nesillere aktaran, muhatap kitlelere kazandırılması gereken davranışları gösteren hedefler dizisidir.'* şeklinde tanımlanan eğitim programı ile *'eğitim programında gösterilen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan öğretmen, konular, fiziki imkânlar, ders malzemeleri gibi unsurları kapsayan bir bütündür.'* şeklinde ifade edilen bir öğretim programına sahiptir (Özbay, 1997, s.34). Okullarda böylesi bir durumun söz konusu olması, çocuğun okuma alışkanlığını kazanması ve devamlılığını sağlaması noktasında sürece olumlu yönde etki edeceği açıktır. Özellikle okullarda kütüphanenin var olması ve zengin donanımlara sahip olması, öğrencilerin okumaya yönelik tutumları noktasında önemli bir etkidir. Okuma zevk ve alışkanlığı ailede başlar ve büyük ölçüde okulda olgunlaşır. Bu anlamda okulda yer alan kütüphanelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca okuma alışkanlığı bireysel olduğu kadar toplumun gelişmişlik göstergesiyle de yakından ilişkilidir (Aydoğdu, 2020, s. 203).

Gömlüksiz'e göre (2004, s.185-195) çocuğun okuma alışkanlığı kazanması için öğretmenlerin kendilerinde de böylesi bir alışkanlığın mevcut olması gerekmektedir. Öğrencileriyle birlikte kitap okuyan, okudukları kitapların içeriği ile ilgili değerlendirmeler yapan ve öğrencilerinin değerlendirmeler yapmasına imkân tanıyan; kitap okuma kapsamında zaman zaman kütüphaneye gitme, okur-yazar buluşmaları vb. nitelikteki etkinliklere öğrencilerinin katılımını sağlayan öğretmenlerin okuma alışkanlığı kazanma konusunda olumlu bir tutum oluşturacağı beklenmektedir.

Ülkemizde kitap okuma alışkanlıklarının belirlenmesi konusundaki araştırmalara ve kitap okuma tutumu, kütüphane kullanımı, yayın satın alma vb. gibi doğrudan kitap okuma üzerinde yapılan göstergelere bakıldığında ciddi anlamda okuma kültürümüzün olmadığı ve bu alanda yapılan çalışmalarla önemli bir mesafeye

erişilmediği görülmektedir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008). Günümüz teknolojisinin sunduğu yelpazesi geniş imkânlar, okuma kültürünün zayıflamasında etkili olmaktadır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın araştırmasında (2007, s.3-28) öğrencilerin, boş zamanlarında kitap okumayı bilgisayar oynama ve televizyon oynama gibi etkinliklerden sonra tercih ettikleri görülmektedir. TÜİK'in (2021) "İstatistiklerle Çocuk" verilerine göre 11-15 yaş grubunda yer alan ortaokul çocuklarının %87,4' ünün internet kullandığı; %91,8' inin hemen her gün kullandığı; %7,1' inin ise haftada en az bir defa internet kullandıkları görülmektedir. Bu öğrencilerin %39,4' ü dijital oyun oynarken bu grupta yer alan öğrencilerin %66,4' ü her gün oyun oynamaktadır. 11-15 yaş grubunda yer alan öğrencilerin sosyal medyayı günlük kullanma ortalamaları hafta içi 02.59 saatken hafta sonu ise 02.51 saattir. Tüm bu verilerden anlaşılacağı üzere kitap okuma alışkanlığı konusunda gerek bireysel gerekse toplum olarak okuma sorunumuzun olduğu görülmektedir. Oysa kitap okumanın özellikle bilişsel becerileri oldukça geliştiren bir nevi egzersiz olduğu yönünde önemli araştırmalar yapılmaktadır. Yaman ve Süğümlü'nün (2010, s.291-306) yaptıkları araştırma incelendiğinde kitap okuma alışkanlığının eleştirel düşünme becerisini geliştirdiği, bunun da akademik başarıya doğrudan etki ettiği anlaşılmaktadır.

Ülkemizde 11-15 yaş grubunda yer alan araştırmalarda ortaya çıkan bu sonuçlar kadar toplumsal bağlamda da yapılan araştırmalarda okuma alışkanlığımızın iyi derecede olmadığı da görülmektedir. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Raporu'na göre okuma oranı ile ilgili ortaya konan sonuçlar değerlendirildiğinde Türkiye'nin; Malezya, Libya gibi ülkelerin yer aldığı 173 ülke arasında 86. sırada yer aldığı Henry (2001'den aktaran, Çetin ve Karata, 2010) tarafından ifade edilmiştir. Uluslararası anlamda öğrenci başarılarını değerlendirmelerle tanınan PISA'nın 2018'de okuma becerileri ile ilgili yaptığı araştırma sonuçlarına göre Türkiye; 79 ülke arasında 40. sırada yer almaktadır. Aynı araştırmada yer alan 37 OECD ülkesi arasında ise 31. sırada yer almaktadır. (Pisa 2018 Türkiye Ön Raporu)

Kitap okuma alışkanlığının istenilen düzeyde olmamasının diğer önemli bir etkeni de ailedir. Günümüz eğitim dünyasında bir çocuğun benlik kazanması, davranış şekilleri ve sahip olduğu ahlak anlayışına ailesinin önemli ölçüde etki ettiği ifade edilmektedir (Çiftçi, 1991). Çocuğun kişilik kazanmasına ettiği etki kadar çocuğun zihinsel ve kültürel anlamda gelişiminde de ailenin rol model olması önemlidir. Aslan ve Harput

(2017, s.17-30), çalışmasında Susanna Tomarro'nun "Kitaptan Korkan Çocuk" adlı çeviri çocuk kitabından ortaya çıkan sonuca yer vermişlerdir. Susanna'nın kitabında, çocuğun eğitiminde ve çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında olumlu özellikler taşıyan anne-babanın olumlu rol model olduğu; olumsuz özellikler taşıyan anne-babanın ise olumsuz rol model olduğu ifade edilmiştir. Küçük yaşlarda iyi bir enstrüman çalabilen çocuk incelendiğinde, lise çağında araba sürmeyi öğrenen çocuğa bakıldığında, bugün spor dünyasında dünya çapında üne kavuşmuş kişiler değerlendirildiğinde bu becerilerin ailede edinilmeye başlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, ailede okuma alışkanlığı kazanmaya başlayan öğrenciden okullarda öğretmenlerinin okuma sevgisini pekiştirmesiyle okuma alışkanlıklarını hayat boyu sürecek bir alışkanlığa dönüştürmesi beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Herhangi bir becerinin kazanılarak alışkanlık halini alması için uzun bir süreç içermesi gerekmektedir. Bu bağlamda okuma alışkanlığı ediniminde öncelikle okuma becerisinin kazanılması, sonrasında bu becerinin okuma sevgisiyle pekiştirilerek alışkanlığa dönüşmesi beklenen durumdur. Okuma alışkanlığı sürecinde okumaya karşı sevgi ve olumlu tutumun oluşmasında aile ve okul başta gelmektedir. Bu bağlamda sırasıyla anne-baba, öğretmen ve araştırmacılara önemli görevler düşmektedir.

Araştırmacı, Türkçe öğretmeni olması ve çalıştığı kurumda okuma alışkanlığı üzerinde hassasiyetle durması nedeniyle çalışmasını okuma alışkanlığı minvalinde yürütmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda öğrencilerde okuma alışkanlığını kazandırma bağlamında üzerine düşen okumaya karşı öğrencilerde ilgi uyandırma, okumayı sevdirmeye ve okuma konusunda rol model olma görevlerinin farkında olarak öğrencilerde okuma alışkanlığını kazandırmayı amaçlamıştır.

Çocuğun ailede örtük program çerçevesinde okumaya karşı geliştirdiği veya geliştireceği okuma tutumlarına örgün eğitim-öğretim programlarında daha planlı şekilde sahip olacağı doğal olarak beklenen durumdur. Araştırma, bu nedenle okuma alışkanlığını okul ortamında kazandırmaya yönelik bir eylem planının hazırlanma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bunun yanı sıra okuma alışkanlıklarını kazandırmaya yönelik yapılan eylem araştırmalarında örneklem olarak birinci, ikinci veya dördüncü

sınıftaki öğrencilerin yer aldıkları görülmüştür. Buna neden olarak ilkokul birinci kademedeki okuma-yazma öğrenilmesi ve bunun olumlu bir okuma tutumuna dönüştürülmesinin kritik dönem olarak görülmesi düşünülmektedir (Altıntop, 2019). Okuma yeteneğinin ilkokulda ortaya çıkması, ortaokulda gelişmesi ve lisede ise bu yeteneğe yön verilmesi bu durumu doğrulamaktadır (Barker ve Escorpit, 1973). Ancak okuma yeteneğine sahip olunması kadar onu geliştirmek de elzem bir durumdur. Bu bağlamda ortaokul beşinci sınıf, okuma düzeylerinin ilerlemiş olduğu ve okumaya duyulan ilginin yoğun olduğu dönemdir (Künyeli, 1993). Çocuğun 10-12 yaşları arası dönemi, onun yetişkinlik döneminde okuma alışkanlığının temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda beşinci sınıfta okuma desteğine ciddi anlamda ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum, araştırmanın beşinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bununla beraber araştırmacının çalışma yapılan okulda derse girdiği sınıflardan birinin beşinci sınıf olması, çalışmanın beşinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılmasına ortam hazırlayan bir diğer durumdur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okuma alışkanlığı konusuna, Milli eğitimin hedefleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe öğretim programlarında önemli ölçüde yer verilmiştir. 2019 tarihli Türkçe Öğretim Programı'nda (2019, s.10) okuma yazma sevgisi ve alışkanlığının kazanılmasının hedeflenmesi, programın özel amaçlar başlığı altında yer almıştır. Bu bağlamda ortaokul dönemi, çocukta okuma ilgi ve sevgisinin daha çok ön plana çıktığı dönem olması sebebiyle önemlidir. Bu ilgi ve tutumun öğrencide olumlu bir iklimde yaşanması adına Türkçe öğretmenlerinin etkisi söz konusu olmaktadır. Araştırmanın, özellikle Türkçe öğretmenlerine, öğrencilere ve bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara eylem bağlamında katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.4.Araştırma Problemi

Eylem planı öncesi ve sonrası okuma alışkanlıkları ne durumdadır?

Alt Problemler

- 1) Öğrencilerin eylem planı öncesi ve sonrası kitap okuma eğilimleri nasıldır?
- 2) Öğrencilerin eylem planı öncesi ve sonrası kitap okuma ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 3) Öğrencilere göre kitap okuma alışkanlıklarını olumsuz yönde etkileyen faktörler nelerdir?
- 4) Öğrencilere göre kitap okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik çözüm önerileri nelerdir?

1.5. Sayıtlar

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruları içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

Ölçme aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun kapsam geçerliliğini belirlemek adına alınan uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

Hazırlanan eylem planının 2022-2023 eğitim öğretim yılı kapsamında 20 ders saatinde uygulanmasıyla,

Araştırmacıya ait veri toplama araçlarıyla,

Araştırma kapsamındaki gözlem raporları ve çalışma ürünleriyle,

Kırıkkale/Yahşihan Şehit Mustafa Uğurelli Ortaokulu beşinci sınıfta öğrenim gören 25 öğrenciyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Okuma: Okumak işi, kıraat. (TDK, 2011)

Alışkanlık: Bir şeye alışmış olma durumu, alışkınlık, alışmışlık, alışkı, itiyat, huy, meleke, ünsiyet, yordam. (TDK, 2011)

Okuma alışkanlığı: Kişinin gereksinim olarak algılaması ile okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesi. (Yılmaz, 1993: 30)

Eylem Araştırması: Eylem araştırması, uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da hali hazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik veri toplama ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008,s. 295).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde okuma, okumanın amacı ve önemi, okuma alışkanlığı, Türkiye’ de ve dünyada okuma alışkanlığı konuları üzerinde durulacaktır.

2.1. Okuma

İnsanoğlunun var olduğu günden bu yana yaşamını devam ettirebilmesi için bazı ihtiyaçları olagelmıştır. Bu ihtiyaçlar temel ve sosyal bağlamda ele alınmaktadır (Sarıpek, 2017, s.43-65). Birey, hayatı boyunca eksikliğini duyduğu her şeyi ihtiyaç olarak görmüş ve bu ihtiyacını gidermek için eylemlere yönelmiştir. İnsanoğlu, yaşamı boyunca yeme, içme, barınma gibi fiziksel ihtiyaçlarını gidermekle kalmamış; bunun yanı sıra kendini ve çevresini tanımaya, keşfetme merakını gidermeye de çalışmıştır. Bu bağlamda birey, kendini ve dış dünyayı tanıma ihtiyacını gidermek için okuma eylemine başvurmaktadır. Okuma ile ilgili literatürde oldukça farklı tanımlar yapılmaktadır:

- 1) Okumak işi, kıraat. (TDK, 2011)
- 2) Okuma, basılı sözcükleri kavrama ve yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir (Özdemir, 1990).
- 3) Okuma, gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlama çabasından oluşan karmaşık bir etkinlik olup bir yazının harflerini, kelimelerini tanıma ve anlamlarını kavramaktır (Tazebay, 1993,s.6).

- 4) Görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreç (Güneş, 2007, s.119-128).
- 5) Okuma bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir (Demirel, 1999).
- 6) Ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilme ve anlamlandırılma süreci (MEB, 2015).

Deniz (2017), bu tanımlara paralel olarak okumanın birçok beceriyi bir araya getiren bir etkinlik olduğunu ifade etmiştir. Okumanın yazılı sembollerden bilişsel, davranışsal ve devinişsel becerilerin bir araya gelerek bir anlam çıkarma sürecinin olması bu durumu ortaya koymaktadır. Elkatmış (2013, s.1223-1240); okuma eyleminin bir iletişim, bir öğrenme, bir algılama gibi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerileri içerisinde barındıran özel ve karmaşık bir sürece sahip olduğunu ifade eder. Akyol, (2007:19) okuma sürecini beceriyi kazanma ve bu beceriyi kullanma durumlarına göre çeşitli aşamalarla açıklamaktadır. Bu aşamalar ve bu aşamalarda sergilenebilecek öğrenci davranışlarını şöyle sıralamaktadır:

- 1) **Hazırlık ve taklit:** Çocuklar bu dönemde okuma ve kitaplara meraklı olduklarını gösteren davranışlarda bulunur. Taklit şeklinde okuma yaparlar.
- 2) **Başlangıç aşaması:** Birçok harfin sesini tanır, yazarken kelimeler arasındaki boşluğa dikkat eder, sık karşılaştıkları kelimeleri anlamlarıyla kullanabilirler.
- 3) **Gelişim aşaması:** Okuma stratejilerini kullanmaya başlar, anlamak için görsellerden ziyade metin üzerinde dururlar.
- 4) **İlerleme aşaması:** Farklı sesleri kolaylıkla telaffuz edebilir, sessiz okuma kültürünü oluştururlar.
- 5) **İlişkilendirme aşaması:** Okumada kelime tekrarlarına daha az verirler, uzun metinleri okuyabilirler. Karakter ve olaylarla ilgili derinlemesine değerlendirmeler yapabilirler.
- 6) **Akıcı okuma aşaması:** Sessiz okuma süresini uzatabilirler, karmaşık metinleri rahatlıkla okuyabilirler. Metinde yer alan birden fazla kahraman ve olayı anlayabilir, grup tartışmalarına katılabilirler.

7) **Bağımsız okuma:** Karmaşık anlamlar üretebilir, metin türleri arasında ilgilerine göre rahatlıkla seçim yapabilirler. Farklı bilgi toplama ve araştırma stratejileri kullanabilirler.

2.1.1. Okumanın Amacı

Okuma bireysel ve toplumsal anlamda ele alınan, her iki alanda da bir kazanımı olan bir beceridir. Düşünen, düşündüklerini anlatabilen bir toplum olabilmenin yolu okumaktan geçmektedir (Tural, 1992). Okuma becerisini geliştirmiş bireyler bilinçli bir okuyucudur. Bilinçli bir okuyucu olmanın yollarından bir tanesi de okuma amacına sahip olmaktan geçmektedir (Yurtbakan, 2017, s.240-257). Okumanın amacı toplumların sosyoekonomik ve kültürel yapılarına göre değişiklik gösterse de genel anlamda okuma bir anlama ve kavrama süreci olarak karşımıza çıkmaktadır (Göğüş, 1978). Aytaş (2005, s.1-9) da 'Okumanın asıl amacı anlamı kavramak olduğuna göre, kelime şekillerinin, anlamlarıyla aynı zamanda kavranması gerekir.' diyerek okuma amacını anlama ve kavrama üzerinde ele almıştır. Son olarak 2019 tarihli olarak hazırlanan Türkçe Öğretim Programı'nda okumanın amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Kavram, duygu, düşünce ve olguları sözlü ve yazılı olarak ifade etme, kavrama,
- Farklı nitelikte yer alan eserlere ilgilerinin artırılarak söz varlığını zenginleştirmek,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısı kazanarak değerlendirmelerde bulunabilmek,
- Türk, dünya kültür ve sanatına ait eserleri okuyarak estetik ve sanatsal değerlerin farkına varabilmek,
- Söz varlıklarını zenginleştirerek dil bilinci ve zevkine varabilmek,
- Serbest zamanlarını okuma alışkanlıklarıyla değerlendirebilmek,
- Türk dilini sevdirmek, doğru ve güzel kullanmalarını sağlamak (MEB, 2019,s.9).

2.1.2. Okumanın Önemi

Okuma eylemi, insanlığın var olmasıyla birlikte önemi anlaşılan ve bugüne kadar da üzerinde sürekli durulan bir eylemdir. Bu durum sadece dilbilim kitaplarında

anlatılmakla kalmamış, kutsal kitaplarda da okumanın önemine dikkat çekilmiştir. Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'de ilk inen ayetin 'Yaratan rabbinin adıyla oku!' olması tesadüf değildir. Özellikle günümüzde insanın sürekli bilgi bombardımanı altında kalması okuma eylemini canlı tutması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Günlük bir yaşam sürecinde karşılaşılan tüm yazılı veya görsel metinler okuma yoluyla kavranabilmekte ve zihinde yapılandırılmaktadır. Bu bağlamda çağın gerekleri iyi bir okuma becerisine sahip olmayı beraberinde getirmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun özel ve genel amaçları temel alınarak hazırlanan Türkçe öğretim programları okumanın önemi üzerinde önemle durmaktadır. İlk hazırlanan 1924 ve 1926 yıllarındaki İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı'nda 'Kıraat' başlığı altında okumaya ve okuma derslerine yer verilmiş bu derslere ait olarak 'talebinin okuduğunu anlaması, malumatını zenginleştirilmesi, yeni lügatler öğrenmesi ve okuduğunu anlatmaya çalışması' gibi kıraat derslerinin hedefleri belirlenmiştir (Özbay, 2014,s.92). Görüldüğü üzere gerek ilk hazırlanan Türkçe öğretim programlarında gerekse son hazırlanan programlarda ifade edilen okumanın amaçlarına ulaşmada okuma becerisi nihai önem taşımaktadır. Bugün ilköğretim ikinci kademe olan ortaokullar 5 ve 6. sınıflarda seçmeli ders olarak 'Okuma Becerileri' derslerinin yer alması bu önemin eğitim sistemimizde korunmaya çalışıldığını gösteren bir durumdur. Eğitim sisteminin her basamağında okuma eğitiminin bu denli önemli olması, sistem içinde yer alan öğrencinin başarılı olmasını da iyi bir okuma bilincine sahip olmaya sevk etmektedir. Zira Yılmaz'ın (2012) yapmış olduğu araştırmada, okuma alışkanlığı iyi olan öğrencilerin okul başarısının da olumlu yönde arttığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Akın'ın (2016,s.469-483) yaptığı araştırmada da öğrencilerin okuma alışkanlığı ve yazma tutumlarıyla Türkçe akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Okuma kişisel gelişim ve bireyin ruhsal gelişimi içinde önemli olmaktadır. Rehberlik anlamında yapılan çalışmalara bakıldığında okuyan öğrencilerin benlik kavramlarını geliştirdiği görülmektedir. Okuyan öğrenciler, kendilerini daha iyi tanıyıp ideal benlik geliştirir; okudukları kitaplarda yer alan kahramanlarla özdeşleşerek meslek seçimlerinde bir fikir sahibi olurlar. Bununla birlikte öğrencilerin okuma süreci ile benlik kavramlarını ve saygılarını yükselterek kişiliklerini geliştirdikleri, araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Dökmen, 1994).

2.1.3. Okuma İlgisi

Türk Dil Kurumu, ‘ilgi’ kelimesini ‘Belirli bir olay ya da etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik duyma.’ olarak tanımlamıştır (TDK, 2018). Alaylıoğlu ve Oğuzkan ise (1976) ilgiyi seçme durumu söz konusu olduğu zaman bir kimsenin yaptığı tercih olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlar dikkate alındığında, ilgi ile ilgili olarak vurgulanan unsurun bireysel farklılık ve tercihler olduğu anlaşılmaktadır. İlgi, bir konu ya da duruma karşı daha dikkatli olma halini ifade etmektedir. Bu yönüyle ilgi, dikkati artırır; hatırlamayı kolaylaştırmaktadır.

Güneş (2017, s.119-128), okuma ilgisini ‘okumaya ilgi duyma, sevme, okumadan hoşlanma, okumaya öncelik tanıma, okumaya daha fazla zaman ayırma’ gibi kelimelerle açıklamaktadır. Bunun yanı sıra okuma ilgisinin gelişimini ‘okumayı sevme, okumayla ilgilenme, okumaya daha fazla zaman ayırma, çeşitli kitaplardan okuma, ilgi duyduğu metinleri okuma, okuyacağı yeni konular belirleme, öğrenilenleri uygulamaya aktarma’ şeklinde sürdürdüğünü ifade etmiştir.

Keleş (2006), okuma alışkanlığı kazandırmanın en temel ögesi olarak okumayı çocukların sevmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Bu noktada çocuğun okumayı sevebilmesi için kitapları sevip onlara yönelmesi önem arz etmektedir. Bunun için de çocukluk dönemi, kitap sevgisinin kazanılması bağlamında önemli bir süreçtir. Okuma alışkanlığını toplum olarak bir kazanım seviyesine ulaştırmak için çocukların ilköğretim birinci kademe dönemi itibariyle kitap okumaya karşı davranışları gözden geçirilmeli ve çocuklarda okuma ilgisi geliştirilmeye çalışılmalıdır.

2.2. Okuma Alışkanlığı

Alışkanlık kelimesi kavram olarak ‘Bir şeye alışmış olma durumu, alışkanlık, alışmışlık, alışkı, itiyat, huy, meleke, ünsiyet, yordam.’ şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Bir diğer tanımda ise Alaylıoğlu ve Oğuzkan (1976) (akt. Özbay, 2014) okuma alışkanlığını ‘Bir şeyin sık sık tekrarlanması sonucu meydana gelen huy.’ şeklinde ifade etmişlerdir.

Günümüzde çocukların eğitimi ve eğitim sürecinin aktif şekilde, istedik düzeyde geçirilmesi ile ilgili ciddi anlamda çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde çocukların okul öncesi dönem itibariyle eğitim etkinliklerine yönelik her uyarıcının çocukta dilsel, zihinsel, duyuşsal becerileri harekete geçirdiği

sonucuna varıldığı görülmektedir. Bu dönemde çocukların özellikle kitap uyarısıyla karşılaşmaları eğitim süreci açısından önemli olmaktadır. Alışkanlık kavramının ve dolayısıyla okuma alışkanlığının uzun bir süreç içerdiği gerçeğinden hareketle okuma alışkanlığı kazanılması istenen çocuklarla okul öncesi dönemde kitapla karşılaşmalarının sağlanması gerekmektedir. Bu dönemde okumaya karşı ilgi duymaya başlayan çocuk, okul çağı dönemiyle birlikte okumayı artık bir eylem haline dönüştürmektedir. Okumayı öğrenen çocuk farklı kitaplar okudukça yeni yeni bilgiler öğrenmekte ve bunu zihinde anlamlandırmaktadır. Bu sebeple çocuğun kitaba ve okumaya olan ilgisinin devamlılığı sağlanmalı, okumayı bir alışkanlık haline getirmesi hedeflenmelidir.

Okuma alışkanlığı, kişinin gereksinim olarak algılaması ile okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesidir (Yılmaz, 1993,s. 30). Okuma alışkanlığı; bireylerin okuma eylemini bir gereksinim olarak algılayıp yaşam boyu, sürekli ve düzenli biçimde bu eylemi gerçekleştirmesidir (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010, s.1-21). Keleş (2006) ise okuma alışkanlığının bireyin bir zevk ve gereksinim olarak hissetmesi sonucu okuma eylemini irdeleyici, eleştirici nitelikte yaşam boyu gerçekleştirmesi anlamına geldiğini ifade eder. Konan (2013,s.31-59) ise okuma alışkanlığını bireyin okumayı öğrendikten sonra okuma eylemini sürekli, düzenli, eleştirel ve irdeleyici bir tavırdaki gerçekleştirerek yaşam biçimi haline getirmesi olarak tanımlamıştır. Tanımlar incelendiğinde okuma alışkanlığının hayat boyu devam etmesi gerekliliği üzerinde durulduğu görülmektedir. Zira istenilen bir eylemin edinilmiş olmasından ziyade kararlı bir şekilde uygulanmasının daha makbul olduğu ifade edilmektedir. İnsanın bir eylemi alışkanlığa dönüştürebilme becerisi, insanda fitratı gereği var olan bir potansiyelidir (Çevik, 2021,s.9). Bu anlamda okuma ilgisinin okul öncesi dönemde aileyle başlanması, okul çağı dönemde okuma eyleminin edinilmiş olması ile okuma alışkanlığının temellerinin öğretmenle sağlanması, okuma alışkanlığı sürecinin sağlıklı zemine oturmasını sağlayacaktır.

Okuma alışkanlığı ile ilgili kavramsal ifadelerden hareketle okuma alışkanlığının bireye getirileri incelendiğinde, okuma alışkanlığının bireylerin sadece ihtiyaçlarını karşılamakla yetinmeyip onları akademik anlamda da geliştirdiğini ifade edebiliriz. Okuma alışkanlığı bireyi geliştiren, bireyin kelime dağarcığını zenginleştiren ve dolayısıyla bireyin toplumda daha iyi bir yer edinmesini sağlaması açısından oldukça önemli bir araçtır. Yapılan birçok araştırmaya göre okuma alışkanlığının temellerinin

daha çok ilkokul döneminde atılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu anlamda özellikle 8-13 yaş arası dönemin okuma alışkanlığı kazanma noktasında altın bir dönem olduğu ifade edilmektedir (Bamberger, 1990). Atalarımızdan bizlere miras kalan ‘Ağaç yaş iken eğilir.’ ifadesinde karşılığını bulan sosyal öğretilerde de bir alışkanlığın, bir becerinin edinilmesi için erken dönemlerin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Ronkova ve Wildova (2015,s.1204-1208) da erken yaşlarda okuma alışkanlığının kazanılması gerektiği, ileriki yaşlarda kazanılmasının zorlaşacağını ifade etmektedir. Bamberger (1990), erken yaşlarda okuma alışkanlığının edinilmemiş olmasının ileriki yaşlarda okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkileyebileceğini nedenleriyle sıralamıştır. Bu durumun nedenleri arasında;

- Çocukluk döneminde ortaya çıkan macera vb. duyguların azalması, kitaba karşı macera duygusuyla yönelen çocukları okumaktan uzaklaştırabilmektedir.
- Yaşın ilerlemesiyle birlikte çocuğun tüm yönleriyle gerçek hayatı tanınması sonucu okumayı bırakabilmektedir.
- İleriki yaşlarda okuma yerine diğer eğlence ve eğitim ortamlarının tercih edilmesi.

Okuma alışkanlığının kazanılmış olmasının bireye gerek bireysel gerekse toplumsal anlamda birçok kazanım sağlayacağı öngörülmektedir. Okuma alışkanlığı, her şeyden önce toplumun gelişmişliğini göstermektedir (Demirer, Sünbül, Yılmaz, Ceran, Çintaş, Işık, Çalışkan ve Alan, 2010). Ülkemizde yılda bir kişinin okuduğu kitap sayısı 7,2 olarak açıklanmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011). Bu sayı gelişmiş dünya ülkesi olan Japonya’ da ise 25 olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelik, 2019). Bununla beraber basılan kitap sayıları, okumaya ayrılan süre gibi durumlar değerlendirildiğinde, birçok dünya ülkesinden geride kaldığımız görülmektedir. Bu anlamda, ülkelerin gelişmişlik durumları ile kitap okuma oranları arasında bir paralellik olduğunu ifade etmenin isabetli bir değerlendirme olacağı görülecektir.

Okuma alışkanlığı bir toplumun sosyokültürel anlamdaki durumunu ortaya koyan bir ölçüt olmaktadır. Toplum olarak gelişmişlik seviyesine ulaşılacak isteniyorsa okuma alışkanlığının çocuğa kattığı kazanımların bilincinde olunması gerekmektedir. Okuma alışkanlığının çocuğa sağladığı yararlar şu şekilde ifade edilebilir:

- Okuma alışkanlığı çocuğun zihinsel gelişimine katkıda bulunur.

- Çocuğun iletişim becerilerini kuvvetlendirir.
- Çocuğun sözcük dağarcığını zenginleştirerek kendini anlama/anlatma becerilerini geliştirir.
- Çocuğun ana dilini etkili kullanabilmesine olanak sağlar.
- Çocuğun gerek akademik gerekse eğitim yönünden başarısını artırır.

Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007), çocuğun zihinsel ve kişilik gelişimi açısından bu yararların önemli olduğunu ifade etmektedir.

Çocukların okuma alışkanlığını kazanmasında birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörler aile, okul, öğretmen, toplum olarak sıralanmaktadır. Bu etkenlerin başında hiç şüphesiz aile gelmektedir. Çocuk, okuma alışkanlığını kazanma konusunda öncelikle ailede okuma etkinliklerinin yapıldığına tanık olmalıdır. Çocuk, doğası gereği küçük yaşlarda taklitle birçok şeyi öğrenmektedir. Ailede okuma etkinliklerini görmeyen çocuğun okuma alışkanlığını istenilen düzeyde kazanması beklenemez. Bu anlamda aile iyi bir rol model olmalıdır (Sünbül vd., 2010).

Aileden sonra çocuğun kitap okuma alışkanlığını kazanması bağlamında okulun ve öğretmenin etkisi önemlidir. Okumaya karşı ailede ilgi duyan çocuğun eğitim öğretim etkinliklerinin planlı yürütüldüğü bir örgün ortamda, kitaplara ve okumaya karşı ilgisi artacaktır. Çocuğun kitapla aralarındaki bağ daha da kuvvetlenecek ve eğitim-öğretimin ana unsuru olan okuma faaliyetlerini devamlı hale getirmesiyle çocuk, tabii olarak okuma alışkanlığını kazanmış bir birey olma yolunda önemli bir ilerleme kat etmiş olacaktır. Bu anlamda, öğretmenin rol model olma noktasında sorumluluğu çocuğun okuma alışkanlığı kazanması açısından önemli olmaktadır. Ayrıca çocuğun içinde yer aldığı toplum da okuma alışkanlığını kazanması anlamında çocuğa bir bakış kazandırmaktadır. Okuma alışkanlığının kazanılmasını olumsuz yönde etkileyen faktörler de bulunmaktadır. Özellikle günümüzde çocukların televizyon, telefon, tablet gibi dikkatlerini daha kolay cezbeden materyallere kolayca ulaşmaları ve bu materyallerden sunduğu kolaylıklardan daha fazla faydalanmaları okuma alışkanlığını kazanmanın önünde olumsuz bir durum olarak yer almaktadır (Taşkesenlioğlu, 2016). Bunun yanı sıra ailenin okuma alışkanlığına sahip olmaması, eğitim sisteminde yer alan sınav unsurunun gerek çocuklar gerekse aile üzerinde kurduğu baskı ve bu baskının çocukları bilgiyi anlama, yorumlama yerine bilgiyi ezberlemeye yönlendirmesi gibi durumlar da okuma alışkanlığının kazanılmamasında etkili olmaktadır. Okuma becerisinin okuma

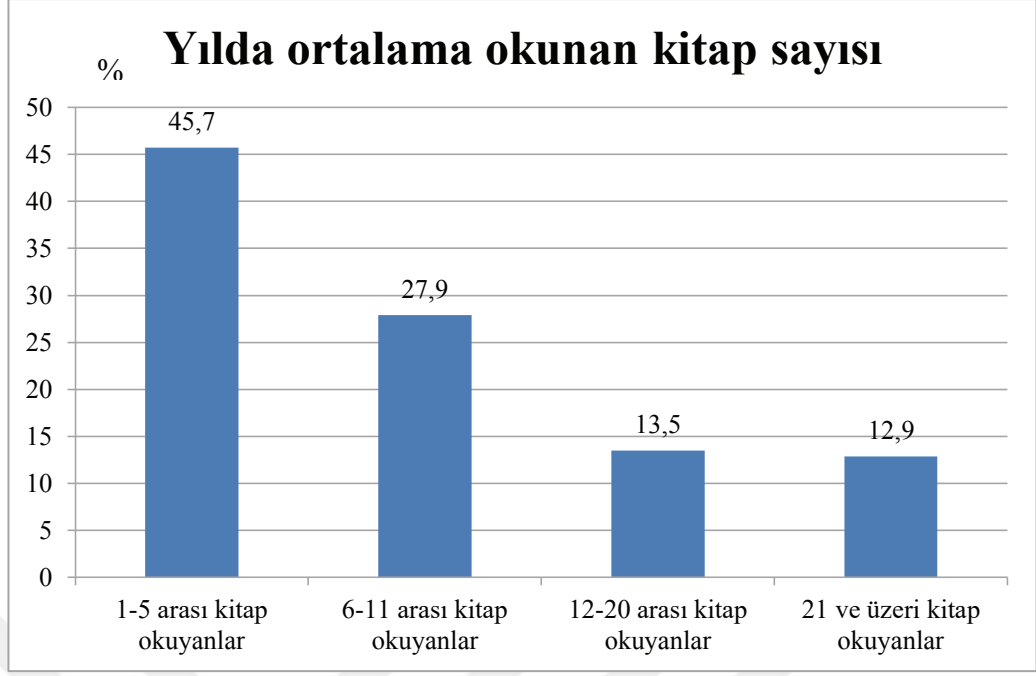
alışkanlığına dönüşmesi için bu olumsuz durumların azaltılması son derece önemlidir.

2.2.1.Türkiye’ de Okuma Alışkanlığı

Günümüz eğitim dünyasında, okuma alışkanlığını kazanmış, bunu sağlam bir okuma bilincine dönüştürmüş bireylerin yer aldığı toplumların okuma bilincinin zayıf olduğu toplumlara göre daha fazla kültürel bir kimliğe sahip oldukları görülmektedir. Okuyan ve düşünen toplumlar, kendilerinden başlamak üzere hayatı sorgulayıp anlamlı kılabilmeyi başarmış; elde ettikleri deneyimler ışığında yaşayacakları anlara kendileri için kılavuz oluşturabilmişlerdir. Bunun bilincinde olan toplumlar okuma alışkanlığı konusunda bugüne kadar hassasla durmuş ve durmaya da devam etmektedirler. Türkiye bazında TÜİK’ in (2021) yayınladığı raporlar üzerinden değerlendirme yapmak mümkündür. Bu rapora göre:

- Türkiye’de okuma yazma bilmeyenlerin oranı 1935 yılında %80,8’dir. Bu oran yıllar içinde düşme eğilimi göstererek 2021 yılında %2,5’e düşmüştür..
- Cinsiyet bazında, erkeklerde okuma yazma bilmeyenlerin oranı 1935’te %70,7’dir. Bu oran 2021’de %0,8’e, kadınlarda ise 1935’te %90,2 olan oran 2021’de %4,2’ye gerilemiştir.

Rapor değerlendirildiğinde, Türkiye’de okuma yazma bilenlerin oranında 1935 yılından bu yana ciddi anlamda artış görülmektedir. Ne var ki yapılan araştırmalar, Türkiye’de okuma yazma oranındaki artışla okuma oranındaki artışın aynı derecede olmadığını göstermektedir (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990). Kültür ve Turizm Bakanlığının (2017) yayınladığı raporlara bakıldığında, bir yılda ortalama olarak okunan kitap sayılarının istenilen düzeyde olmadığı, okuma düzeyinin çok zayıf olduğu görülmektedir.

Şekil 2. 1: Ülkemizde yılda okunan kitap sayısı

Kültür ve Turizm Bakanlığının (2011) yapmış olduğu ‘Türkiye Okuma Kültürü Haritası Projesi’ kapsamında bir araştırma bulunmaktadır. Araştırma; Türkiye İstatistik Kurumu'nun NUTS2 düzeyinden seçilen Adana, Ağrı, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon, Van ve Zonguldak illerinden 6212 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre Türkiye’de bir kişinin yılda ortalama 7,2 kitap okuduğu sonucuna varılmıştır. Bu oran değerlendirildiğinde, okuma oranının istenilen düzeyde olmadığı görülecektir.

Türkiye’de yayımlanan kitap sayıları ile ilgili Türkiye Yayıncılar Birliğinin Kitap Pazarı Raporu’na (2021) göre ulaşılan veriler şu şekildedir:

- Türkiye nüfusuna göre değerlendirildiğinde kişi başına düşen kitap sayısı 7,6’dır.
- 2021 yılında üretilen kitap sayısı Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ISBN Ajansından alınan bilgilere göre 87.231 adettir.

Ungan’ın (2008) çalışmasında, Kültür Bakanlığının uluslararası standart kitap numarasından (ISBN) alınan 1992-2004 yılları arasında Türkiye’de toplam 150.601, yıllık bazda ise 10.701 eserin basıldığı ifade edilmektedir. Bu oran 2021 yılına

gelindiğinde ise 87.231 olarak karşımıza çıkmaktadır. Unesco'dan alınan verilere bakıldığında ise bu durumun dünyada yer alan değerleri daha yukarı seviyelerdedir:

- İngiltere, 1999 yılında 110.965 olarak yayımladığı eser sayısını 2018' de 188.000'e,
- Almanya, 1999 yılında 78.042 olan kitap sayısını 2018 yılında 79.016'ya,
- 1999 yılında 68.175 basılı kitabı olan ABD, 2013 yılında bu sayıyı 275.232' e yükseltmiştir.

Basılı kitap sayıları noktasında, Türkiye'de 15-20 yıl önce ortalama 10.000 civarı basılan kitap sayısının günümüzde 80-90 binlere geldiğini görmek kayda değer bir durumdur. Buna karşılık kitap sayısındaki artışa rağmen okuma düzeyinin halen istenilen seviyede olmaması ise bu alanda çalışmaların yeterli olmadığını göstermektedir. Bu anlamda kütüphanelerin varlığı, insanların kütüphaneleri kullanma sıklıkları da okuma oranlarının artmasına etki edeceği öngörülmektedir. Türkiye'de TÜİK' in (2021) verilerine göre 2021 yılında bir önceki yıla göre kütüphane sayısı %1,7 artarak 34.555 olmuştur. TÜİK' ten alınan adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde Türkiye nüfusu 2022 yılında 85.279.553 kişi olarak açıklanmıştır. Bu bağlamda kütüphane oranına göre kıyaslandığında Türkiye'de 25.000 kişiye bir kütüphane düştüğü görülmektedir. Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonunun (IFLA) 2016 yılında yayımladığı 'Dünya Kütüphane Haritası'na göre AB ülkelerinde yaklaşık 6500 kişiye bir kütüphanenin düştüğü ifade edilmektedir. Açıklanan bu raporlar dikkate alındığında Türkiye'de okuma alışkanlığı konusunda önceki yıllara göre gelişmeler olduğu, fakat AB ülkeleri ile değerlendirildiğinde halen istenilen seviyelerde olunmadığı görülecektir.

Türkiye'nin kütüphane sayısında yıldan yıla artış olsa da okuma oranı anlamında ülke nüfusuna göre oldukça gerilerde kaldığı, sadece Türkiye'de yapılan araştırma sonuçlarında değil uluslararası araştırmalarda da ortaya çıkan bir tablodur. TÜİK' in 2017 verilerine göre Türkiye'de,

- Televizyon izlemeye 6 saat vakit ayrılıyor.
- İnternette 3 saat vakit geçiriliyor.
- Kitaba ihtiyaçlar listesinde 235. sırada yer veriliyor.
- Günde kitap okumaya yalnızca bir dakika ayrılıyor.

- Unesco'nun okuma oranları olarak açıkladığı raporda ise Türkiye, 86. sırada yer almaktadır.

Türkiye Eğilimleri Araştırma (TEA) Raporu'na göre 2019 yılında kitap okumayanlar %50,9 oranında iken bu oran 2020 yılında %59,1'e yükselmiştir. Bir başka deyişle 2020 yılında kitap okuyanların sayısının sadece %40,9 olması kitap okuma alışkanlığının tam anlamıyla Türkiye'de yerleşmiş olmadığını göstermektedir. Aynı raporda gazete okuyanların oranının %43,4 çıkması da kitap okuma oranıyla ilgili bir paralellik taşımaktadır. Raporda sosyal medya kullanımı ile ilgili çarpıcı sonuçlar yer almaktadır. Zira sosyal medyaya vakit ayıranların oranı %91,2 iken vakit ayırmayanlar ise %8,8 olarak açıklanmıştır. Sosyal medyaya ayrılan günlük süre ise ortalama 2,6 saat olarak yer almaktadır. Bu süre bilgisayar oyunlarında ise 3 saati bulmaktadır (TEA, 2021).

Türkiye'de yapılan okuma alışkanlığı içerikli çalışmalar değerlendirildiğinde; okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığı, okumama sorununun ülkede genel bir sorun olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu doğrultuda okuma alışkanlığını daha yukarı seviyelere çıkarmak, toplumun geneli itibarıyla okuma alışkanlığı edinmiş, okuyan bir toplum oluşturmak Türkiye'nin en önemli gayelerinden biri olmuştur. Bu amaçlar doğrultusunda il ve ilçelerde okuma kampanyalarının düzenlendiği ve bu kampanyaların da önemli projeler olduğu söylenebilmektedir. Okuma etkinliklerinin yer aldığı kampanyaların, projelerin bazıları aşağıda yer almıştır:

- Nevşehir/Ürgüp Kaymakamlığının başlattığı 'Hayatın Anlamı Kitap' projesi kapsamında öğrenci, veli ve kamu personellerine okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik etkinlikler düzenlendi. Kaymakamlığın başlattığı bu proje aynı yıl içerisinde e-Twinning projesi kapsamında da yürütüldü. Projede Sivas, Kayseri, Kırşehir, Kırıkkale ve Nevşehir'den farklı okulların ortak katılımıyla 'Kitabınla Gel' adı altında okuma etkinlikleri düzenlendi. Proje sonunda Ürgüp'te ortak okulların katılımıyla kitap takasları yapılarak öğrenciler birbirlerin kitaplarını verdiler. Aynı zamanda projeye e-Twinning kalite etiketi ödülü verildi. Şu anda 'Hayatın Anlamı Kitap' projesi Çeşme Kaymakamlığı bünyesinde devam etmektedir.
- Kırıkkale Hüseyin Kahya YBO öğrencileri, 2017 yılında Türkçe Öğretmeni Mehmet Karaduman tarafından düzenlenen 'Hüseyin Kahya YBO okuyor, ya siz?' projesi çerçevesinde il meydanında okuma etkinliği düzenlediler.

Projede okul öğrenci, öğretmen ve personelleri okuma faaliyetlerini il meydanında düzenleyerek ‘Okumanın yeri ve zamanı yoktur, ihtiyaç hissedildiği her an okuma yapılabilir.’ iletisi vererek okuma alışkanlığı konusunda farkındalık oluşturmaya çalıştılar.

- Kırıkkale’de okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik 2017 yılında Kalkınma Bakanlığı destekli ‘KOP Okuyor’ adı altında ‘Bu Benim Hikayem’ adlı proje kabul edilmiştir. Proje, Kırıkkale Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarının uhdesinde yürütülmüştür (KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2017). Proje ile Kırıkkale’de yer alan okullarda okuma kültürünün oluşması anlamında kitap okuma etkinlikleri düzenlenmiş ve okuma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmıştır.
- Gümüşhacıköy Kaymakamlığı bünyesinde (2018) ‘Kitap Yağmuru Projesi’ hayata geçirilmiştir. Projede Gümüşhacıköy Milli Eğitim’e bağlı tüm okullarda okuma alışkanlığını artırmak adına eylem planı dahilinde etkinlikler düzenlenir. 2. sınıftan 12. sınıfa kadar öğrenim gören öğrenciler arasında aylık, dönemlik ve yıllık bazda en çok kitap okuyan ve kütüphane kullanım oranı en çok olan öğrenciler ödüllendirilerek okuma alışkanlıkları artırılmak istenir.

Türkiye’de okuma alışkanlığını artırmaya yönelik yukarıda örnek olarak verilen projeler gibi birçok proje ve kampanya devam etmektedir. Bazı sınıfta veya okulda kütüphane oluşturmaya yönelik birçok sayıda örnekle karşılaşmaktayız. Bu türden adımlar ülke anlamında okumaya ve okumanın saylayacağı kazanımlara verilen önemin arttığını gösteren türden gelişmelerdir.

2.2.2.Dünyada Okuma Alışkanlığı

Okumama sorunu, günümüzde küresel bir sorun haline gelmekle beraber özellikle gelişmiş ülkeler tarafından hassasiyetini halen canlı tutan bir konumdadır. Okumanın birçok alandaki etkisini yakından gören, değerlendiren ve çalışmalarını bu minval üzere devam ettiren gelişmiş Avrupa ülkelerinde okuma konusu üzerinde önemli adımlar atılmaktadır. Ders kitapları hariç tutularak basılan kitaplara bakıldığında Avrupa ülkeleriyle Türkiye’deki oranlar arasında farkın fazla olduğu görülmektedir. Ülkelerde ders kitabı hariç basılan kitap sayıları aşağıdaki gibidir:

- Amerika - 72 000

- Almanya - 65 000
- İngiltere - 48 000
- Fransa - 39 000
- Brezilya - 13 000
- Türkiye - 6 031 (Karahaliloğlu, 2019).

Yukarıda oranları verilen basılı kitap sayıları dışında kişi başına düşen kitap sayısı, bir yılda kişi başına okunan kitap sayısı da düşünüldüğünde; okuma oranlarımızın oldukça gerilerde kaldığı görülecektir. Çırak (2016), nüfusu 7 milyon olan Azerbaycan'ın yılda 100.000 adet tiraj değerinin olduğunu; bu oranın Türkiye'de 2000-3000 civarı olduğu ifade etmektedir. Ayrıca Japonya' da 4 milyar üzerinde kitap basılırken ülkemizde yılda 23 milyon kitap basıldığını, gelişmiş ülkelerin açıkladıkları oranların çok gerisinde kaldığını ifade etmektedir. Ayrıca Japonya' da bir kişiye yılda 25 kitap düşerken Türkiye' de ise 7,6 kitap düşmektedir.

Okuma alışkanlığını ve okuma kültürünü yaygınlaştırma anlamında Avrupa'da önemli örneklerin yer aldığı projeler bulunmaktadır. Bu projelerden bazıları şunlardır:

- İngiltere'de Kingston Üniversitesinde 'Big Read' adı verilen proje toplu okuma altında yapılan bir projedir. 2015 yılında başlanmış olan 'Büyük Okuma' projesiyle öğrencilerin üniversiteye gelmeden önce buralarda toplanarak kendilerini iyi hissetmeleri, üniversitede bulunan personelle kendileri arasında kuvvetli bir bağ kurmaları amaçlanmaktadır. Proje kapsamında personel ve öğrenciler beraber kitap okumaktadır. Toplu okuma sonrası öğrenci ve personellere gönderilen anketlerden alınan verilere göre okuma kültürüne önemli ölçüde katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. Projeye sonradan üç üniversite daha dahil olmuş, kitap kapakları aynı olmasına rağmen her kitapta kendi üniversitelerine ait amblemler bulunmaktadır. Proje sonrası öğrenci ve personellerin okudukları kitaplar hakkında yapmış oldukları konuşmalar ve değerlendirmelerle projenin istenen amaca hizmet ettiği ifade edilmektedir.

(<http://okuyayplatformu.com/onerilerimiz/big-read-buyuk-okuma>
Mayıs 2023 tarihinde erişildi.)

- Winter Mini Challenge ve Okuma Kahramanları projesi, Reading Agency tarafından kış tatillerinde çocukların kitap okuma alışkanlıklarını canlı tutmak adına yapılan bir meydan okuma projesidir. Projede çocuklar kış mevsiminde 6 hafta boyunca inceledikleri ve okudukları kitapları site üzerinde değerlendirerek ödül ve teşvikler kazanmaktadır. Her çocuk, kendi profilini oluşturarak web sitesine kaydolmakta; ayrıca sitede kendileri için hazırlanan yarışmalara da katılabilmekte ve böylece çocukların meydan okumaları ile arasındaki bağların kuvvetli olması sağlanmaya çalışılmaktadır. Projeye sonradan e-kitap ve sesli kitaplar da dahil edilmiştir. Web adresine eklenen kitaplar, bir sertifika veya sanal bir rozet gibi varsa özel ödüllerin kilidini açabilmektedir. Projenin bir diğer kısmında ise katılımcılar, ülkenin her yerinden insanları 'Okuma Kahramanları' adı altında aday gösterebilmektedir. Katılımcılar, önceden izin alarak kahramanları hakkında bir hikaye yazabilmekte ya da video paylaşabilmektedir. Yarışma sonunda bir çekiliş yapılarak kazananlara winter mini challenge kitap listesi hediye edilmektedir.
(<http://okuyayplatformu.com/onerilerimiz/winter-mini-challenge-ve-okuma-kahramanlari> Mayıs 2023 tarihinde erişildi).
- One Book, One New York. Proje, tüm New Yorkluların aynı anda aynı kitabı okumalarını amaç edinen bir projedir. Proje New York Valisi Bill de Blasio'nun ev sahipliğinde hayata geçirilmiştir. Projeye ilgili tüm şehri kapsayan kitap kulübü nitelendirmeler yapılmaktadır. İnsanları okumaya teşvik etme amacı yanında New York'ta yer alan bağımsız kitapçıları da desteklemek gibi bir amacı da bulunmaktadır. Projede kitapların seçimi New York sakinlerine bırakılmıştır. Okunabilecek kitapların belirlenmesinde yayıncı ve akademisyenlerle görüşen valilik uzun bir okuma listesi oluşturur. Sonrasında komedyen ve oyuncuların yer aldığı bir ekipten beşer kitap önermesini ister. Önerilen kitaplar internet sitesinde yayınlanır ve halk oylamasına sunulur. Halkın belirlediği kitap o ay okunur, bir sonraki ay ise okunan kitabın yazarı ile bir konferans gerçekleştirilir. Seçilmeyen kitaplar ise yayıncılar tarafından 4000 kopyasının kütüphanelere bağışının yapılarak okuyucuya ulaşmaları amaç edinilir.
(<http://okuyayplatformu.com/onerilerimiz/big-read-buyuk-okuma> Mayıs 2023 tarihinde erişildi).

2.2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde okuma, okuma becerisi ve okuma alışkanlığını kazanmaya yönelik olarak yapılan araştırmalar incelenmiş, alan yazın derlenmeye çalışılmıştır.

2.2.3.1.Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumları ve Alışkanlıkları Üzerine Yapılan Araştırmalar

Tosunoğlu (2002, s.547-563), kendi araştırmasında 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma eğilimlerini ve okuma eğilimlerine etki eden durumları ortaya koymaktadır. Araştırma verilerine göre öğrencilerin üçte ikisi, okuma alışkanlığı sağlama noktasında en çok öğretmenlerin etkili olduğunu dile getirmiştir.

Arıcı'nın (2005, s.92-100) yaptığı araştırma ilköğretim okullarındaki öğrencilerin okuma eğilimleri, okuduğunu anlama becerisi, okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı üzerine yapılmıştır. Çalışmanın evrenini ülkemizdeki her bölgeyi kapsayacak şekilde 16 büyükşehirde yer alan resmi ilköğretim okullarındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri araçları olarak Okuduğunu Anlama Becerisi Testi, Okuma İlgisi Ölçeği, Okuma Alışkanlıkları Anketi kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin okudukları metinleri anlama düzeyleri arasında yüksek bir ilişki bulunmuştur. Buna karşılık ise okuma ilgi düzeyleri ise yüksek çıkmamıştır.

Balcı (2009, s.265-300) tarafından ortaya konan çalışmada sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonunda kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu, bunun dışında sosyoekonomik etkenler bağlamında ise orta düzey sosyoekonomik koşullara sahip öğrencilerin okuma tutumlarının daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Başaran ve Ateş'in (2009, s.73-92) yaptıkları çalışma, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumları ve bu tutumlarının bazı değişkenler açısından ne ölçüde etkilendiğini tespit etmeye yönelik bir araştırmaya dayalıdır. Araştırmada örneklem olarak Yozgat iline bağlı Sorgun ve Saraykent ilçelerine bağlı kasabalar ile Sorgun ilçe merkezinde yer alan okullardaki beşinci sınıf öğrencileri ile Ankara'nın Çankaya ilçesinde öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri yer almıştır. Yapılan araştırmaya göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun okumaya karşı olumlu tutumlar geliştirdiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma verilerine göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre; il ve ilçe merkezinde yer alan öğrencilerin kasabada yer alan öğrencilere göre okumaya karşı daha yüksek oranlarda olumlu

tutum geliştirdiği; ailede hikaye anlatma etkinliklerinin öğrencilerde okumaya karşı daha fazla olumlu tutum geliştirme üzerinde etkili olduğu ve öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ile Türkçe akademik başarıları arasında pozitif bir ilişkinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Batur, Bek ve Gülveren'in (2010, s.32-49) yapmış oldukları çalışma üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve bu tutumlarına etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik olarak yapılmıştır. Araştırmaya Uşak Üniversitesi Eğitim Fakóltesinin Türkçe Öđretmenliđi, Matematik Öđretmenliđi, Sosyal Bilgiler Öđretmenliđi ve Sınıf Öđretmenliđi bölümlerinde okuyan toplamda 420 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırma sonucuna göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okuma konusunda daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca sınıflar bazında 3. sınıf öğrencilerinin okumaya karşı en fazla olumlu tutuma sahip oldukları, 1. sınıf öğrencilerinin ise okumaya karşı en fazla olumsuz tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Saracaloğlu, Karasakođlu ve Aslantürk' ün (2010, s.457-480) yaptıkları araştırma sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılmasına dayanmaktadır. Araştırma örneklemini Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Sınıf Öđretmenliđi Bölümünde okuyan 4. sınıf öğrencileri ile Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Sınıf Öđretmenliđi Bölümünde okuyan 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonunda katılımcıların okuma ilgisinin orta, okuma alışkanlıklarının ise yetersiz düzeyde oldukları saptanmıştır. Araştırmada katılımcıların okuma ilgileri ile ayda okudukları kitap, dergi ile aynı zamanda sahip oldukları basılı eserler arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öğretmen adaylarının en çok okudukları materyaller ise gazete, sanat kitapları, roman, hikaye, deneme ve bilimsel türdeki yazılar, mizahi yazılar şeklinde sıralanmaktadır. Öğretmen adayları ayda ortalama 2 kitap okumaktadırlar. Kitap fiyatlarının yüksek olması, derslerden vakit bulamama ve yorgun olma nedenleri öğretmen adaylarının yeterince kitap okuyamamasına neden olan faktörler olarak araştırma sonuçlarında ortaya çıkmaktadır.

Karadağ (2014, s.1-17) yapmış olduğu okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlıkları konulu araştirmasında genelde bu araştırmaların yüksek lisans tez çalışmalarına konu olduğunu; örneklemler olarak 4 ve 5. sınıf öğrencilerin daha çok seçildiğini ve araştırmalarda anket, tutum ölçeği ve başarı testlerinin veri toplama aracı olarak

kullanıldığını ifade etmektedir. Doktora çalışmalarında ise örneklem olarak öğretmen, okul idarecileri ve ebeveynlerin örneklem olarak seçildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın yapıldığı Kırıkkale ilinde, okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik 2017 yılında Kalkınma Bakanlığı destekli ‘KOP Okuyor’ adı altında ‘Bu Benim Hikayem’ adlı proje kabul edilmiştir. Proje, Kırıkkale Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarının uhdesinde yürütülmüştür (KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2017). Projenin okuma alışkanlığı ile ilgili olması, araştırmacının yapacağı çalışmaya ayrıca katkı sağlamıştır.

Balantekin ve Pilav’ın (2017) yapmış olduğu çalışmalarında okuma çemberi tekniğinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisini ölçmeye çalışmışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada kontrol grubunda, dersler Türkçe Dersi Öğretim Programı’na ek olarak okuma çemberi tekniğiyle; kontrol grubunda ise sadece Türkçe Dersi Öğretim Programı’na göre işlenmiştir. Çalışma sonunda okuma stratejilerinden olan okuma çemberi tekniğinin uygulandığı deney grubunda, kontrol grubuna göre ön test ve son test sonuçları bağlamında okuduğunu anlama becerisinde anlamlı bir artış gösterdiği görülmüştür.

Öztürk ve Aksoy’ un (2018, s.143-184) yaptıkları çalışma ilköğretim 2, 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin görüşlerini ifade eden bir çalışma hüviyetindedir. Çalışma, ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma durumlarını öğretmen ve kendi görüşlerine göre belirlemeye yöneliktir. Tarama modeliyle yapılan çalışmada Bolu ilindeki öğretmen ve öğrenciler örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Okuma Alışkanlığı Öğretmen Anketi’ ve ‘Okuma Alışkanlığı Öğrenci Anketi’ kullanılmıştır. Araştırma bulguları olarak öğrencilerin tamamına yakını kendilerinde okuma alışkanlığı olduğunu, öğretmenlerin tamamına yakını da öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile ilgili olarak gelişimlerini takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerde okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik olarak velilerle etkinlikler yaptıkları; buna karşın sınıf kitaplıklarında yayın türlerinin geniş olmadığı, öğrencilerin sınıf kitaplıklarını aktif olarak kullanmak adına çok fazla gayret göstermedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin okumama nedenleri arasında

televizyon izlemeyi ve dijital oyunları okumaya tercih ettikleri araştırma bulgularında yer almıştır.

Demir ve Pilav (2023), yapmış oldukları çalışmada okuma çemberi tekniğinin öğrencilerde eleştirel okuma becerisi ve okuma tutumları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın deney ve kontrol grubunda yedinci sınıf öğrencileri yer almaktadır. Araştırmanın kontrol grubuna okuma çemberi tekniği ile ilgili eğitim verilip uygulama yapılırken kontrol grubunda ise hiçbir şekilde eleştirel okuma eğitimi verilmemiştir. Çalışma sonunda, okuma çemberinin öğrencilerde okuma tutumlarına ve eleştirel okuma becerilerine yönelik az da olsa bir artış sağladığı görülmüştür.

2.2.3.2. Sınıf Kitaplıklarının ve Okul Kütüphanelerinin Kullanımı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Şahin, İşcan ve Maden (2009, s.183-196); yaptıkları çalışmada sınıf kitaplıklarının, okul kütüphanelerinin durumunu ve öğrencilerin kütüphaneyi kullanma düzeylerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Tarama modeliyle yapılan araştırmada probleme ilişkin çözüm önerileri geliştirilmiştir. Araştırmada okuma alışkanlığının kazanılmasında sınıf kitaplıklarının ve okul kütüphanelerini kullanmanın önemine, öğretmen ve veli iş birliğinin olumlu olduğu düzeyde öğrencilerde okuma alışkanlığını istenilen seviyelere çıkarmasına etki edeceğine değinilmiştir.

Aydoğdu (2020, s.201-226), okuma alışkanlığı ve okul kütüphanelerinin bireysel gelişim üzerindeki etkisini değerlendirdiği araştırmasında Türkiye’ de okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanım düzeyleri hakkında bilgi vermektedir. OKUYAY platformundan alınan veriler ışığında genel olarak okuyanların oranı Türkiye’ de 2008 yılındaki %30 oranından %42’ ye çıkmıştır. Ayrıca 3 ayda bir ya da birden fazla kitap okuyanların oranı da %76’ dan %90’ a ulaşmıştır. Bunun dışında kütüphanelerimizde 2018 yılında bulunan kitap sayısında bir önceki yıla belirgin bir şekilde artış olmasına rağmen kütüphaneyi kullanım düzeylerinde ise istenilen seviyelere erişilemediği araştırma bulgularında ortaya çıkmaktadır.

Altunsoy ve Üstten’ in (2020, s.916-930) yaptıkları araştırma okul kütüphanelerinin kullanılma düzeylerini belirlemeye yöneliktir. Çalışmada öğrencilerin kütüphane kullanımları ile evlerinde kitaplık/kütüphane bulunma durumlarının okuma alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına

göre öğrencilerin okuma kültürleri ile kütüphane kullanma düzeyleri arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Evlerinde, sınıflarında kitaplıkları bulunan, ailesinde kitap okuma etkinlikleri olan öğrencilerin okumaya karşı tutumlarının olumlu düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmada okuma alışkanlıklarının kazandırılmasında kütüphanelerin öğrencilere hitap edecek şekilde çok yönlü olarak tasarlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

2.2.3.3. Okuma Üzerine Yapılan Diğer Araştırmalar

Bektaş, Okur ve Karadağ'ın (2014, s.154-168) yaptıkları çalışma ilkököl ve ortaokul son sınıf kademesinde yer alan 4 ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları incelemeye yöneliktir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim modeli kullanılmıştır. Öğrencilerin 'kitap' kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlarla ilgili dokümanlar içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler arasında sayı bakımından çok fazla fark olmadığı halde 4.sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerine göre daha fazla metafor geliştirdikleri görülmüştür.

Maden ve Maden'in (2018, s.10) yaptıkları araştırma Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik uygulamalarını konu edinmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu Giresun, Samsun ve Gümüşhane'de görev yapan 70 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri görüşme formu ile toplanmış olup araştırmada içerik analizi ve betimsel değerlendirme bir arada yapılmıştır. Araştırma sonunda Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik olarak alternatif uygulamalara başvurdukları ifade edilmiştir.

Altıntop' un (2019, s.28) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışması ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik bir eylem araştırmasını içermektedir. Araştırmanın çalışma grubunu Batman ilinde öğrenim gören 36 birinci sınıf öğrencisi ve 40 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak öğrenci, öğretmen ve velilere okuma eğilimi anketi uygulanmıştır. Anketten alınan veriler doğrultusunda araştırmacı tarafından eylem planı uygulamaya konulmuştur. Eylem planı öncesinde öğrenci anketlerinden alınan okumaya karşı ilgi düzeyleri eylem planının uygulanmasından sonra tekrar değerlendirilmiş ve öğrencilerin okumaya dönük ilgilerinde, okuma tutumlarında olumlu yönde artış meydana gelmiştir.

Yapılan bu araştırmalar; Türkiye’de okuma alışkanlıkları, okuma ilgi ve tutumları üzerine bir durum tespitine yönelik olmaktadır. Bu araştırmalarda telefon, televizyon, sosyal medya bağlılığı ile ailede okuma alışkanlıklarının öğrencilerde okuma alışkanlıklarına etkisi üzerinde yoğun şekilde durulduğu görülmüştür. Türkiye’de, okuma konusuna verilen önem gerek yerel gerekse ulusal bazdaki projelerle kendini ortaya koymaktadır. Bu projelerle öncelikle öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak ve okumaya karşı var olan ilgi ve tutumlarını yükseltmek amaçlanmıştır. Günümüz öğrenci merkezli eğitim anlayışının bir gereği olarak bu çalışma daha çok öğrenci verileri doğrultusunda yapılmaya çalışılacaktır. Çalışmada ayrıca öğrenci ürünlerine, öğretmen ve uzman görüşleri ile gözlemci notlarına da ayrıca yer verilerek eylem planının başarılı bir şekilde uygulanması planlanmaktadır.

2.3. Kitap Okuma Alışkanlığını Kazandırma Bağlamında Türkçe Dersinde Kullanılan Yöntemler

Okuma kültürünü kazandırma amacı, Türkçe öğretim programlarının amaçları değerlendirildiğinde genel bir amaç olarak Türkçe öğretim programlarında yer almaktadır. Bu bağlamda 2019 tarihli İlköğretim Türkçe Programı bu minval üzere şekillenmiştir. 2019 tarihli Türkçe Öğretim Programı’na göre öğrencilere kazandırılmak istenen okuma becerileri şunlardır:

- Türkçeyi akıcı, etkili ve doğru kullanmak.
- Farklı ve yaratıcı düşünebilmek.
- Söz varlığını zenginleştirerek dil bilincine varmak.
- Eleştirel düşünmeyi sağlamak.
- Karar verebilme yetisi sağlamak.
- Türk ve dünya klasiklerini tanıyarak estetik zevk oluşturmak.

Türkçe öğretiminde öğrencilerden ulaşmaları istenilen hedefler, temelde öğrencinin dil becerilerini etkili şekilde kullanmalarıdır. Bu anlamda anlama ve anlatma becerileri olarak ifade edilen dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin öğrenciler tarafından edinilmesi ve etkili kullanılması beklenen sonuçtur. Okuma yazma yetisi bulunan öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında Türkçe öğretimının etkisi önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Türkçe öğretim programlarında Türkçe öğretmenlerinden öğrencileri yazılı kültürle buluşturmaları ve onlara Türkçeyi yazılı metinler aracılığıyla sevdirmeleri beklenmektedir. Bu

anlamda, Türkçe derslerinin bu işlevleri yerine getirmesinde öğretmen rolü oldukça önemlidir. Öğretmenin gerek kendini gerek Türkçe derslerini sevdirmesi, çocuğun okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Türkçe öğretmenlerinin tutumları, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ve var olan okuma alışkanlıklarını devam ettirmesinde etkili olmaktadır.

Öğretmenler; Türkçe derslerinde veya son yıllarda seçmeli olarak müfredatta yer alan okuma becerileri derslerinde öncelikle öğrencilerin okuma alışkanlığını kazanmaları, sonrasında ise okuma alışkanlıklarını devam ettirmeleri adına birtakım etkinlikler planlamaktadırlar. Bu planlamalar neticesinde okuma alışkanlığını artırmak için bazı yöntemler uygulamaktadırlar. Bu uygulamalar şöyle sıralanabilir:

- Sınıflarda öğrencilerle kitaplar arasında bir bağın kurulması için sınıf kitaplığı oluşturur ve kitaplığı öğrencilerin seveceği kitaplarla doldururlar.
- Okulun fiziki durumları göz önünde bulundurarak okul bahçesinde açık hava okumaları şeklinde kitap okuma saati düzenlerler. Bazı zamanlarda okul kütüphanesini de kullanırlar.
- Okuma ile ilgili sınıf ve okul düzeyinde yarışmalar düzenler. Sınıf içinde okuma yarışması, okul düzeyinde ise en çok kitap okuma yarışmaları bunlardan bazılarıdır.
- Velilere okuma bilinci kazanma ile ilgili sunumlar yaparak evde kitap okuma faaliyetini canlı tutmak için velilerden okuma ile ilgili rol model olmaları konusunda bilgilendirme yaparlar.
- Öğrencilerle birlikte yerel veya ulusal nitelikte kitap okuma farkındalığı oluşturmak için projelerde görev alır, ulusal projelere katılırlar (Katrancı,2019,s.25).

2.4. Okuma Eğitimi

Okuma, dört temel dil becerisinden biri olup insan yaşamında önemli bir yer edinmektedir. Okuma, iletişim ağı içerisinde göndericiden gelen herhangi bir iletiyi anlama sürecinin en temel kısmıdır. İnsanoğlunun iletisi olan bir metni anlaması için okuma eylemi, dinleme ile birlikte önemli bir beceridir. Herhangi bir metnin anlaşılması, zihinde anlamlandırılması bağlamında okuma becerisi önemli bir beceri olarak ifade edilmektedir.

Etkili bir okuma becerisine sahip olmak, birçok beceride de olduğu gibi iyi bir eğitim süreci yaşamaktan geçmektedir. Bu anlamda iyi bir okuma becerisine sahip olmak için okuma eğitiminin etkili bir şekilde alınması önem taşımaktadır. Özbay (2011, s.41); okuma eğitimini ‘Karmaşık bir süreç olarak yer alan ve öğrenmede önemli bir paya sahip olan okumanın öğrenciye kazandırılması çalışması.’ olarak değerlendirmektedir. Okuma eğitiminde öğrencilere okuma ile ilgili teorilerin öğretilmesinden ziyade fiziksel ve zihinsel olarak öğrencilerin geliştirilmesi üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda okumak, insanlara olaylar karşısında daha iyi durum değerlendirmesi yapabilmesini ve daha eleştirel düşünebilmesini sağlar.

Okuma becerisinin edinimi, geliştirilmesi ve okuma alışkanlığının kazanımı oldukça zaman alan zor bir iştir. Okumanın bir alışkanlık haline dönüşmesi okuma eyleminin yaşam boyu devam etmesi ile ilgili bir durumdur. Bu anlamda okuma eylemini hayat boyu süren bir alışkanlığa dönüştürmek, oldukça kolay bir iş değildir. Bu durumla ilgili öğrencinin küçük yaşlardan okuma alışkanlığı kazanması adına gerek bireysel gerek toplumsal bazı birikimlere sahip olunması gerekmektedir. Öğrencide olumlu bir okuma ilgi ve tutumun yanı sıra öğrenci aile ve çevresinde de okuma kültürünün yerleşmiş olması kaçınılmazdır. Okulda ve ailede okuma eğitimlerinin yeterli düzeyde olması, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına olumlu yönde etki edeceği beklenen bir durumdur.

2.4.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Okuma Eğitimi

Eğitim ve öğretim programları, değişen ve gelişen dünyanın hareketliliği çerçevesinde şekillenmektedir. Bir ülkenin kurum ve kuruluşları bu değişimlerden etkilenmekte ve bu minval üzere birtakım değişikliklere gitmektedir. Türkiye’de 2005 yılı itibariyle değişen eğitim anlayışı çerçevesinde eğitim ve öğretim programlarında bu bağlamda fikrî ve uygulamalı değişimler olmuştur. Bu bağlamda, öğrencinin bilgiyi olduğu gibi alması yerine bilgiye kendisinin ulaşması hedeflenmektedir. Bununla beraber bilginin öğrenci zihninde anlamlandırılması ve böylelikle bilginin yapılandırılması, günümüz eğitim anlayışının temelini oluşturmakta; eğitim ilkeleri bu doğrultuda belirlenmektedir (Karadüz, 2010).

Yapılandırmacı eğitimin gereği olarak öğretmenin rolü, bilgiyi direkt olarak öğrenciye verme değil öğrencinin bilgiye ulaşmasında rehber olma şekline girmiştir. Öğrenci merkezli eğitim anlayışının ön plana çıkmasıyla öğretim programlarında yer

alan amaç, kazanım, öğretme-öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme basamaklarındaki planlamalarda değişikliklere gidilmiştir. Bununla birlikte dört temel dil becerileri yapılandırmacı eğitim ilkelerine göre revize edilmiştir. Okuma becerisi, salt bir okuma eyleminin ötesinde; okuduğunu anlama, zihinde anlamlandırma ve günlük hayatla bunu ilişkilendirme şeklinde planlanmıştır. Bu duruma bağlı olarak okuma etkinliklerinde yeni düzenlemelerin yapılması gerekli olmuştur. Etkinliklerin her aşamasında öğrencinin yer alması, okuma eğitiminin de planlanmasına ortam hazırlamaktadır. Okuma eğitiminin başarıya ulaşmasında okuma etkinliklerinin gerek okul içinde gerek okul dışında öğrencilerin okuma süreçlerine etkin bir şekilde katılmalarına imkân verecek şekilde hazırlanması etkili olmaktadır. Bununla birlikte okumanın belirli bir amaca yönelik olarak yapılması öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına etki etmektedir. Türkçe Öğretim Programı'nda okumanın amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Kavram, duygu, düşünce ve olguları sözlü ve yazılı olarak ifade etme, kavrama,
- Farklı nitelikte yer alan eserlere ilgilerinin artırılarak söz varlığını zenginleştirmek,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısı kazanarak değerlendirmelerde bulunabilmek,
- Türk, dünya kültür ve sanatına ait eserleri okuyarak estetik ve sanatsal değerlerin farkına varabilmek,
- Söz varlıklarını zenginleştirerek dil bilinci ve zevkine varabilmek,
- Serbest zamanlarını okuma alışkanlıklarıyla değerlendirebilmek,
- Türk dilini sevdirmek, doğru ve güzel kullanmalarını sağlamak (MEB, 2019:9).

2.4.2. Okuma Eğitiminde Türkçe Öğretmenlerinin Rolü

Okuma eğitiminde temel dönemin okul öncesinde çocuğun kitaplarla tanıştığı dönem olduğu, bilimsel alanda yapılan birçok çalışmada kabul edilmektedir. Bununla beraber okuma kültürünün oluşması ve yerleşmesi için okul öncesi dönemde temelleri atılan çocuk ve kitap ilişkisinin ilk, ortaöğretim ve sonrasında da devam etmesi gerekmektedir. Bu etkileşim devam ettikçe okuma eğitiminin de gelişerek devam etmesi beklenmektedir. Bu durumda, okumanın ailede başlayıp okullarda

planlı bir şekilde yürütülerek okuma alışkanlığına dönüştürülmesinin hedeflenmesi etkili olmaktadır. (İşcan, Arıkan ve Küçükaydın, 2013).

Okullarda okuma eğitiminin planlı bir şekilde devam etmesinde, Türkçe öğretmenlerinin rolü oldukça büyüktür. Okuma eğitimi veren kişi olarak Türkçe öğretmenleri, ilk önce öğrencilerine iyi bir okuma kültürüne sahip olma görüntüsü vermelidir. Eğitimde, öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak almaları, öğrencilerden beklenen eğitim ve öğretimle ilgili kazanımlara ulaşmalarında etkili olmaktadır. Bu anlamda öncelikle Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığına sahip kişiler olması gerekmektedir.

Mili Eğitim Bakanlığı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde Türkçenin doğru ve etkili kullanımına önem vermektedir. Hazırlanan eğitim ve öğretim programları da bu minval üzere şekillenmektedir. Bu bağlamda özellikle Türkçe öğretmenlerine öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkili kullanabilmeleri noktasında önemli görevler düşmektedir. Bu anlamda Türkçe öğretmenleri:

- Öğrencilerine okuma konusunda rol model olur.
- Öğrencileri ve ailelerini okuma konusunda bilinçlendirerek okumaya karşı ilginin artmasına katkı sağlar.
- Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma konusunda farkındalık oluşturur.
- Öğrencilerin okumayı zevkli bulması için okuma etkinlikleri düzenler.
- Öğrencilerin okuma yaparken söyleyiş özelliklerine, vurgu ve tonlamaya, noktalama işaretlerine dikkat etmelerini sağlar.
- Öğrencilerin okuma yeteneklerini geliştirmek adına seçeceği kaynakları öğrencilerin ilgilerine göre çeşitlendirir.
- Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları için meslektaşlarıyla gerekli iş birliğine girer.

Öğrencilerin okuma strateji, yöntem ve teknikleri kullanmalarına rehberlik eder. (MEB, 2008, s.10)

Türkçe dersleri, değişen ve gelişen dünyayla birlikte eğitim anlayışının farklılaşması neticesinde farklı bir vizyonu olan disiplin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Türkçe dersi, öncelikle anlama ve anlatma becerilerine daha çok önem verilen bir ders hüviyetine girmektedir. Okuma alışkanlığı kazanımının öğrencilerde, öncelikle Türkçe derslerinde başarıyı artırmalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla

beraber iyi bir okuma alışkanlığı kazanan öğrencilerde, diğer disiplinlerde de paralel olarak başarıyı artırdıkları izlenmektedir. Bu sebeple okuma alışkanlığının kazanılmasında Türkçe öğretiminin rolü oldukça büyüktür. Türkçe öğretmenleri, okuma alışkanlığının bu denli önemi açısından öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmada gerekli planlamayı yapmalıdır.

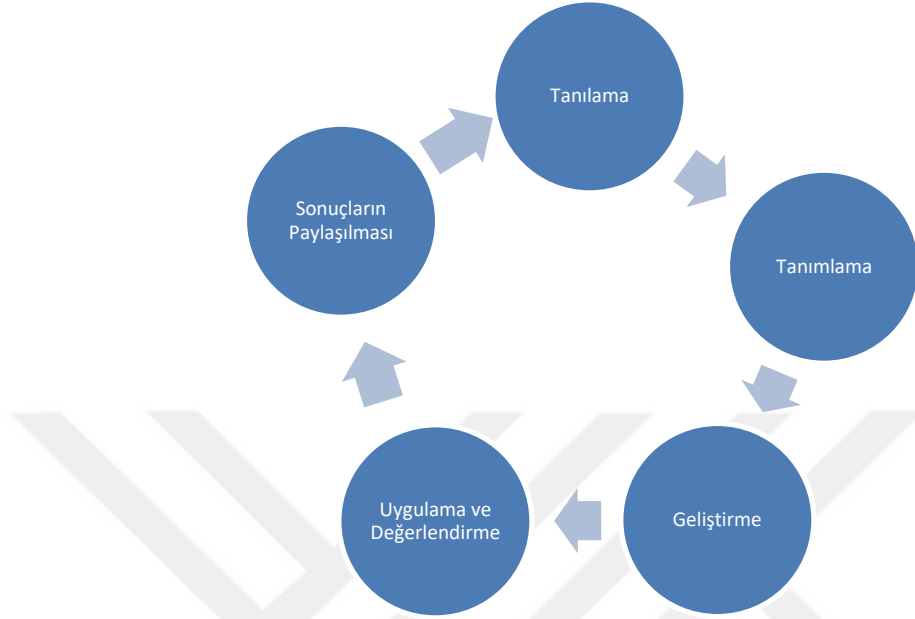
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışma, ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını artırmaya yönelik bir amaç taşımaktadır. Bu doğrultuda, çalışmanın içeriğine uygun olacağı düşünüldüğünden çalışmada nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Beyhan (2013, s.65-89), eylem araştırmasını ‘ eğitim örgütlerinde çalışanların (öğretmen, yönetici, uzman vb.) kendi durumlarına özgü problemlerine çözüm üretmede veya kendilerini yenileyebilmelerine yönelik olarak kullandıkları bir araç’ olarak tanımlamaktadır. Johnson (2015) ise eylem araştırmasını gerçek bir okul problemi ya da durumunu çalışma süreci olarak nitelendirmektedir. Yıldırım ve Şimşek (2018, s.113-119), eylem araştırmalarında araştırma ve uygulama sürecinin bir araya getirildiğini ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarıldığını belirtmektedir. Bu tanım ve açıklamalardan hareketle eylem araştırmasının eğitim kurumlarında önemli bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Eğitim örgütlerinde uygulayıcılar, eylem araştırmasını kullanarak yaptıkları çalışmalarla ilgili ivedi bir şekilde alacakları dönütler aracılığıyla çalışma sürecini daha başarılı bir şekilde planlayabilmektedirler. Eylem araştırması, örgün eğitimin en önemli kurumu olan okullarda veya sınıflarda herhangi bir problemin çözümü için kullanılacağı gibi ders programlarının iyileştirilmesinde de kullanılabilir. Bu anlamda eylem araştırmasını kullanan bir öğretmen veya uygulayıcı, etkinliklerini geliştirerek öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine imkan sağlamış olur. Bu durumun eğitim öğretim faaliyetlerinin daha başarılı bir şekilde yürütülmesi amacına hizmet edeceği beklenmektedir.

Eylem araştırmalarının temeli bir sorunla ortaya çıkmaktadır. Araştırmacı, sorunu tespit ettikten sonra gerek bireysel birikimleri gerekse alacağı mesleki destekle birlikte bu sorunu çözmeyi ve karşılaşılan durumu daha nitelikli hale getirmeyi amaçlar (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Araştırmacı,

eylem araştırmasında sonuca ulaşmak için beş aşamayı takip etmektedir. Bu aşamalar sırasıyla aşağıda gsterilmiştir:

şekil 3.1: Eylem planı aşamaları

Araştırmacının eylem planı sonrasında çalışma grubunda istenilir nitelikte bir değişiklik görülmezse araştırmacının eylem planını baştan yapması gerekmektedir. Bununla birlikte planın her uygulama aşamasında uzman görüşünden yararlanarak sürecin işleyişi ile daha sağlıklı dönütler alması mümkün olacaktır.

Eylem araştırması yöntemiyle yapılan bu çalışmada beş aşama izlenmiştir:

- 1) Problemin tespitiyle ilgili veri toplama
  - Öğrencilerin okumaya yönelik eğilimleri nasıldır?
  - Öğrencilerin okuma süreci ne düzeydedir?
  - Öğrencilere göre aktif olarak kitap okumamalarının sebebi/sebepleri nelerdir?
  - Öğrencilere göre okuma alışkanlıklarını artırmalarına yönelik olarak zm nerileri nelerdir?
- 2) Problemlle ilgili elde edilen verilerin analizi
- 3) Problemin zm için eylem planının hazırlanması
- 4) Eylem planının uygulanması
- 5) Eylem planı sonrası elde edilen verilerin analizi.

3.1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kırıkkale ili Yahşihan ilçesinde bir okulda öğrenim gören 25 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin 13' ü kız, 12' si erkektir. Öğrencilerin isimleri araştırma kapsamında hiçbir şekilde belirtilmemiş olup Ö 1, Ö 2... Ö 25 şeklinde kodlaştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda eğitim, sosyoekonomik düzey bakımından herhangi bir fark yoktur. Ayrıca araştırmada öğrencilerle ilgili tüm görsellerde öğrencilerin tanınmamasına, yüz kısmının belirgin olmamasına dikkat edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada okulda hazır bulunan iki Türkçe öğretmeni gözlem yapmıştır. Katılımcıların biri bayan, diğeri erkektir. Katılımcılar arasında eğitim, sosyoekonomik açıdan herhangi bir fark yoktur. Katılımcılar, araştırmacının sınıf içinde uyguladığı okuma etkinliklerini gözlemleyerek katılımcı gözlem formu oluşturmuşlardır. Katılımcılar K 1, K 2 şeklinde kodlaştırılmıştır.

3.2. Veri Toplama Süreci

Araştırma ile ilgili verilerin elde edilmesi için öncelikle Kırıkkale Üniversitesi Etik Komisyonundan etik kurulu izni (EK-4) ve uygulamanın yapılması için Kırıkkale Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni (EK-5) alınmıştır.

Öğrenciler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları doğrultusunda uygulama öncesi ve sonrası olmak üzere öğrencilerle iki kez görüşme gerçekleştirilmiştir. Her görüşme ile ilgili kayıtlar tutulmuştur. Görüşme, uygulamanın zaman yönünden ekonomik olması adına odak grup görüşmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere katılımın sağlanması gönüllülük esasına dayalı olup görüşmede elde edilen verilerin bu araştırmaya katkı sağlayacağı katılımcılara belirtilmiştir.

Eylem planı doğrultusunda hazırlanan uygulamada, araştırmacı günlükleri tutulmuş; uygulama günü yapılan etkinliklerle ilgili araştırmacı öz değerlendirme yapabileceği imkânı bulmuştur. Araştırmacı günlükleri dışında okulda hazır bulunan iki Türkçe

öğretmeninden uygulama ile ilgili gözlemleri gözlem formu ile kayıt altına alınmış, böylece uygulamanın mesleki anlamda da değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Eylem planının her haftası için uzman görüşü alınmış, yapılan haftalık uygulamalarla eylem planının değerlendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmelere göre eylem planıyla ilgili süreç planlanmıştır.

Çalışma sonunda 25 öğrenci ve 2 Türkçe öğretmeninden oluşan 27 kişiye ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda gerçekleşen görüşmelerle, gözlem formlarıyla, öğrenci ürünleri ve araştırmacı günlükleri ile toplanmıştır.

Okuma Alışkanlığını Belirlemeye Yönelik Görüşme Formu (EK-1)

Görüşme, daha çok nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan veri toplama araçlarından biridir. Büyüköztürk vd. (2013) görüşmeyi cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden bilgi toplama olarak tanımlamışlardır. Görüşme, esnek bir araştırma aracı olduğundan araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler basit seçenekli cevaplamayı içermesi nedeniyle hem katılımcılar hem de araştırmacılar açısından kullanımını kolaylaştırmaktadır. Veri toplama aracı olarak görüşmelerin görüşülen kişiye kendini daha iyi ifade edebilme imkânı sağlaması, analizlerin kolaylığı, araştırmalarda derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra araştırma sürecinde kontrolün kaybedilmesi, araştırma amacına uygun olmayacak konularda fazla zaman harcanması gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Bu sebeple araştırmacı, görüşme sürecini iyi planlamalıdır.

Büyüköztürk vd. (2013), görüşme sorularının hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken üç ana kriterin olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre görüşmede tasarlanacak olan sorular ilgili olmalı, cevaplama kolaylığı olmalı ve görüşmede uygun katılımcılar seçilmelidir. Soruların tasarlanması aşamasından sonra önemli olan soruların nasıl uygulanacağıdır. Bu bağlamda katılımcılarla araştırmacı arasında olumlu bir bağ kurması, veri toplamanın uzun sürmesi beklenen durumlarda zamandan tasarruf sağlaması ve daha karmaşık soruların sorulabilmesi nedeniyle

görüşmelerin yüz yüze görüşme tekniğiyle yapılması diğer görüşme yöntemlerinden daha etkili olmaktadır.

Görüşme soruları hazırlanırken araştırma amacına uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma problemlerine cevap olacak şekilde görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının kapsam geçerliliği için de uzman görüşü alınmış, görüşme sorularına bir madde daha eklenerek 11 soru üzerinden yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Gözlem Formları

- **Katılımcı Gözlem Formu (EK-2)**

Gözlem, anket ve görüşme gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı çalışmalarda kullanılabilir veri toplama araçlarından birisidir. Katılımcı gözlem olarak yapıldığı gibi katılımcı olunmayan gözlem tekniği de bulunmaktadır (Büyüköztürk et. al., 2013). Eylem planı dahilinde okuma alışkanlığını artırmaya yönelik etkinliklerin uygulanması aşamasında, araştırmacının eylem planına daha objektif bir dönüt sağlaması açısından katılımsız gözlemin yapılmasının yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle etkinliklerin yapıldığı uygulama sürecine okulda hazır bulunan 2 Türkçe öğretmeni dahil edilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin yaptıkları katılımsız gözlemlerin, uygulanan eylem planının değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- **Kitap Okuma Etkinliklerine Yönelik Gözlem Formu (EK-3)**

Eylem planı uygulanırken öğrencilerin gerçekleştirilen okuma etkinliklerine karşı tutum ve davranışları gözlem formuna kaydedilmiştir. Okuma etkinlikleri sırasında gözlenen öğrenci davranışları, gözlem formu aracılığıyla tablo halinde sunulmuştur. Böylelikle öğrencilerin eylem planı öncesi ve eylem planı sonrası okuma alışkanlıklarının karşılaştırılmasına veri sağlama olanağı elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Öğrencilere okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik olarak bazı sorular sorulmuştur. Bu sorular yarı yapılandırılmış görüşme formu olarak hazırlanmıştır. Görüşme öncesinde yarı yapılandırılmış görüşme formunun kapsam geçerliliği ve

görüşme sürecinin sağlıklı yapılabilmesi adına uzman görüşü alınmıştır. Yarı yapılandırılmış form çerçevesinde uygulama öncesi ve sonrası olmak üzere iki kez görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar kayıt altına alınmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018), içerik analizi ile toplanan verileri açıklayarak kavramlara ve ilişkilere ulaşılacağını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra betimsel analizde özetlenen verilerin içerik analizi ile daha derin bir şekilde işleme tabi tutulduğunu belirtmişlerdir. İçerik analizinin belirli aşamaları bulunmaktadır. Verilerin kodlanması, temaların belirlenmesi, tema ve kodlara göre düzenleme ve tanımlama yapılması, son olarak da bulguların yorumlanması yer almaktadır. Verilerin içerik analizi ve kodlamanın yapılması sürecinde iki araştırmacıdan öğrencilerden alınan verilerin yorumlanması istenmiştir. Uygulama öncesi ve sonrasına ait görüşmelerden elde edilen kodların ve temaların birbiriyle paralellik taşıdığı belirlenmiştir. Öğrenci cevapları bir metin haline dönüştürüldükten sonra metinler İçerik analizi ile değerlendirme yapılırken kayıt altına alınan öğrenci cevapları doğrudan alıntılanarak araştırma verilerinin güvenilir bir tutumla oluşturulmasına çalışılmıştır.

Tablo 3. 1: Verilerin toplanması ve analizi

Alt Problemler	Verilerin Toplanması	Verilerin Analizi
Öğrencilerin okuma eğilimleri nasıldır?	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi yöntemi
Öğrencilerin okuma düzeyi nasıldır?	Görüşme yapılarak bilgiler kaydedilmiştir.	İçerik analizi yöntemi
Öğrencilerin aktif olarak kitap okumamalarının sebepleri nelerdir?	Yüz yüze görüşme	İçerik analizi ile kodlama
Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını arttırmaya yönelik çözüm önerileri nelerdir?	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi yöntemi

3.5. Araştırmacı

Araştırmacı, Kırıkkale ili Yahşihan ilçesinde bir devlet okulunda çalışmakta olan bir Türkçe öğretmenidir. Araştırmacı, çalışmayı kendi okulunda ders verdiği beşinci sınıf öğrencileri ile yapmaktadır. Çalışmanın temeli, araştırmacının lisans döneminde İsvetç'in Umea şehrine yapmış olduğu öğrenci değişim hareketliliğine dayanmaktadır.

Araştırmacı, 2011 Ocak-Haziran d6nemini İsv6eç'in Umea şehrinde geçirmiştir. Umea'da, toplumun bir okuma k6lt6r6n6n olduğu araştırmacı tarafından deneyimlenmiştir. Bu deneyim s6recinde insanların rutin olarak yaptıkları doğa y6r6y6şlerinde kitap okudukları g6zlemlenmiştir. İnsanların y6r6y6şlerde genel olarak m6zik dinlemek veya sohbet etmek gibi rutinleri yerine Umea halkının kitap okumayı tercih etmesi, araştırmacı tarafından şaşkınlıkla karşılanmıştır. Bu durum, araştırmacının çalışma konusunu okuma alışkanlığı olarak belirlemesinde etkili olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu araştırmanın amacı, ‘Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı nasıl kazandırılır, var olan okuma alışkanlıkları nasıl daha fazla artırılabilir?’ sorularını cevaplandırmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale/Yahşihan’da bulunan Şehit Mustafa Uğurelli Ortaokulunda öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu olarak beşinci sınıf öğrencilerinin yer almasında araştırmacının çalışma yaptığı okulda beşinci sınıf öğrencilerine dersinin bulunması çalışmanın uygulanabilirliği anlamında etkili olmuştur. Bunun yanı sıra beşinci sınıfta okuma alışkanlığı edinmenin yetişkinlik dönemlerinde iyi bir okuma alışkanlığı kazanmaya temel oluşturması ve bunun birçok bilimsel çalışmada da ifade edilmesi, bir diğer etkidir (Künyeli, 1993). Bu araştırma ile ilgili elde edilen veriler, genellikle çalışma grubundan alınan verilerdir. Okuma alışkanlığı kazanımı konusunda yapılan çalışmalarda, çalışma grubu dışında öğrenci velileri ve öğretmenlerden de veri alındıkları görülmüştür. Fakat bu çalışmalarda çalışma grubunda yer alan öğrenciler daha çok ilkökul sınıf düzeyindedir (Yurtbakan, 2017, s.240-257 ve Altuntop, 2019,s.28).

Okul kültürüne uyum, okul başarısı gibi konularda veli ile yapılan iş birliği doğal olarak daha ön plana çıkmaktadır. İlköğretim ikinci kademedeki yer alan öğrenciler için ise bu durum biraz daha farklı seyretilmektedir. Araştırmacının beşinci sınıf rehber öğretmeni olması sebebiyle okulda yapılan veli toplantılarında ulaşılan sonuç çalışmanın daha çok öğrenci üzerinde yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu konuyla ilgili öğrenci velilerinin ifadeleri genelde birkaç değerlendirmede birleşmiştir:

- ❖ Evde öğrenciye ders çalıştırmıyoruz.
- ❖ Eline asla kitap almıyor,

❖ Ebeveyn olarak deneyimlerimizi anlattığımızda hiç dinlemek istemiyor... Velilerden alınan dönütler değerlendirildiğinde bu yaş grubunda yer alan öğrencilerin artık kendi başlarına eğitim öğretim sürecinde daha etkin oldukları, gerek ders içi gerek ders dışı etkinliklerde bireysel anlamda farkında oldukları anlaşılmaktadır. Bu durumdan hareketle okuma alışkanlığı kazanma veya var olan okuma alışkanlıklarını artırabilme adına bu süreci daha çok öğrencinin kendisiyle yönetmekte fayda olacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda hazırlanacak olan eylem planı çerçevesinde, okuma alışkanlığının kazandırılması ve eylem planının temelini oluşturması bakımından dört alt soru belirlenmiştir:

1. Öğrencilerin kitap okuma eğilimleri nasıldır?
2. Öğrencilerin kitap okuma düzeyleri nasıldır?
3. Öğrencilere göre kitap okuma alışkanlığı kazanamamalarının nedenleri nelerdir?
4. Öğrencilere göre kitap okuma alışkanlığını kazanmak için neler yapılabilir?

Eylem planının hazırlanmasından önce bu dört soruya belirlenen ölçme araçlarıyla cevaplar bulmaya çalışılmıştır. Eylem planı, bu bulgulardan hareketle hazırlanmış ve uygulanmıştır. Eylem planının etkisini ortaya koymak adına planın her aşamasında uzman görüşünden değerlendirme alınmıştır. Ayrıca okulda bulunan iki Türkçe öğretmeninden de eylem planı ile ilgili gözlem yapmaları istenmiştir. Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgu ve yorumlarla ilgili olarak eylem planı öncesi ve eylem planı uygulama sonrası bulgu ve yorumlar olmak üzere sırasıyla yer verilmiştir.

4.1. Eylem Planının Uygulanmasından Önce Elde Edilen Bulgular

4.1.1. Öğrencilerin Okuma Eğilimlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin okumaya yönelik eğilimleri hakkında elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Görüşme öncesinde hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda okuma eğilimlerini belirlemeye yönelik üç soru bulunmaktadır. Formdaki diğer sorular ise öğrencilerin okuma düzeylerinin belirlemeye yöneliktir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler doğrudan kaydedilmiş ve bulgu olarak öğrenci metinleri doğrudan verilmiştir.

Sorular

- Kitap okuma ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- Kitap okumanıza/okumamanıza etki eden bir durum söz konusu mudur, belirtiniz.
- ‘Şöyle olsa daha çok kitap okurum.’ dediğiniz ne gibi durumlar olabilir?

Tablo 4.1: Eylem planı öncesi öğrencilerin okuma eğilimlerinin sıklık değerleri

Eylem Planı Öncesi Düşünceler	Sıklık
Kitap okumak sıkıcıdır.	10
Kitap okumayı eğlenceli bulmuyorum.	10
Kitap okumayı sevmiyorum.	9
Kitap okumak önemlidir.	5
Okumak bana zor gelir.	5
Kitap okumak yararlıdır.	15

Çalışma grubunun kitap okumaya yönelik eğilimlerini tespit etmek amacıyla sorulan üç soruyla ilgili elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Kitap okumanın sıkıcı olduğunu ifade eden öğrenci görüşleri:
  - Kitap okumayı sevmiyorum, sıkıcı geliyor. Ödül veya etkinlik olursa daha çok kitap okurum. (Ö-3)
    - Kitap okumayı sevmediğini ifade eden öğrenci görüşleri:
  - Kitap okumayı fazla sevmiyorum, üşeniyorum. Ödül koyarlarsa daha çok okurum. (Ö-6)
    - Kitap okumanın önemli olduğunu ifade eden öğrenci görüşleri:
  - Kitap okumak zihinsel görüşümüzü artırır. Bilgi sayımız artar, bu yüzden kitap okumak önemlidir. Tiyatro yapmak için de kitap okunabilir. Kitaplarla ilgili canlandırmalar yapılabilir diziler gibi. (Ö-20)
    - Kitap okumanın zor olduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Sıkıcı geliyor, tablet ve telefon daha iyi, okumak yerine kitabın filmi izlemek daha kolay geliyor. Sonunda benim sevdiğim bir şey olursa (yarış gibi) daha çok okurum. (Ö-9)
    - Kitap okumanın yararlı olduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Okumak hayalperestliği artırıyor. Okuduğum sahneyi canlandırıyorum. Macera iyi oluyor, okumakla ilgili konferans verebiliriz, önemini anlatmalıyız. (Ö-21)

4.1.2. Öğrencilerin Okuma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde eylem planı öncesinde öğrencilerin okuma düzeylerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Öğrencilerin okuma düzeyleri hakkında bulgulara ilişkin verilere öğrencilerle yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılmıştır. Yapılan görüşmede öğrencilerin okuma düzeylerine ilişkin veri elde etmek amacıyla ‘Günde kaç sayfa kitap okuyorsunuz, ne sıklıkla kitap okuyorsunuz?’ şeklinde sorular sorulmuş ve öğrencilerin verdiği cevaplar kaydedilmiştir.

Tablo 4.2: Eylem planı öncesi öğrencilerin okuma düzeylerinin sıklık değerleri

Eylem Planı Öncesi Okuma Sıklıkları	Sıklık (N)
Her gün okurum.	6
Haftada 3-5 gün okurum.	3
Bazen okurum.	16
Okudukları sayfa sayısı	
0-10 sayfa okurum.	11
10-30 sayfa okurum.	11
30 sayfadan fazla okurum.	3

- Her gün okuduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Günde 50 sayfa okurum. Her gün okurum. (Ö-1)
- Haftada 3-5 gün okuduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - 20 sayfa okurum. Haftada 4-5 gün okurum. (Ö-12)
- Bazen okuduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Günde 2 sayfa okurum. Bazen okurum. (Ö-2)
- 0-10 sayfa arası okuduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Her gün kitap okumam, sıkılıyorum. Okuduğum zamanlar 4-5 sayfa okuyorum. (Ö-15)
- 10-30 sayfa arası okuduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Günde 15-20 sayfa okurum ama her gün okumam. (Ö-14)
- 30 sayfadan fazla okuduğunu belirten öğrenci görüşleri:
  - Günde 40-45 sayfa okuyorum. Her gün okurum. (Ö-10)

4.1.3. Öğrencilerin Okumama Nedenine İlişkin Bulgular ve Yorumu

Bu bölümde, öğrencilerle yapılan görüşmeler neticesinde öğrencilerin okumama nedenlerine ilişkin oluşturulan kodlar ve sıklık değerleri tabloda belirtilmiştir.

Tablo 4. 3: Öğrencilere göre okumama nedenlerinin sıklık değerleri

Kodlar	Sıklık
Okumayı sıkıcı bulma	10
Telefon ve tabletle vakit geçirme	3
Okuma amacını bilmeme	3
Okumayı sevmeme	3
Baskı hissetme	2
Okumayı eğlenceli bulmama	10
Ödül olmaması	3
Etkinliklerle desteklenmeme (sınıf, okul okumalarında)	7
Ders veya ödevden vakit bulamama	1
Kitapların görsellikten uzak olması	2
Anne-babanın okumaması	1

*Katılımcılar, birden fazla görüş ifade edebildiği için tabloda belirtilen görüş sayısı katılımcı sayısından fazladır.

Tablo incelendiğinde öğrencilerin okumama nedenlerine gerekçe olarak genel anlamda ‘okumayı sıkıcı bulmaları, okumayı eğlenceli bulmamaları ve okuma etkinliklerinin salt sınıflarda yürütülen bir fiziksel etkinlikle kalıp etkinliklerle desteklenmemesi’ gösterilmiştir. Öğrencilerin okumama nedenlerine ilişkin gerekçe olarak kısmen ‘baskı hissetme ve kitapların görsellikten uzak kalması’ yer almaktadır.

Öğrencilerin okumama nedenlerine ilişkin gerekçe olarak en az söylenen ise ‘ödevlerden vakit bulamama ve anne-babanın okumaması’ yer almaktadır.

Öğrencilerin kitap okumama gerekçesi olarak okumayı sıkıcı bulduğunu ifade eden öğrenci görüşleri:

- Kitap okumak sıkıcı geliyor, beni sarmıyor. Sonunda futbol ödülü gibi bir şey olursa okurum. (Ö-8)

Öğrencilerin kitap okuma ile ilgili okuma eyleminin etkinliklerle desteklenmesi gerektiğini ifade eden öğrenci görüşleri:

- Kitap okumayı seviyorum. Beni saran kitapları okuyorum. Alıştım kitap okumaya, 10 sayfa okurum. Sınıfta araç yapma gibi etkinlikler olursa daha çok kitap okurum. (Ö-5)

Öğrencilerin okumama gerekçesi olarak zaman konusunda sıkıntı yaşadığını ifade eden öğrenci görüşleri:

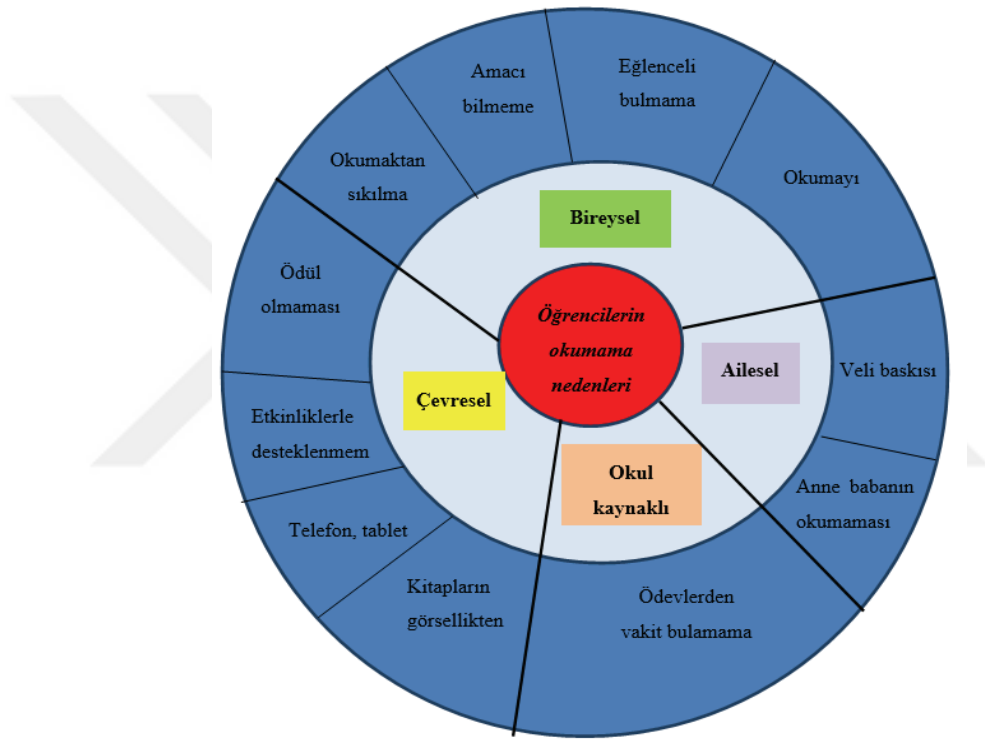
- Zamanım olmadığı için okumuyorum. Etkinliklerle dolu olursa daha çok okurum. (Ö-4)

Okumayı eğlenceli bulmadığını ifade eden öğrenci görüşleri:

- Kitap okumak sıkıcı, diğer aktiviteler daha eğlenceli. Günde 2 sayfa okurum. (Ö-2)

Kitap okumama gerekçesi olarak kitap yerine farklı etkinliklere vakit ayırdığını ifade eden öğrenci görüşleri:

- Çok sevmiyorum. Telefon, tablet daha eğlenceli geliyor. Kitap okumaya yarım saat ayırıyorum, telefon ve tablete 2 saat ayırıyorum. (Ö-7)

Şekil 4.1: Öğrencilerin okumama nedenlerini gösteren temalar

Öğrencilerin ifadeleri kitap okumama gerekçelerine ilişkin olarak kodlandığında şu bulgulara ulaşılmıştır:

- ‘Bireysel etkenler’ teması 4 kod ile toplamda 26 kez gerekçe olarak gösterilmiştir.
- ‘Ailesel etkenler’ teması 2 kod ile toplamda 4 kez gerekçe olarak gösterilmiştir.
- ‘Okul kaynaklı etkenler’ teması 1 kod ile bir kez gerekçe olarak gösterilmiştir.

- ‘Çevresel etkenler’ teması 4 kod ile toplamda 15 kez gerekçe olarak gösterilmiştir.

Elde edilen veriler, öğrencilerin okumama gerekçelerine ilişkin daha çok bireysel ve çevre etkisi ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, okumama nedenlerine ilişkin olarak daha çok okumayı sıkıcı bulduklarını, bir kitabı okurken eğlendirici öğeler olmazsa bir süre sonra okumayı bıraktıklarını ve okuma faaliyetlerinde farklı etkinliklerin yer alması gerektiğini ifade etmektedirler. Günümüz eğitim bilimcilerin de çocuklarda gerek dersle ilgili gerek ders dışı eğitsel faaliyetlerde çocukların dikkat sürelerinin 20-30 dk. arası olduğu ifade edilmektedir. Bu durum, çocuklarla yapılan eğitsel etkinliklerin sürelerini planlama noktasında önemli bir etken olarak eğitim uygulayıcılarının karşısına çıkmaktadır. Bunun yanı sıra çocukların kitap okurken sıkılmalarında kitapların görsellik durumları oldukça etkili olan bir unsurdur. Görsel içeriklerden çok uzakta kalınarak hazırlanan kitaplar, gerek araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrenciler gerek ilköğretim çağında yer alan çocuklar açısından çok da tercih edilecek kitaplar arasında yer almamaktadır.

Nitelikli çocuk kitaplarında görselliği etkili kılmak adına dikkat edilmesi gereken unsurlardan bir diğeri de metinler içerisinde yer alan resimlerdir. ‘Bir resim bin kelimeye bedeldir.’ şeklinde oldukça iddialı olan bu söz çocuk kitaplarında görselliğin önemini vurgulayan bir ifadedir. Çocuğun okuma sürecinde algılamakta güçlük çekebileceği kavramlar resimlerle somutlaşır ve anlamlı hale gelir (Şimşek, 2020).

Çocuğun kitap okurken sıkılmalarının önüne geçmek adına çocuk kitaplarındaki görsel unsurlara ve çocukların okumayı eğlenceli bulması için de farklı görsel zenginliği olan etkinliklere yer vermeye dikkat edilmelidir. Bu bağlamda okuma alışkanlığının kazanılması veya okuma alışkanlığının artırılmasıyla öğrencilerin okumaya karşı tutumlarının doğrudan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda eylem planının içerikleri öğrencilerden alınan bu verilere göre hazırlanmıştır.

4.1.4. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığını Kazandırmaya Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, öğrencilerle yapılan görüşmelerde kendilerine ‘Kitap okumanıza engel bir durum var mıdır? Ne gibi durumlarda daha çok okurdunuz?’ şeklinde sorular

sorulmuş ve öğrencilerden alınan cevaplar değerlendirilerek öğrencilerin okumama sorununa ilişkin çözüm önerileri sıklık tabloları ile gösterilmiştir.

Tablo 4. 4: Öğrencilerde okuma alışkanlığı kazanmaya yönelik çözüm önerilerinin sıklık değerleri

Kodlar	Sıklık
Okumak daha eğlenceli olmalı	10
Kitaplarla ilgili etkinlikler olmalı	5
Okuma alanları farklılaştırılmalı	4
Yarışma ve ödüller hazırlanmalı	10
Sakin ortamda olunmalı	3
Okuma zorunluluk olmamalı	5
Kitaplar görsel zenginlik sunmalı	4
Kitap okumaya vakit kalmalı	3

*Katılımcılar, birden fazla görüş ifade edebildiği için tabloda belirtilen görüş sayısı katılımcı sayısından fazladır.

Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaya yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşleri:

- Kitap okumayı sevmiyorum, sıkıcı geliyor. Ödül veya etkinlik olursa daha çok kitap okurum. (Ö-3)
- Zamanım olmadığı için okumuyorum. Etkinliklerle dolu olursa daha çok okurum. (Ö-4)
- Kitap okumayı seviyorum. Beni saran kitapları okuyorum. Alıştım kitap okumaya, 10 sayfa okurum. Sınıfta ayraç yapma gibi etkinlikler olursa daha çok kitap okurum. (Ö-5)
- Kitap okumayı fazla sevmiyorum, üşeniyorum. Ödül koyarlarsa daha çok okurum. (Ö-6)
- Günde 30 sayfa okurum, kitaplar bana eğlenceli geliyor. Sakin olan yerde okurum. Okuduğumuzu anlatabiliriz, kitaplar hakkında konuşmalar yapabiliriz, okumaya karşı ilgi böyle artabilir. (Ö-19)

Tablo 4.4 incelendiğinde; öğrencilerin çoğu, okuma faaliyetlerini daha eğlenceli bir şekilde yapmak istediklerini belirtmektedirler. Bu bağlamda, okumanın daha eğlenceli bir beceri alanına dönüşmesi için okuma etkinliklerinin yer aldığı, yarışma ve ödüllerle bezenmiş bir okuma faaliyetini çözüm önerileri olarak sunmaktadırlar.

Tablo 4.4 incelendiğinde öğrencilerin bazıları okumayı bir zorunluluk olarak görmek istemedikleri anlaşılmaktadır. Bu anlamda gerek öğretmenler gerek veliler, öğrencilerin kitap okuma konusunda kendilerini baskı altında hissetmemeleri adına

hassas davranmaları gerekmektedir. Okumayı bir zorunluluk olarak algılayan öğrencilerde, bir süre sonra okuma olgusuna karşı göstereceği tutumun ‘okumayı sıkıcı bulma, okumayı sevmeme vb.’ gibi durumlara dönüşmesi beklenmektedir. Bu anlamda, öğrencilerin okuma faaliyetlerini tamamen kendi istekleri doğrultusunda yürütmeleri, okuma süreçlerini de kendi durumlarına göre planlamaları kitap okuma sürecinin sağlıklı şekilde devam etmesini sağlayacağı beklenmektedir.

Tablo 4.4’ten çıkarılacak bir başka sonuç ise öğrencilerin okuma faaliyetlerinin salt sınıfta değil okulun bahçe, kütüphane gibi alanlarında da yapılmasını istedikleridir. Eğitsel becerilerde, herhangi bir eylemde yapılan gerek mekân gerek diğer değişikliklerin sürece olumlu yönde katkısının olacağı beklenmektedir. Okulların fiziki durumları göz önünde bulundurularak kitap okuma faaliyetlerinin okul bahçesinde, kütüphanelerde yapılabilir. Bunun dışında okulların yürüteceği kitap okuma projeleri adı altında farklı mekânlarda kitap okuma faaliyetlerinin yapılması, öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına olumlu yönde etkisinin olacağı gibi öğrencilerin sosyal bir sorumluluk kazanmalarına da imkân tanıyacağı beklenmektedir.

Öğrencilerin bir kısmı da ödevlerden vakit bulamadığı için kitap okumaya yönelemediğini ifade etmişlerdir. Özellikle beşinci sınıfta yer alan öğrencilerin okuma alışkanlığını kazanmalarında önemli bir dönemde yer almalarından hareketle bu dönemde öğrencilerin eğitsel becerilere yönelebileceği zamanlar tanınmalıdır. Öğrencilerin akademik anlamda başarılı olmaları beklendiği kadar eğitsel anlamda da özellikle kitap okuma alışkanlığı gibi becerilere sahip olması da beklenmektedir. Bu anlamda derslerle ilgili verilen ödevler, çocukların farklı etkinliklere ayıracağı zamanlarla dengeli olmalıdır.

Tablo 4.4’ten ve daha öncesinde bahsedilen okuma alışkanlığını artırıcı öğretmen uygulamalarından hareketle özellikle Türkçe öğretmenleri başta olmak üzere öğretmenler, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını kazanması adına şunları yapabilirler:

- Kitap okumanın önemi hakkında öğrenci ve velilere bilgilendirme yapılmalı.
- Okuma saatlerinde, okumayı eğlenceli hale getirmek adına okuma etkinlikleri düzenlenmeli.

- Okul bahçesinin durumuna göre bahçede veya okul kütüphanesinde okuma saatleri düzenlenmeli.
- Sınıfta hızlı okuma yarışı, araç hazırlama, kitap köşesi vb. gibi okumayı ilgi çekici hale getiren etkinlikler planlanmalı.
- Öğrencilerin okudukları kitaplarla ilgili söyleşi tarzında konuşmalar düzenlenmeli.
- Kitap okuma, öğrencilerce bir ödev olarak verilmemeli. Bunun yerine okunan kitaplardan hareketle yapılan etkinliklerle öğrencilerde kitap okumaya karşı ilgi sağlanmasına çalışılmalıdır.
- Eğitim öğretimde rol model olmanın etkisinden hareketle öğrencilerde okuma alışkanlığı kazanmalarının öncelikle öğretmenleri olarak da iyi bir kitap okuyucusu olmaktan geçtiği unutulmamalıdır.

Öğrencilerle yapılan görüşmeler neticesinde gerek öğrencilerin okuma eğilimleri gerek okuma düzeyleri analiz edilmiştir. Yapılan değerlendirmede, sınıfta yer alan öğrencilerin büyük bir kısmında kitap okumanın faydalı olduğunu ifade etmelerine rağmen okumayı sıkıcı buldukları anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin okuma düzeyleri incelendiğinde okunan sayfa sayıları ve öğrencilerin kitap okuma sıklıklarının düşük seviyelerde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarına yönelik çözüm önerileri ve okuma alışkanlığını artırmaya yönelik öğretmen uygulamalarından hareketle eylem planı hazırlanmıştır.

4.2.Eylem Planı

Bu bölümde, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak için hazırlanan eylem planına yer verilmiştir.

Tablo 4. 5: Eylem Planı

Eylem Planı	11 Haziran 11 Eylül	11-15 Eylül	18-22 Eylül	25 Eylül 29 Eylül	2-6 Ekim	9-13 Ekim	16-20 Ekim	23-27 Ekim	30 Ekim-03 Kasım
Valilik izinlerinin alınması	*								
Öğrencilerle odak grup görüşmelerinin yapılması	*								
Kitap okumanın önemine dair öğrencilerle söyleşi türünde konuşmalar yapılması		*							
Özet defterlerinin oluşturulması			*	*					
Okuma takip formunun hazırlanması			*						
Okuma saatlerinin ve sınıf içi okumaların düzenlenmesi				*	*	*			
Okunan kitaplarla ilgili öğrencilerin sunum yapmaları						*	*		
Okuma tekniklerinin kullanılması(okuma çemberi vb.)				*	*	*	*		
Hızlı okuma yarışması							*	*	*
Kitap ayrıacı hazırlama						*			
Kitap köşesi hazırlama								*	
Okunan kitaplarla ilgili drama çalışmaları								*	*
Kitap afiş ve sloganları hazırlama							*		
Sınıf dışı okuma etkinliği							*	*	*
Metin yazma çalışmaları								*	*
Sınıf kitaplığı hazırlama									*
Kitap kapağı tasarlama						*			
Aile ile okuma saatleri		*	*	*	*	*	*	*	*

4.2.1. Ders İşleme Süreci (11.09.2023-03.11.2023)

1.hafta (11-15 Eylül)

Çalışmanın ilk haftasında öğrenciler başta olmak üzere öğrenci velileri ile de kitap okumanın önemi üzerinde bilgilendirme toplantısı yapıldı. Öğrencilerle sınıfta, öğrenci velileri ile toplantı salonunda yapılan toplantıda ilk olarak öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ile ilgili mevcut durumu görüşüldü. Kitap okuma alışkanlığı

kazandırma bağlamında yapılacak çalışmalar ve eylem planı hakkında bilgilendirmeler yapıldı. Eylem planının ilk haftası ve ilk çalışma günü olması dolayısı ile ilk etkinliğin aile okuma saatlerinin yapılması kararlaştırıldı. Bu bağlamda 8 haftalık okuma etkinlikleri bağlamında aile okumalarının her akşam belirli saatlerde yapılacağı öğrenci ve velilere bildirilmiştir. İlk hafta itibariyle velilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin yarısının aile okuma etkinliklerine katılım gösterdiği anlaşılmıştır. Etkinliğe katılım göstermeyen öğrencilerin velileri ile görüşüldüğünde çocuklarının etkinliğe katılım göstermek istemediklerini dile getirdiler. Etkinliğin ilk sıralarında böylesi durumların olabileceği öngörüldüğünden öğrenci ailelerine okuma saatlerine kararlı ve sabırlı bir şekilde riayet etmeleri gerektiği araştırmacı tarafından ifade edildi. Bununla birlikte aile okumalarının bir bölümünü okulda öğretmen-öğrenci-veli kapsamında düzenlendi. Bu etkinlik sonrasında takip eden evde aile okumaları için velilerle tekrar yapılan görüşmelerde öğrenci katılımının arttığı veliler tarafından ifade edildi. Bu bağlamda, aile okuma saatlerinin ilk haftalarda istenilen düzeyde gerçekleşmesi de her hafta sonunda daha düzenli ve planlı bir okuma etkinliğine döndüğü izlenmiştir. Çalışmanın geçerlilik komitesi ile yapılan görüşme sonucunda birinci hafta yapılan etkinliklerin başarıyla tamamlandığı ifade edildi.

2.hafta (18-22 Eylül)

Eylem planının ikinci haftasında öğrenciler için kitap okuma takip formları hazırlandı ve öğrencilerle özet defteri oluşturma etkinliği yapıldı. Hazırlanan kitap okuma takip formları her bir öğrenciye dağıtıldı ve öğrencilerden okudukları kitaplarla ilgili bilgileri ilgili formla kayıt altına almaları istendi. Bu bağlamda her öğrencinin kitap okuma konusunda kendi sorumlulukları bünyesinde çalışmalara katılım sağlamaları planlandı.

İkinci hafta için öncesinde özet defteri oluşturma etkinliği planlanmıştı. Her öğrenciden etkinlik öncesinde yanlarında ders için kullanmadıkları bir defterini getirmeleri istenmişti. Öğrencilerin çoğunun derse gelirken kitap özetleri için bir defter getirdikleri görüldü. Özet defteri getiren öğrenciler en son okudukları kitaplarla ilgili kitabın yazarı, sayfa sayısı ve olay örgüsü ile ilgili bilgileri özet defterlerine yazdılar. Etkinliğin bir sonraki hafta da devam edeceği araştırmacı tarafından öğrencilere bildirildi. Özet defteri getirmeyen öğrencilere özet defterlerini

istedikleri şekilde süsleyip getirebilecekleri ifade edildi. Çalışmanın geçerlilik komitesi ile yapılan görüşme sonucunda ikinci hafta yapılan etkinliklerin başarıyla tamamlandığı, özet defteri oluşturma etkinliğinin bir sonraki hafta da izlenmesi gerektiği ifade edildi.

3. hafta (25-29 Eylül)

Birinci ve ikinci haftalarda okuma alışkanlığı konusunda öğrencilerin çalışmalarına uyum sağlaması istendiğinden daha kısa süren etkinlikler planlanmıştı. Üçüncü hafta itibariyle önceki haftalarda etkinlerden alınan dönütler doğrultusunda okuma alışkanlığı kazandırma bağlamında yapılacak olan etkinliklerde çeşitliliğe gidildi. Üçüncü hafta bir önceki haftada alınan karar gereği özet defteri oluşturma etkinliğine devam edildi. Önceki hafta özet defteri oluşturmayan öğrencilerin bu hafta yanlarında kendi süsledikleri bir defteri özet defteri olarak getirdikleri görüldü. Ayrıca bu öğrencilerin, en son okudukları kitaplarla ilgili özetleri deftere yazarak getirdikleri izlendi.

Üçüncü hafta dersin son 20 dakikasında sınıf içi okuma etkinlikleri düzenlendi. Okuma süresinin beşinci sınıf öğrencilerinin dikkat süreleri düşünülerek 20 dakika üzerinde olmamasına dikkat edildi. Sınıf kitaplığından öğrenciler kitaplarını seçtiler ve okumaya başladılar. Öğrencilerin bir kısmında dikkatlerini kitap okuma üzerinde toplamadıkları izlendi. Etkinlik sonunda kitap okuma etkinliğine katılmayan öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin kitap okumama gerekçeleri ile ilgili ifadeleri şu şekildedir:

- ❖ ‘Kitap okurken çok sıkıldım. (Ö1)
- ❖ 5 sayfa kadar okuyabildim, fazla okumak istemedim. (Ö15)
- ❖ Okuduğum kitaptaki olayları pek anlayamadım. (Ö13)
- ❖ Kitapta anlatılanlar ilgimi çekmedi.(Ö8)

Araştırmacı, etkinliğe katılmayan öğrencilerin görüşlerini kaydederek bir sonraki hafta sınıf içi okumalarına öğrencilerin katılımını artırabilmekle uzman görüşüne başvurmuştur. Uzman görüşü de alınarak bir sonraki hafta öğrencilerden okuma saatinde kendi belirledikleri, ilgisini çeken kitapları yanlarında getirmeleri istendi.

Üçüncü haftada yer alan bir başka etkinlik ise okuma tekniklerinin uygulanmasıydı. Bir haftada bitirilmesi uygun görülmeyen okuma çemberi, özetleyerek okuma, ezberleme gibi okuma tekniklerinin üçüncü hafta itibariyle dört hafta olarak

uygulanması planlandı. Bu haftada okuma çemberi tekniğinin içeriği öğrencilere anlatıldı. Okuma çemberi tekniğiyle ilgili görev dağılımı yapıldı ve dostluk konulu bir fabl metni okuma çemberi tekniğine göre okunmak için belirlendi. Öğrenciler kelime avcısı, karakter çözümleyici, tahminci, sorgulayıcı, hareket avcısı ve özetleyici rolleriyle metni okudular. İlk hafta olması dolayısıyla öğrencilerin verilen rollere göre metni değerlendirmelerinde, bazı yeni kelimeleri tespit edemediği veya metindeki olayların bir kısmını unuttukları görülmüştür. Grup içerisinde bazı öğrencilerin hiçbir değerlendirmede bulunmadığı da izlenmiştir. Yeterli süre de kalmadığından uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü ile yapılan değerlendirmede bu haftaki etkinliklerin yeterince verimli olmadığına, öğrencilerin bu haftaki çalışmalara ilgiyle katılmadığına karar verilmiş olup üçüncü hafta çalışmalarının yeniden yapılması planlanmıştır.

4.hafta (02-06 Ekim)

Üçüncü hafta alınan karar gereği bu hafta okuma çemberi tekniğine göre ders işlenmeye karar verildi. Üçüncü haftada değerlendirmede bulunmayan öğrenciler de göz önünde bulundurularak, öğrencilerin kendi isteklerine göre bir olay metnini sınıfa getirmeleri istenmiş. Metinler, okuma çemberi tekniği ile okunup öğrencilerce değerlendirme yapmaları istenmiştir. Dördüncü hafta yapılan uygulamaya bakıldığında okuma çemberi tekniğinin öğrencilerce daha çok benimsendiği görülmüştür. Dördüncü hafta, öğrencilerin kendi seçtikleri kitaplardan olay metinleri belirlenmiş ve sınıf gruplara ayrılmıştır. Her grup seçilen metinleri okuma çemberi tekniğinde belirlenen rollere göre okuyarak metni değerlendirmişlerdir. Okuma çemberi stratejisi ile yapılan okuma etkinliğinde sınıfta yoğun katılım görülmüştür. Öğrenciler artık dördüncü haftada okuma çemberi ile bir metni nasıl okuyacaklarını ve değerlendireceklerini daha iyi kavrayarak okuma etkinliklerini tamamlamışlardır.

Üçüncü hafta okuma saatlerinin istenilen düzeyde olmaması nedeniyle etkinliğin dördüncü hafta tekrar planlanması kararlaştırılmıştı. Bu bağlamda öğrencilerden kendi istedikleri kitapları yanlarında getirmeleri istenmişti. Okuma Becerileri dersinin ilk yirmi dakikasında sınıf içi okuma saati düzenlendi. Öğrencilerin dikkatlerini vererek kendi kitaplarını okudukları izlendi. Etkinliğin sonunda kitabını bitirenlerden kitabıyla ilgili kısa bir sunum yapması istendi ve öğrenciler kitaplarla

ilgili sunumlarını yaptılar. Bu bağlamda öğrencilerin okuma becerileri yanında konuşma becerileri de geliştirilmeye çalışıldı.

Birinci hafta başlanan aile okumalarının değerlendirilmesi ile ilgili dördüncü haftada öğrencilerle kısa bir görüşme yapıldı. Öğrenciler her akşam yapılan aile okumalarına katıldıklarını, kendi aileleri ile bir etkinlik yapmaktan mutlu olduklarını dile getirdiler.

5.hafta (9-13 Ekim)

Beşinci haftada okuma etkinliklerinde öğrenci görüşmelerinden alınan dönütler bağlamında, öğrencilerin motor becerilerine katkı sunması beklenen bazı çalışmalar yapılması kararlaştırıldı. Bu bağlamda beşinci haftada okuma teknikleri, kitap sunumları ve sınıf içi okumalarının yanına kitap kapağı tasarlama, kitap ayrıacı hazırlama etkinliklerine yer verildi. Bu etkinliklerin yapılması için beşinci haftada üç saatlik ders dilimi planlandı. Etkinlik bir katılımcı tarafından ayrıca izlendi. Öğrenciler kitap ayrıacı ve kitap kapağı tasarlama etkinliklerinde iki gruba ayrıldı. Kendi malzemeleriyle kitapları için ayrıacı hazırlayan öğrenciler, ürünlerini kendi görsel tercihlerine göre de süslediler. Ayrıca fazladan ayrıacı hazırlayan öğrenciler arkadaşlarına da ayrıacı hediye ettiler. Ayrıacı hazırlayanların yanında kitap kapağı tasarlayan öğrenciler de sevdikleri kitaplar için kapak hazırladılar. Kitapların kapaklarını kendi görsel tercihlerine göre süslediler. Öğrenciler, beşinci haftada yapılan okuma etkinlikleri ile ilgili şu değerlendirmelerde bulundular:

- ❖ Ayrıacı hazırlama etkinliğini çok sevdim. (Ö1)
- ❖ Kitap kapağı tasarlama fikri çok güzeldi. Kendi kitabımı kendim yapmak çok keyifliydi. (Ö8)
- ❖ Önceki haftalarda okuma etkinlikleri daha çoktu. Bu hafta farklı etkinliklerin olması güzeldi. (Ö15)
- ❖ Resim yapmayı çok severim. Kitap ayrıacı hazırlama çok eğlenceliydi. (Ö7)
- ❖ Etkinlikler genel olarak güzeldi. Ben de kitap kapağı tasarladım. (Ö10)

6.hafta (16-20 Ekim)

Altıncı hafta okuma etkinlikleri olarak kitap sunumları, hızlı okuma yarışması, afiş ve slogan hazırlama ile bahçede okuma saati düzenlenmesi planlandı. Etkinliklerin yeterli sürede yapılması için bu hafta da üç saatlik ders yapılması belirlendi.

Öğrencilere ilk olarak hızlı okuma yarışmasının yapılacağı söylendiğinde sınıfta öğrencilerin çok sevindikleri görüldü. Süre bir dakika olarak belirlendi. Her öğrencinin verilen süre içerisinde doğru okuduğu kelimeler sayıldı ve böylece sonuçlar tüm öğrencilere duyuruldu. Eylem planından önce öğrencilerin yaptığı hızlı okuma yarışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin verilen sürede doğru okudukları kelime sayısında artış olduğu izlendi.

Altıncı haftada yapılan bir diğer etkinlik ise ikinci ders saatinde bahçede okuma düzenlenmesi etkinliği idi. Öğrencilerle okul bahçesine çıkılıp bir alan belirlenerek okuma etkinliğine geçildi. Süre olarak 20 dakika belirlendi. Uzman değerlendirmesi bağlamında sınıf içi okumalarına oranla bahçede okuma etkinliğine öğrenci katılımı daha iyi olduğu yönündeydi.

Altıncı haftanın son dersinde öğrencilerle kitap okuma etkinlikleri kapsamında afiş ve slogan hazırlama etkinliği yapıldı. Kitap ayraç ve kitap kapağı tasarlama etkinliğinde olduğu gibi bu etkinlikte de öğrenciler iki gruba ayrıldı ve kendi tercihlerine göre afiş ya da slogan hazırlama etkinliklerine katılım sağladılar. Öğrencilerin kendi becerileri doğrultusunda herhangi bir ürün tasarlama/hazırlama konusunda oldukça dikkatli oldukları ve etkinlikleri ilgiyle tamamladıkları görüldü. Uzman görüşü alınarak altıncı hafta etkinliklerinin başarıyla tamamlanmasıyla bir sonraki haftanın etkinliklerine geçildi.

7. hafta (23-27 Ekim)

Yedinci hafta okuma etkinlikleri olarak kitap köşesi hazırlama, metin yazma çalışmaları, canlandırma etkinliği ve hızlı okuma yarışmaları planlandı. Etkinliğin süresi olarak üç ders saati belirlendi. İlk derste kitap köşesi hazırlamak için öğrenciler önceden görevlendirilmişti. Bu bağlamda bir grup etkinliği olarak kitap köşesi hazırlandı. Kitap köşesinde bir yazarın tanıtımının yapılması kararlaştırıldı. Bu bağlamda okul öğrencilerine söyleşide bulunacak çocuk yazarlarından Tuğba Coşkuner'in kısaca hayatı ve edebi kişiliği kitap köşesinde öğrenciler tarafından tanıtılması planlandı. Yazarın seçilmesinde öğrencilerin görüşü dikkate alındı. Yazar Tuğba Coşkuner'le ilgili kitap köşesi öğrenciler tarafından özveriyle hazırlandı. Bu bağlamda kitaplar ve yazarlarla ilgili kitap köşesi hazırlama etkinliği tamamlanmış oldu. Etkinliğe öğrencilerin ilgiyle katılım sağladıkları görüldü.

İkinci derste öğrencilerle metin yazma etkinliğine geçildi. Öğrencilere serbest türde ve konuda bir metin hazırlamaları gerektiği belirtildi. Sınıf içerisinde öğrencilerin yarısından fazlası etkinliğe katılım gösterdi. Öğrencilerden bazıları olay metinlerinden anı, hikâye ve masal türünde metinler yazdı. Diğer öğrenciler ise şiir türünde metinler oluşturdu. Öğrencilere eserlerini okuma imkânı sunuldu, böylelikle kendi eserlerini sunmaları sağlanarak öğrencilerin sanatsal becerileri geliştirilmek istendi. Sınıf içinde bir grup öğrencinin etkinliğe katılım göstermediği görüldü. Öğrenciler bununla ilgili ‘yazmaktan keyif almadıklarını, yazmayı bilmediklerini ve bu konuda çok fazla çalışma yapmadıklarını’ ifade ettiler. Öğrencilerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere metin yazma çalışmalarında kültürel birikimi olanların kitap yazma etkinliklerine daha fazla ilgi gösterdikleri görüldü. Bu durum tabii olarak karşılandığından metin yazma etkinliklerine katılım göstermeyen öğrencilerle ilgili bir sonraki hafta için etkinlik planlandı. Çocuk yazarlarından Tuğba Coşkuner’in, bir sonraki hafta okulda öğrencilerle söyleşisi planlanmıştır. Yazma etkinliklerine katılım göstermeyen öğrenciler başta olmak üzere tüm öğrencilere söyleşi hakkında bilgi verildi. Öğrenciler bir sonraki hafta söyleşiye katılacaklarını ifade ettiler.

Üçüncü derste öğrencilerle canlandırma etkinlikleri planlandı. Sınıfta işlenen bir tiyatro metninin öğrenciler tarafından canlandırılması istendi. Metin olarak derste bir tiyatro metni seçildi. Metni canlandıracak öğrenciler rollere göre belirlendi. Sınıfta tiyatro metninin canlandırılması istendi. Canlandırma etkinliği gözlemlendiğinde belirli öğrencilerin canlandırmaları yaptıkları görüldü. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanları bünyesinde barındıran tiyatro, drama etkinliklerinin yürütülmesi zaman ve oldukça çaba isteyen bir sanat dalı olması nedeniyle öğrencilerin bir kısmının etkinliğe katılım göstermemeleri doğal karşılandı. Buna karşılık araştırmacı, okulda eylem planını yürüttüğü sıralarda bir taraftan da Cumhuriyet Bayramı programı dolayısıyla milli mücadele konulu bir tiyatro oyunu da aynı öğrenci grubuyla hazırlamaktadır. Bir sonraki hafta hazırlanan tiyatro oyununun okul sahnesinde sunulması planlanmaktadır.

8.hafta (30 Ekim-03 Kasım)

Bir önceki haftada yapılan metin yazma etkinlikleri ile canlandırma etkinliklerine sekizinci haftada tekrar yer verilmesi planlanmıştır. Bu etkinlikler dışında farklı bir etkinlik olarak sınıf kitaplığı tasarlama ve sınıf dışı okuma etkinliği de planlandı.

Tüm etkinlikler için üç ders saati planlandı. Etkinlik öncesinde Tuğba Coşkuner'in söyleşisine öğrencilerle katılım sağlandı. Söyleşide Tuğba Coşkuner, yazarlık serüveninden bahsetti. Öğrenciler Yazar Coşkuner'e yazar olmakla ilgili çeşitli sorular yöneltti. Söyleşi oldukça yoğun katılımı gerçekte. Söyleşi sonrasında sınıflara çıkıldı ve Okuma Becerileri dersinde eylem planının sekizinci haftada planlanan etkinliklerine geçildi. Önceki hafta metin yazma etkinliklerine katılım göstermeyen öğrenciler başta olmak üzere tüm öğrencilerin metin yazma çalışmaları izlendi. Sınıfın neredeyse tamamı anı, şiir, hikâye, deneme türünde eserler hazırladı. Hazırlanan eserler her bir öğrenci tarafından sınıfta sunuldu.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla çalışma grubuyla hazırlanan "1919'dan 15 Temmuz'a Vatan Sağ Olsun" adlı tiyatro oyunu 30 Ekim tarihinde okulda oynandı. Tiyatro oyununa izleyici olarak öğretmen, öğrenci ve veliler katılım sağladı. Öğrencilerin rollerini genel anlamda başarıyla canlandırdıkları görüldü. Katılımın fazla olduğu oyun izleyiciler tarafından beğenildi. Etkinlik sonunda öğrenciler canlandırma yaparken çok heyecanlandıklarını, bazı sahnelerde zorlandıklarını; fakat etkinlikten çok keyif aldıklarını dile getirdiler.

Sekizinci haftanın son etkinlikleri olarak kütüphanede okuma etkinliği ve sınıf kitaplığı hazırlama etkinliği planlandı. Son derste öğrencilerle birlikte okul kütüphanesine geçildi. Kütüphanede öğrencilerin bir kısmı okuma yaparken diğer öğrenciler yanlarında getirdikleri malzemelerle sınıf kitaplığı tasarlamaya çalıştı. 20 dakikalık okuma etkinliğinden sonra sınıf kitaplığı hazırlamaya çalışan öğrencilere diğer öğrenciler de yardımda bulunarak sınıf kitaplıkları hazırlandı. Sınıf içinde herhangi bir etkinliğe katılım sağlamayan öğrencinin olmadığı görüldü.

Araştırmacı sekiz haftalık eylem planını bu bağlamda tamamladı. Öğrencilerle eylem planı sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formuyla odak grup görüşmesi şeklinde tekrar görüşmeler yapıldı. Görüşmelerden alınan sonuçlar, araştırma uzmanıyla paylaşıldı. Araştırma uzmanıyla yapılan görüşmeler bağlamında eylem planının başarıyla uygulandığına karar verildi.

Şekil 4. 2: Farklı mekân okuma etkinlikleri

Eylem planı hazırlanmadan önce öğrencilere ‘Hangi ortamlarda kitap okumak daha eğlenceli gelirdi?’ sorusu sorulduğunda; öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında daha çok sınıf dışında, okul bahçesinde ve okul kütüphanesinde okumak istedikleri görülmüştür. Bu bağlamda uygulamanın yapıldığı okulun fiziki durumları göz önünde bulundurulduğunda okuma etkinliğinin ara ara okul bahçesinde ve kütüphanesinde yapılması okuma etkinliğini daha ilgi çekici hale getireceği düşünülmektedir. Bu anlamda eylem planının uygulama zamanı olarak da okul bahçesinin uygunluğu sebebiyle haftada iki kez okuma etkinliği sınıf dışında yapılmıştır. Okuma etkinlikleri sırasında öğrencilerin kitaplarını dikkatle okudukları izlenmiştir. Özellikle kütüphanede yapılan okuma etkinliklerini öğrencilerin daha çok beğendikleri görülmüş ve öğrenciler kütüphanede okuma yapmayı daha sık tekrarlamak istediklerini belirtmiştir. Bunun üzerine en az bir okuma saatinin okul kütüphanesinde yapılması kararlaştırılmıştır.

Şekil 4. 3: Kitap ayracı hazırlama

Öğrencilerle birlikte kitap ayracı hazırlama etkinliğine karar verildi. Okuma Becerileri dersinin bir ders saatinde, öğrenciler kitap ayracı hazırladılar. Öğrencileri kitap okumaya karşı motive etmesi beklendiğinden öğrencilere kendi istedikleri şekil, karakter veya görselde ayracı hazırlamaları ifade edilmiştir. Her öğrenci kendi belirlediği renk, desen veya görsel göre kitap ayracını hazırlamıştır.

Şekil 4. 4: Kitap kapağı tasarlama

Okumayı eğlenceli hale getirmek ve öğrencilerin kitap okumaya karşı ilgilerini canlı tutmak adına kitap kapağı tasarlama etkinliği düzenlenmiştir. Her öğrenciden kendi okudukları kitapların kapaklarını tasarımlarını istenmiştir. Öğrenciler, kitap kapaklarını kendi görsel beğenilerine göre hazırlamışlardır.

Şekil 4. 5: Aile okuma etkinliği

Şekil 4.5'te yer alan fotoğrafta aile ile okuma etkinliği görülmektedir. Yapılan veli toplantılarında Türkçeyi doğru ve güzel kullanma üzerinde veliler bilgilendirilmiştir.

Bu anlamda eğitim öğretim süreci içerisinde yer alan öğrencilerden Türkçe dersiyle ilgili okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Türkçe öğretim programlarında üzerinde sıklıkla durulan anlama ve anlatma becerilerine iyi bir okuyucu olmayla sahip olunacağı beklenen bir sonuçtur. Bu bağlamda öğrencilere rol model olması anlamında aile ile okuma etkinliklerinin yapılması hakkında sunumlar yapılmıştır. Bu sunumlarda her akşam 20.00'de aile okuma etkinliğinin yapılması konusunda önerilerde bulunulmuştur. Eylem planının uygulamaya konulduğu hafta itibariyle velilerden alınan dönütlerde aile okumalarının düzenli olarak yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Şekil 4. 6: Kitaplık tasarlama etkinliği

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde okuma alışkanlığını artırmak, okumaya karşı ilgiyi yüksek tutmak adına öğrencilerin sundukları çözüm önerilerinden biri de kitap kapağı ve kitaplık tasarlama etkinlikleriydi. Öğrenciler, bu etkinlikleri kendi tercihlerine göre belirlemiştir. Bir kısmı daha önceki fotoğraflarda da görüldüğü üzere kitap kapağı tasarlarken bir kısmı da şekil 6'da görüldüğü gibi kitaplık tasarlamışlardır. Kitaplık tasarlayan öğrencilerden biri, eylem planı sonrasında kitap okuma ile ilgili düşünceleri sorulduğunda artık kitaplığı olması sebebiyle kitaplarını

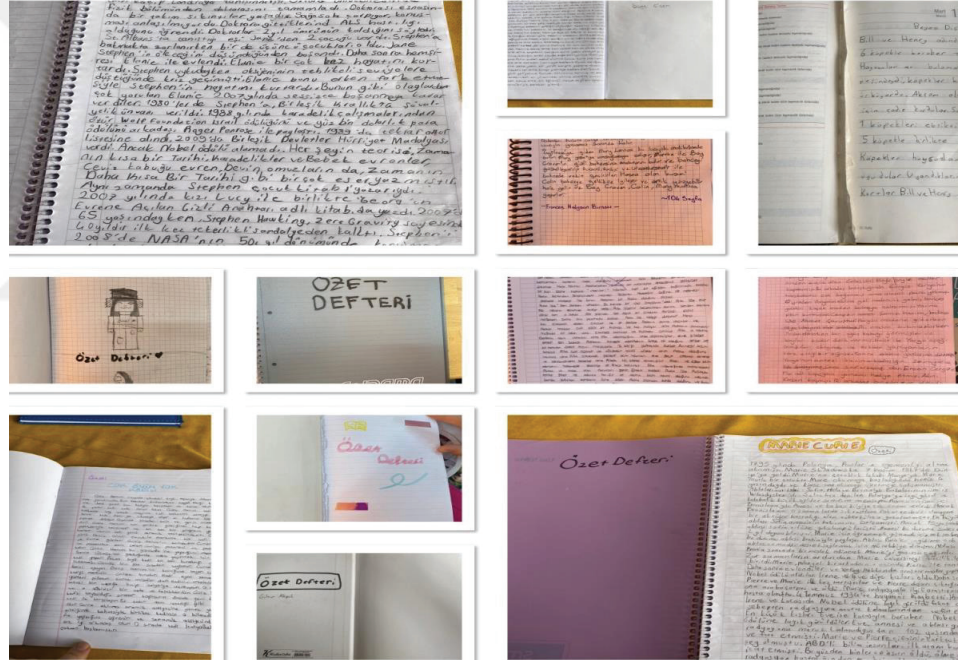
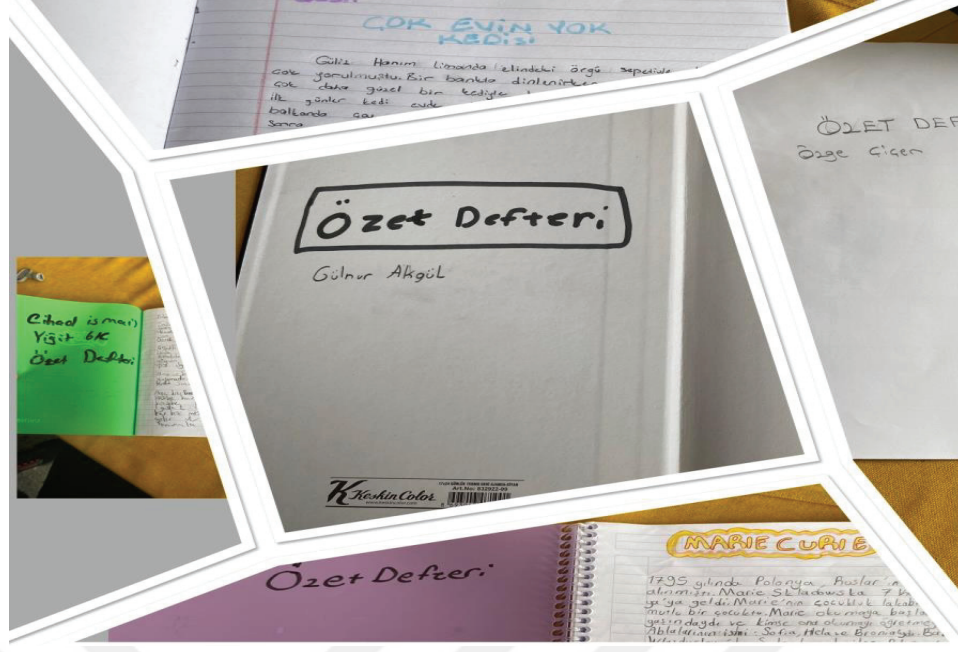
koyabileceği bir alan olmasından dolayı kitap okumaya karşı ilgisinin arttığını ifade etmiştir.

Şekil 4. 7: Kitap köşesi hazırlama

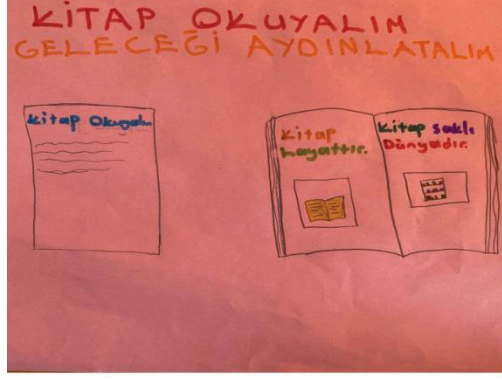
Sınıfta öğrencilerle birlikte kitap panosunun yer aldığı kitap köşesi hazırlandı. Kitap köşesine kitaplar ve önemi hakkında öğrencilerin hazırlamış oldukları afiş ve sloganlar, yazılar düzenli olarak asılmaktadır. Böylelikle öğrenci ürünleri sergilenerek başarıyı ödüllendirme açısından önemli bir tutum gösterilmiştir.

Şekil 4.7' de gösterildiği üzere her öğrencinin isimlerinin yazılı olduğu bardaklar panoya asılmıştır. Öğrencilerden okudukları kitap ve yazar adlarının yazılı olduğu kâğıtları kendi bardaklarına koymaları istenmiştir. Eylem planı başlamadan önce hazırlanan bardaklar eylem planı uygulama sonrası kontrol edildiğinde, her bardağın içinde en az bir iki kâğıdın yer aldığı görülmüştür. Dönem sonunda bardağı en çok dolu olan ilk beş öğrenciye ödül verilmesi kararlaştırılmıştır.

Şekil 4. 8: Özet defteri

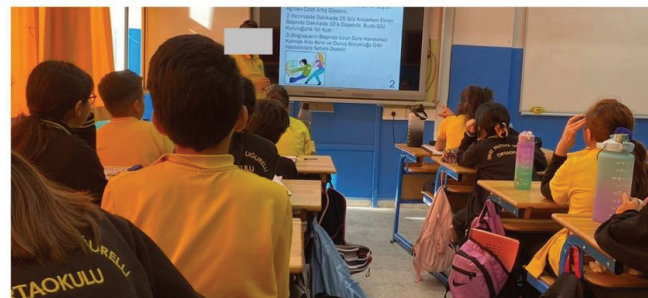
Öğrencilerle okunan kitapların özetlerini bir özet defterine yazmaları kararlaştırıldı. Bu bağlamda öğrenciler, bir yarıyıl boyunca belirlenen on kitabı okuyup özetlerini tutmaya başladılar. Kendi belirledikleri bir özet defteri oluşturdular. Okunan her kitabın adı, yazar adı, sayfa sayısı, kitabın konusu ve kitabın vermek istediği iletilerin yer aldığı bölümleri özet defterlerine yazmaya başladılar. Özet defterleri, okunan her kitaptan sonra okula getirilerek uygulayıcı tarafından kontrol edilip değerlendirildi.

Şekil 4. 9: Afiş ve slogan hazırlama etkinliği

Eylem planı öncesinde öğrencilerin kitap okuma etkinlikleri olarak yapmayı en çok istedikleri etkinliklerden biri afiş ve slogan hazırlama etkinliğiydi. Bu doğrultuda öğrencilerden kitaplar ve kitap okumanın önemi hakkında afiş ve sloganlar hazırlamaları istendi. Öğrenciler kendi belirledikleri görsel tasarımlarına göre afiş ve sloganlarını hazırladılar.

Şekil 4. 10: Kitap sunumları

Öğrencilerin sınıf karşısına geçerek bir konu anlatmaları kendi heyecanlarını en aza indirmesi, özgüven kazanmaları ve girişimci olmaları açısından elzem olmaktadır. Bu anlamda, öğrencilerden kitaplar ve okudukları kitaplar hakkında bir bilgilendirici sunum yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin kitapların sunumlarını yaparken dijital sunu hazırlama programlarını (Powerpoint vb.) kullanmışlardır. Öğrencilerin bu programları kitap sunumları için kullanmaları gerek öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamada gerek kitap okuma alışkanlıklarını kazandırmada etkili olacağı düşünülmektedir.

Şekil 4. 11: Canlandırma etkinliği

Öğrenciler okudukları kitaplarla ilgili drama türünde canlandırma yapmışlardır. Bu etkinlikte öğrencilerden okudukları tarih konulu bir kitaptan hareketle drama yapmaları istenmiştir. Cumhuriyet Bayramı programında öğrenciler seyirci karşısında rollerini önceden belirleyerek drama gösterilerini yapmışlardır. Böylelikle kendi ürünlerini bir topluluk önünde sunmalarına imkan tanıyarak okuma becerilerinden hareketle konuşma becerileri de geliştirilmeye çalışılmıştır.

Şekil 4. 12: Şairler ve Yazarlar Köşesi

Kitap okumaya karşı ilgi ve tutumları artırmak için öğrencilerle birlikte şair ve yazarlar köşesi hazırlandı. Bu etkinlikte, her hafta bir şair veya yazar hakkında pano hazırlanarak edebiyatımızda önemli yer edinen sanatçılarımızın tanınması amaç edinilmiştir. Etkinliğin öğrencilerde okuma alışkanlığı kazanmasına, okumaya karşı ilgi ve tutumlarını artırmasına etki edeceği düşünülmektedir

4.2.2. Eylem Planında Yer Alan Okuma Teknikleri ve Uygulama ile İlgili Raporlar

Okuma Çemberi Tekniği

Balantekin ve Pilav'ın (2017) okuma çemberi stratejisi ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, okuma çemberinin okuduğunu anlamaya yönelik anlamlı bir artışının olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, okuma alışkanlığı kazandırmak için hazırlanan eylem planında okuma çemberi tekniğine yer verilmiştir.

Okuma sürecinde bir teknik olarak kullanılan okuma çemberleri; aynı şiir, öykü veya romanı okumak için bir araya gelen gruplardır (Doğan vd. 2018, s.747-765). Öğrenciler okudukları kitaplarla ilgili iki gruba ayrılmış ve her gruba kitapla ilgili farklı roller verilmiştir. Öğrenci rolleri kelime avcısı, karakter çözümleyici, tahminci, sorgulayıcı, hareket avcısı ve özetleyici şeklindedir. Öğrenciler, ait oldukları rollere göre kitapları okuyup değerlendirmişlerdir. Bir sonraki rolü değişen öğrenci aynı kitabı farklı rollerle de analiz ederek öğrencilerde farklı düşünebilme becerileri

sağlanmaya çalışılmıştır. 8 haftalık eylem planı içerisinde öğrenciler, 4 haftalık bir programda okuma çemberi tekniğiyle okuma yapmışlardır. Etkinliğin dört haftalık bir süreçte yer alması, okuma çemberi tekniğinin öğrencilerce tam anlamıyla kavranması beklenmiştir. Programın ilk haftasında, öğrencilere okuma çemberi tekniği ile ilgili bilgiler verilmiştir. Verilen bilgilerin ardından Okuma Becerileri dersinde okutulacak olan bir metin seçilmiş ve metinle ilgili öğrencilere bazı roller verilmiştir. Her öğrenci grubu verilen rollere göre metni okumuş ve metinle ilgili değerlendirmeler yapmışlardır. Birinci haftada bir fabl metni seçilmiş ve öğrenciler kelime avcısı, karakter çözümleyici, tahminci, sorgulayıcı, hareket avcısı ve özetleyici rolleriyle metni okumuşlardır. İlk hafta olması dolayısıyla öğrencilerin verilen rollere göre metni değerlendirmelerinde, bazı yeni kelimeleri tespit edemediği veya metindeki olayların bir kısmını unuttukları görülmüştür. Grup içerisinde bazı öğrencilerin hiçbir değerlendirmede bulunmadığı da izlenmiştir. İkinci haftada ise değerlendirmede bulunmayan öğrenciler de göz önünde bulundurularak, öğrencilerin kendi isteklerine göre bir olay metnini sınıfa getirmeleri istenmiş. Metinler, okuma çemberi tekniği ile okunup öğrencilerce değerlendirme yapmaları istenmiştir. İkinci hafta yapılan uygulamaya bakıldığında ise okuma çemberi tekniğinin öğrencilerce daha çok benimsendiği görülmüştür. Üçüncü ve dördüncü haftalarda öğrenciler artık okuma çemberi ile bir metni nasıl okuyacaklarını ve değerlendireceklerini daha iyi kavrayarak okuma etkinliklerini yürütmüşlerdir.

Özetleyerek Okuma

Konunun ana hatlarıyla kavranmasını sağlayan özetleyerek okuma tekniğinde, tahtaya yazılan ‘Metinde anlatılan olaylar ne zaman ve nerede geçmektedir, metinde geçen şahıslar kimlerdir?’ sorularına cevap aramaya yönelik okuma yapılır. Öğrencilerle okuma etkinliklerinin bir kısmında özetleyerek okuma tekniği kullanılmıştır. Etkinlik 3 hafta olarak planlanmıştır. Öğrencilerden özetleyerek okuma tekniği ile bir olayı genel hatlarıyla anlatabilmesi istenmiştir. Bununla ilgili üç haftalık okuma için üç farklı metin seçilmiştir. Birincisi milli mücadele konulu bir olay metni, ikincisi arkadaşlığın önemini anlatan bir fabl metni ve bir de Türkiye’de bayramlarda karşılaşılan âdetlerle ilgili bir metindi. Birinci ve ikinci haftadaki olay metinleri özetleyerek okuma tekniğiyle okunduğunda, öğrencilere metinle ilgili sorular sorulmuştur. Öğrenciler her iki metinde yer alan olayları kişi, yer, zaman ve

mekân kadrosuyla doğru ifade edebilmişlerdir. Bununla birlikte okunan bölümler bazen kesilerek öğrencilerden metnin özetini çıkarmaları için süre verilmiştir. Özetleyerek okuma tekniği ile öğrenciler, metin öncesi hazırlanan sorular ve metinle ilgili bölümlerden hareketle metnin özetlerini birkaç cümle ile açıklamışlardır. Üçüncü haftada işlenen ‘bayram adetleri’ konulu metinde ise metinde yer alan bazı olayları hatırlayamadıkları, metnin ana fikrini belirlemede bazı ifadelerde yanlışlık olduğu görülmüştür. Seçilen metnin biraz uzun olması ve olay metninden biraz uzak olması bu durumun oluşmasında etkili olduğu düşünülmüştür. Genel anlamda özetleme tekniğinin öğrenciler tarafından bir okuma tekniği olarak benimsendiği izlenmiştir.

Ezberleme

Öğrencilerden milli kültür, sanat ve estetik kazanma noktasında seviyelerine uygun nitelikte kısa yazı, şiir ve güzel sözlerden oluşan metinleri ezberlemeleri istenmiştir. Bu teknikle öğrencilerin gerek hafızalarını güçlendirmesi gerek Türkçe söz varlıklarını artırması gerekse Türkçeyi kurallarına uygun şekilde kullanmaları amaçlanmıştır. Etkinlik öğrencilerin bu konudaki ilgileri doğrultusunda üç hafta olarak planlanmıştır. Bir sonraki etkinliğe kadar iki haftalık ara bırakılmıştır. İki haftalık ezberleme etkinliğinde araştırmacının belirlediği, okuma amaçlarına uygun nitelikte Türk edebiyatından iki şiir belirlenmiştir. Bu şiirler ‘Bayrak’ ve ‘Cumhuriyet Özgürlüktür’ şiirleridir. Öğrencilerin neredeyse tamamı her iki şiirle ilgili sunum yapmışlardır. ‘Cumhuriyet Özgürlüktür.’ şiiri okulda kutlanan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Programı’nda araştırmacının çalışma grubu tarafından koro eşliğinde söylenmiştir. Ezberleme etkinliğine katılmayan birkaç öğrenci için de etkinliğin uygulandığı son haftada kendi sevdikleri şiir, türkü, bilmece vb. bir türü sınıfta sunmaları istenmiş ve öğrenciler sunumlarını gerçekleştirmiştir.

Hızlı Okuma

Öğrencilerin okuma ile ilgili en çok sevdikleri etkinliklerin başında gelen hızlı okuma yarışması eylem planı öncesinde bir kez yapıldı. Her öğrenciden aynı metni bir dakikada okumaları istendi. Öğrenciler okuma yaparken uygulayıcı tarafından yanlış okunan kelimeler belirlendi. Öğrencilerin doğru okudukları kelimeler sayıldı ve kaydedildi. Eylem planı uygulama kısmında öğrencilerle hızlı okuma yarışması tekrar yapıldı. Öğrencilerin çoğunda doğru okunan kelime sayılarında artış olduğu

gözlendi. Eylem planı sonrasında bir kez daha okuma yarışması yapıldığında kelime sayılarında artış olmayan öğrencilerin de bu kez kelime sayılarında artış olduğu görüldü.

Eylem Planı Öncesi	Okuma Yarışması	Eylem Planı Sonrası
Kelime		Kelime
Ö-1 130		Ö-1) 137
Ö-2 125		Ö-2) 132
Ö-3 140		Ö-3) 143
Ö-4 160		Ö-4) 165
Ö-5 166		Ö-5) 174
Ö-6 100		Ö-6) 103
Ö-7 90		Ö-7) 93
Ö-8 85		Ö-8) 88
Ö-9 95		Ö-9) 98
Ö-10 105		Ö-10) 106
Ö-11 120		Ö-11) 124
Ö-12 130		Ö-12) 130
Ö-13 127		Ö-13) 128
Ö-14 138		Ö-14) 133
Ö-15 127		Ö-15) 120
Ö-16 116		Ö-16) 120
Ö-17 117		Ö-17) 122
Ö-18 123		Ö-18) 133
Ö-19 134		Ö-19) 140
Ö-20 138		Ö-20) 142
Ö-21 124		Ö-21) 128
Ö-22 140		Ö-22) 144
Ö-23 143		Ö-23) 148
Ö-24 137		Ö-24) 150
Ö-25 145		Ö-25) 146

Şekil 4. 13: Okuma yarışması sonuçları

4.2.3.Eylem Planı ile İlgili Katılımcı Gözlemleri

Eylem planı uygulanırken okulda bulunan iki Türkçe öğretmeninden uygulama ile ilgili gözlemlerde bulunmaları rica edilmiştir. Katılımcıların gözlemleri ile eylem planının objektif olarak değerlendirilmesine imkân sağlamıştır.

Araştırmacı tarafından öğrencilere kitap seçimi, hazırlama ve kitaplarla ilgili tamamen kendi tasarımlarından bir okuma/kitap görseli hazırlama etkinliği uygulanmış. Öğrencilerin etkinlik sürecinde gayet istekli oldukları ve sınıf tamamen kendilerinin yönettikleri görüldü. Hazırlanan okuma görselini sınıfın kitap kasesi panosuna astılar. Okuma etkinliği öğrenciler için aynı istekle yapıldığı zor bir süreçtir. Bu anlamda okuma sürecine katılan öğrencilerin ilgisi, merak ve sevgisi. Araştırmacının yarattığı bu etkinlikle öğrencilerin okuma sürecine daha aktif bir şekilde dahil ettiğini gözlem ve bazı etkinliklerin öğrencilerin okumaya olan ilgisini arttırdığı düşünülmektedir.

Cihat KESTEK

Ders gözlem formu			
Okul:	Fehit Mustafa Uğurelli Ortaokulu		
Sınıf:	Öğrenci Sayısı:	25	Konu/Etkinlik: Eleştirel Okuma
Gözlemci:	Tarih:	19.10.2023	
Gözlenen Davranışlar (Öğrenci ne dedi, ne yaptı?)		Yorumlar (Gözlemediğinizi yazınız)	
Öğrenciler eleştirel okuma etkinliği sonrası okuduklarının daha akılda kalıcı olduğunu, eleştirel okumanın okuduklarını anlamlandırmada etkili olduğunu belirttiler.		Eleştirel okuma etkinliğinin öğrenciler için eleştirel düşünme, okuduğunu yorumlayabilme gibi alanlarda faydalı olduğunu düşünüyorum.	

Şekil 4. 14: Katılımcı gözlemleri

Eylem planı dahilinde sınıfta gerçekleştirilen uygulamalarla ilgili okulda hazır bulunan iki Türkçe öğretmeninden gözlem yapmaları istenmiştir. Bu anlamda Türkçe öğretmenleri etkinlik öncesinde sınıfta yerlerini almış ve gözlemlerini gerçekleştirmişlerdir. Böylelikle uygulanan eylem planının değerlendirme kısmının tarafsız bir şekilde yapılması sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca katılımcı gözlemleri ile birlikte mesleki iş birliği sağlanmaya çalışılmıştır.

4.2.4. Eylem Planı ile İlgili Öğrenci Gözlemleri

Tablo 4. 6: Kitap Okuma Etkinliklerine Yönelik Gözlem Formu

Gözlem Sırasında Dikkat Edilecek Unsurlar	Tarih	Yetersiz (0)	Kısmen Yeterli (1)	Yeterli (2)
Kitap okuma konusunda yapılan bilgilendirmenin kitap okuma farkındalığı oluşturması	11-15 Eylül			x
Açık havada yapılan okumaların öğrencide ilgi oluşturması	18-22 Eylül			x
Kitaplar hakkında sunum yapmalarının öğrencileri motive etmesi	2-6 Ekim			x
Hızlı okuma yarışmasının öğrencileri eğlendirmesi	16-20 Ekim			x
Canlandırma etkinliğinde sorumlulukların grup içinde paylaşılması ve etkinliğin öğrenciyi heveslendirmesi	23-27 Ekim		x	
Afiş ve slogan hazırlama etkinliğine ilgili katılımın sağlanması	9-13 Ekim			x
Aile okumalarının öğrenciyi teşvik etmesi	11 Eylül-03 Kasım		x	
Kitap okumaya karşı duyulan sevginin artması	18 Eylül-03 Kasım			x
Öğrencilerde kitap yazma isteğinin oluşması	23 Ekim-3 Kasım		x	
Öğrencilerde kitap kapağı, sınıf kitaplığı hazırlama gibi ürün ortaya koyma isteklerinin artması	23 Ekim-3 Kasım			x

Tablo 4.6’ da okuma etkinlikleri sırasında öğrenci davranışlarına ait gözlemler yer almaktadır. Öğrenci davranışları gözlemlendiğinde eylem planının uygulanması aşamasında gözlenmesi beklenen öğrenci davranışların çoğuna uyulduğu; aile okumalarının öğrenciyi okumaya teşvik etmesinin sağlıklı gözlemlenememesi, öğrencilerde kitap yazma isteğinin zor bir beceri olması ve canlandırma etkinliğinde öğrencilerin hepsinin etkinlikte görev almak istememesi gibi sebeplerden dolayı bu etkinliklerde gözlemlenmesi beklenen öğrenci davranışları kısmen görülmüştür.

Tablo 4.6’ dan de anlaşılacağı üzere aile okumaları ile ilgili öğrenci davranışları kısmen yeterli düzeyde görülmüştür. Araştırmacının ailelerle yaptığı veli toplantılarında, okumanın bir alışkanlık haline gelmesinde çevre etkisinin önemli bir etken olduğu vurgulanmıştır. Bu minval üzere, çocuğun küçük yaşlardan itibaren

okuma alışkanlığı kazanması bağlamında en yakın çevre olarak ailede de benzer davranışları görmek istemesinin kaçınılmaz olduğu ve bu anlamda aile okumalarının önemli bir husus olduğu öğrenci velilerine ifade edilmiştir. Aile ile ilgili bilgilendirmeler yapıldıktan sonra öğrencilere de 8 haftalık okuma etkinlikleri bağlamında aile okumalarının her akşam belirli saatlerde yapılacağı bildirilmiştir. İlk hafta itibariyle velilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin yarısının aile okuma etkinliklerine katılım gösterdiği anlaşılmıştır. Etkinliğe katılım göstermeyen öğrencilerin velileri ile görüşüldüğünde, çocuklarının etkinliğe katılım göstermek istemediklerini dile getirdiler. Etkinliğin ilk sıralarında böylesi durumların olabileceği öngörüldüğünden öğrenci ailelerine okuma saatlerine kararlı ve sabırlı bir şekilde riayet etmeleri gerektiği araştırmacı tarafından ifade edildi. Bununla birlikte aile okumalarının bir bölümünü okulda öğretmen-öğrenci-veli kapsamında düzenlendi. Bu etkinlik sonrasını takip eden evde aile okumaları için velilerle tekrar yapılan görüşmelerde öğrenci katılımının arttığı veliler tarafından ifade edildi. Bu bağlamda, aile okuma saatlerinin ilk haftalarda istenilen düzeyde gerçekleşme de her hafta sonunda daha düzenli ve planlı bir okuma etkinliğine döndüğü izlenmiştir.

Tablo 4.6' da görüldüğü üzere okuma etkinliklerinde kısmen yeterli olarak yer alan bir başka öğrenci etkinliği kitap yazma etkinlikleridir. Kitap yazma etkinliği, belirli bir birikim ve kültürel altyapıya sahip olmakla yapılabilecek bir etkinlik türüdür. Bu noktada, öğrencilerden kültürel birikimi olanlar kitap yazma etkinliklerine daha fazla ilgi gösterirken diğerlerinde benzer durumlar görülmemiştir. Bu durum tabii olarak karşılandığından kitap yazma etkinlikleri ile ilgili öğrencileri harekete geçirebilecek nitelikteki eylemler planlanmıştır. Bu bağlamda öğrenciler –özellikle kısmen yeterli düzeyde kitap yazma etkinliğine katılım gösterenler- okulda düzenlenen bir yazarın söyleşisine katılım göstermişlerdir. Söyleşi, okuldaki başka bir öğretmenin koordinatörlüğünde düzenlenmiştir. Söyleşiyi gerçekleştiren yazar Tuğba Coşkuner'dir. Yazar, söyleşisinde kitap okuma ve yazma serüveni ile ilgili söyleşi yapmıştır. Söyleşide öğrenciler, yazara kitap yazmaya nasıl başladığı ile ilgili sorular yöneltip yazarın konuşmasını ilgiyle dinlemişlerdir. Kitap yazma etkinliklerine yeterli düzeyde katılım göstermeyen öğrencilerin söyleşi sonrasında serbest türde yazma etkinliklerinde olay metinleri yazdıkları, bununla birlikte verilen bir türde düşüncelerini yazıyla ifade ettikleri görülmüştür. Öğrenci yazar buluşmalarının öğrencilerde kitap yazma etkinliklerine katılımı artırdığı düşünülmektedir.

Kitap okuma alışkanlığını kazandırma bağlamında yürütülen etkinliklerin bir diğeri canlandırma etkinliğidir. Öğrenciler, okuduklarını canlandırma yaparken genel anlamda kısmen yeterli davranışlar göstermiştir. Canlandırma etkinliklerinin planlanma noktasında diğerk okuma etkinliklerine göre daha uzun ve uğraş isteyen türde etkinlikleri muhteva etmesi, öğrencilerin canlandırma etkinliklerine kısmen katılım göstermelerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca canlandırma etkinlikleri de kitap yazma etkinlikleri gibi sanatsal anlamda belirli bir birikime sahip olmayı gerekli kılmaktadır. Öğrencilerle Milli Mücadele Dönemi'nin anlatıldığı bir metinden hareketle altı ders saatinde canlandırma etkinlikleri yapılmıştır. Etkinliklere daha çok dramaya ilgi duyan öğrenciler katılım gösterirken diğerk öğrenciler pek ilgi göstermemişlerdir. Drama etkinliğine katılım gösteren öğrencilerle okulda 29 Ekim konulu kısa bir tiyatro gösterisi yapılmıştır. Katılım göstermeyen öğrencilerle sınıf içerisinde karşılaştıkları günlük olayları grup içerisinde canlandırmaları istenmiş ve öğrenciler bu etkinliklere daha fazla katılım göstermiştir. Sene sonunda ise öğrencilerle birlikte 'Türkçenin önemi' konulu kısa oyunlar oynanması planlanmıştır. Gösteriye sınıfın neredeyse tamamının katılmak istediği görülmüştür.

4.2.5. Araştırmacı Günlükleri

Tablo 4. 7: Araştırmacı günlükleri

Etkinlik adı:	Tarih:	Yorumlar:
*Kitap okuma hakkında bilgilendirme	12.09.2023	Bugün öğrencilere kitapların ne ifade ettiği, kitapların insan hayatında ne denli önemli olduğu üzerine sunum yapıldı. Öğrencilerin sunumda yer alan kitap okumanın insan hayatında oluşturduğu farkları dikkatle dinledikleri görüldü.
*Bahçede okuma saati	9.10.2023	Öğrencilerle farklı bir etkinlik olması, okulun da geniş bir bahçeye sahip olması sebebiyle bahçede okuma etkinliği yapmaya karar verildi. Öğrenciler, 'bahçe' kelimesini duyar duymaz heyecan ve coşkuyla sıra halinde bahçede oturma köşesinde yerini aldılar. Okul bahçesinin sessizliği ve havanın da elverişli olması, etkinliğin sağlıklı şekilde yapılmasını sağladı. 'Öğretmenim, bahçeye yine gelelim.' cümleleri öğrencilerin talepleri olarak kaydedildi.
*Kitap ayracı ve kitap kapağı hazırlama	12.10.2023	Okumayı zevkli hale getirmesi bakımından ve öğrencilerin bir ürün ortaya koymalarının önemi açısından bugün kitap ayracı ve kapağı tasarlama etkinliği yapıldı. Bugün dikkatimi çeken durum kitap okumayı çok sevmediğini ifade eden öğrencilerin araç hazırlama etkinliğine ilgiyle katıldığını gözlemledim.
*Hızlı okuma etkinliği	18.10.2023	Kitap okuma yarışması gerek araştırmacı olarak öğrencilerimde yaptırmayı sevdiğim bir etkinlik olması gerek öğrenciyken de çok sevdiğim bir etkinlik olması sebebiyle öğrencilerime de bu etkinliği planladım. Kitap okumayı sıkıcı bulan öğrencilerin de yoğun katılım gösterdiği etkinlik sonunda öğrenciler, hızlı okuma saatlerinin sık sık yapılması talebinde bulundular.

*Afiş ve slogan hazırlama	19.10.2023	Kitap okuma ile ilgili sunumlar yapıp öğrencilerin okumaya karşı ilgileri bir seviye daha arttıktan sonra kitap okuma ile ilgili afiş ve slogan hazırlama etkinliği yapıldı. Bu anlamda afiş ve sloganların nasıl hazırlanacağı hakkında bilgi verildi. Her öğrenci kendi afiş ve sloganlarını görsel bir fonda hazırladılar. Bu etkinlikte öğrencilerin afiş ve sloganları keyifle hazırladıkları görüldü. Etkinlik sonunda her öğrencinin ürününü sunmasına imkan verildi.
*Kitap sunumları	10.10.2023	Öğrencilerin bu defa sınıf karşısına geçerek yapacakları bir etkinlik planlandı. Her öğrenciden okudukları kitabı sunum şeklinde tanıtmaları istendi. Kimi öğrenciler, sunumlarını power point gibi sunu hazırlama araçlarını kullanarak yaptılar. Öğrencilerin heyecanlı oldukları görüldü. İlk sunumları olduğu için de konuşma sürelerini fazla uzun tutmamaya özellikle dikkat edildi. ‘Öğretmenim, ben anlatamam.’ diyen öğrencilerden sadece kitabın adını, konusunu ve sayfa sayısını söylemeleri istendi. Sunumlarını bitiren öğrencilerin mutlu oldukları görüldü.
*Drama etkinliği	27.10.2023	Drama etkinliği, öğrencilerin çok heyecanlı oldukları bir etkinlikti. Bu etkinlik önce sınıfta kendi aralarında yapıldı. Ardından milli mücadele konulu bir kitabı grup olarak okuyup kendi yorumlarını ekleyerek bir drama gösterisi seyirci önünde yapıldı. Bir sonraki drama için hangi kitabı seçecekleri öğrenciler tarafından soruldu ve kitap kararlaştırıldı.
*Kitap köşesi hazırlama	27.10.2023	Öğrencilerle kitap ve kitap okuma ile ilgili bir sınıf köşesi hazırlamaya karar verildi. Afişler, şiirler hazırlanarak kitap köşesi hazırlandı. Öğrencilerin etkinliğe katılımı yüksekti.
*Okuma tekniklerinin uygulanması	26.10.2023	Bu etkinlikte okuma çemberi tekniği uygulandı. Sınıf gruplara ayrıldı. Her grup okuma görevi ile metinlerini okudu. Okuma sonlarında sözcük avcısı, özetleyici, karakter analizcisi gibi görevlerine göre metni değerlendirdiler. Grup ödevleri yapmaktan keyifli oldukları izlendi.

4.3. Eylem Planının Uygulanmasından Sonra Elde Edilen Bulgular

4.3.1. Öğrencilerin Okuma Eğilimlerine İlişkin Bulgular

Eylem planı sonrasında öğrencilerle tekrar görüşme yapılmış ve onlara kitap hakkındaki düşünceleri tekrar sorulmuştur. Öğrencilerden alınan cevaplar ve bu cevaba bağlı eylem planı öncesi ile eylem planı sonrası öğrencilerin kitap okuma eğilimleri hakkındaki değerlendirmeler şu şekildedir:

Tablo 4.8: Eylem planı sonrası öğrencilerin okuma eğilimlerine ilişkin bulgular

Eylem Planı Sonrası Okuma Eğilimlerine Yönelik Düşünceler	Sıklık
Kitap okumak sıkıcıdır.	0
Kitap okumayı seviyorum.	23
Kitap okumayı sevmiyorum.	2
Kitap okumak önemlidir.	15
Okumak bana zor gelir.	2
Kitap okumak yararlıdır.	20

Eylem planı sonrası kitap okumanın daha eğlenceli olduğunu ifade eden öğrenci görüşleri:

- Kitabı seversem bitirebiliyorum artık. Daha fazla keyif almaya başladım. Bir günde 40-50 sayfa okuyorum. (Ö-2)
- Kitap okuma etkinliklerini yaptıktan sonra kitap okumaktan daha fazla keyif alıyorum. Okuduğum gün sayısını artırdım. Her gün okuyorum artık. (Ö-1)
- 5 sayfa okuyordum. 15-20 sayfa okuyorum artık. Çok sıkılıyordum kitap okurken. Etkinlikler hoşuma gitti, etkinliklere devam etmek isterim. Haftada 3 gün okuyorum artık. (Ö-4)
- Sayfa sayısını 2 katına çıkardım. Kitap okumak eğlence olarak geliyor. Her gün yapıyorum. Her gün okuyorum, bazen okuyordum, her gün okuyorum. (Ö-8)

Eylem planı sonrası kitap okumanın yararlı olduğunu ifade eden öğrenci görüşleri:

- Eskiden 5-6 sayfa okuyordum, şimdi 10-15 sayfa okuyorum, kelime sayım arttı.(Ö-6)
- Etkinlikler çocukları daha çok kitap okumaya alıştıran etkinliklerdendi. Karar aldım; telefon, tablet yerine kitap okuyacağım. Eskiden 30 sayfa okurdum. Şimdi 40-50 sayfa okuyorum. Daha hızlı okumaya başladım. (Ö-11)

Eylem planı sonrası kitap okumayı sevdiğini belirten öğrenci görüşleri:

- Önceden 15-20 sayfa okuyordum, şimdi 30 sayfa okuyorum. Kitap okumayı daha çok seviyorum. (Ö-12)

Tablo 4.9: Katılımcı görüşleri

- Araştırmacı tarafından öğrencilere okudukları kitaplar için kitap kapağı ve kitap ayraç hazırlama etkinliği uygulandı. Öğrencilerin etkinlik süresince istekli oldukları görüldü. (K1)
- Öğrencileri okuma sürecine çekmek zor bir durumdur. Hazırlanan okuma etkinliklerinin öğrencileri okumaya istekli hale getireceği kanısındayım. (K2)
- Uygulanan okuma teknikleri okumayı daha anlamlı kılmayı sağlayan etkinliklerden oluşuyor. Bunun da öğrenciyi okuma sürecinde daha aktif hale getirdiğini düşünüyorum.(K1)

- Öğrenciler kitap köşesinde okudukları kitaplarla ilgili pano hazırladılar. Süreci tamamen kendileri yönettiler. Okumaya karşı bu etkinliklerin ilgiyi artıracığı düşüncesindeyim. (K2)

4.3.1.1. Eylem Planı Öncesi ve Sonrası Öğrencilerin Kitap Okuma Eğilimlerinin Karşılaştırılması

Tablo 4. 10: Eylem planı öncesi ve eylem planı sonrası kitap okuma eğilimlerinin karşılaştırılması

Eylem Planı Öncesi Düşünceler	Sıklık	Eylem Planı Sonrası	Sıklık
Kitap okumak sıkıcıdır.	10	Kitap okumak sıkıcıdır.	0
Kitap okumayı eğlenceli bulmuyorum.	10	Kitap okumayı eğlenceli bulmuyorum.	0
Kitap okumayı sevmiyorum.	9	Kitap okumayı sevmiyorum.	2
Kitap okumak önemlidir.	5	Kitap okumak önemlidir.	15
Okumak bana zor gelir.	5	Okumak bana zor gelir.	2
Kitap okumak yararlıdır.	15	Kitap okumak yararlıdır.	20

4.3.2. Öğrencilerin Okuma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde eylem planı sonrasında öğrencilerin okuma düzeylerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Öğrencilerin okuma düzeyleri hakkında bulgulara ilişkin verilere öğrencilerle yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılmıştır. Yapılan görüşmede öğrencilerin okuma düzeylerine ilişkin veri elde etmek amacıyla ‘Günde kaç sayfa kitap okuyorsunuz, ne sıklıkla kitap okuyorsunuz?’ şeklinde sorular sorulmuş ve öğrencilerin verdiği cevaplar kaydedilmiştir. Öğrencilerden alınan cevaplar ve bu cevaba bağlı eylem planı öncesi ile eylem planı sonrası öğrencilerin kitap okuma eğilimleri hakkındaki değerlendirmeler şu şekildedir:

Tablo 4.11: Eylem planı sonrası öğrencilerin okuma düzeylerine ilişkin bulgular

Eylem Planı Sonrası Okuma Sıklıkları	Sıklık (N)
Her gün okurum.	8
Haftada 3-5 gün okurum.	17
Bazen okurum.	0
Okudukları sayfa sayısı	
0-10 sayfa okurum.	0
10-30 sayfa okurum..	20
30 sayfadan fazla okurum.	5

Eylem planı sonrası her gün kitap okuduğunu ifade eden öğrenci ifadeleri:

- Okuduğum gün sayısını artırdım. Her gün okuyorum artık. (Ö-1)
- Eskiden 2-3 gün 5-6 sayfa okurdum. Şimdi her gün 20 sayfa okuyorum. (Ö-20)

- Her gün okumaya çalışıyorum. 25-30 sayfa okuyorum. (Ö-24)

Eylem planı sonrası haftada 3-5 gün kitap okuduğunu belirten öğrenci ifadeleri:

- 1-2 gün okurdum, şimdi 3-4 gün okuyorum. Eskiden 5-10 sayfa okurdum, şimdi ise 10-15 sayfa okuyorum.(Ö-21)

Eylem planı sonrası bir günde okudukları sayfa sayısının arttığı anlaşılan öğrenci ifadeleri:

- 10-20 sayfa okurken artık 20-30 sayfa okumaya başladım. (Ö-25)
- Önceden kitap okumak çok sıkıcı geliyordu. Etkinlik yaptıktan sonra çok eğlendim. Biraz daha sayfa sayısı arttı. Her gün okuyorum. (Ö-5)
- Etkinliklerden sonra 30 sayfa yerine 40-45 sayfa okumaya başladım. (Ö-7)
- Eskiden 30 sayfa okurdum. Şimdi 40-50 sayfa okuyorum. (Ö-11)

Eylem planı sonrası günde 30 sayfadan fazla kitap okuduğunu ifade eden öğrenci görüşleri:

- Bir günde 40-50 sayfa okuyorum. (Ö-2)
- Eğlenceli geliyor etkinliklerden sonra. Artık 50-60 sayfa okuyorum. (Ö-13)

4.3.2.1. Eylem Planı Öncesi ve Sonrası Öğrencilerin Kitap Okuma Düzeylerinin Karşılaştırılması

Tablo 4. 12: Eylem planı öncesi ve sonrası öğrencilerin kitap okuma düzeylerinin karşılaştırılması

Eylem Planı Öncesi Okuma Sıklıkları	Sıklık (N)	Eylem Planı Sonrası Okuma Sıklıkları	Sıklık (N)
Her gün okurum.	6	Her gün okurum.	8
Haftada 3-5 gün okurum.	3	Haftada 3-5 gün okurum.	17
Bazen okurum.	16	Bazen okurum.	0
Okudukları sayfa sayısı		Okudukları sayfa sayısı	
0-10 sayfa okurum.	11	0-10 sayfa okurum.	0
10-30 sayfa okurum.	11	10-30 sayfa okurum..	20
30 sayfadan fazla okurum.	3	30 sayfadan fazla okurum.	5

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Çalışmanın bu bölümünü, araştırmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin yapılan tartışmalar oluşturmaktadır. Bununla birlikte araştırma ile ilgili bazı öneriler de sunulmuştur.

Araştırmanın birinci alt problemi ile öğrencilerin kitap okuma hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Öğrencilerle okuma eğilimlerine ilişkin yapılan görüşmeler eylem planı öncesi ve sonrasına ait olmak üzere iki defa gerçekleştirilmiştir. Eylem planı öncesinde yapılan görüşmelerde, araştırmanın çalışma grubunun yarıya yakını okumayı sıkıcı bulduklarını ifade etmişlerdir. Kitap okuma etkinliklerinde, okumaya başladıktan kısa bir süre sonra sıkıldıklarını ve okumaya devam etmek istemediklerini belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak okuma eylemini yorucu bulduklarını, zorunluluktan okuduklarını ve okumayı eğlenceli bulmadıklarını da ifade etmişlerdir. Yıldız ve diğerleri (2017), yapmış oldukları araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Araştırmalarında yer alan çalışma grubunda öğrencilerin tamamı kitap okumayı sıkıcı bulmaktadır. Bu çalışma ise benzer sonuçlar taşımakla birlikte bazı farklılıkları göstermektedir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrencilerin yarıya yakını, okumanın sıkıcı olduğunu ve okumayı eğlenceli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun ortaya çıkmasında çalışma grubunun beşinci sınıf öğrencilerinden oluşması sebebiyle okumaya karşı biraz daha meyilli olabilmeleri düşünülebilir. Bunun yanı sıra çalışma grubunun veli profili olarak eğitim seviyelerinin belirli bir noktada olmasının da bu duruma etki edebileceği düşünülmektedir.

Eylem planı öncesi öğrencilerin okuma eğilimleriyle ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin okumama nedeni olarak en çok ‘okumaktan sıkılma’ ifadesini ortak olarak kullandıkları görülmüştür. Çalışma grubunda yer alan öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik olarak çözüm önerileri sorulduğunda ise ortak olarak ‘okuma eğlenceli olma’ cevabını vermişlerdir. Bu durum öğrenci cevaplarının yapılan görüşmelerde tutarlı olduğunu göstermektedir. Arıcı (2008), üniversite öğrencileri ile okumayı sevmeme nedenleri üzerine görüşmeler yaptığında öğrencilerden okumaktan sıkıldıkları, hangi kitabı okuyacaklarını bilmedikleri ve küçük yaşlarda okuma alışkanlığı kazanamadıkları gibi nedenleri cevap olarak almıştır. Bu anlamda hangi yaş düzeyinde olunursa olunsun okumayı sıkıcı bulmanın okuma alışkanlığı kazanılmasında ciddi bir problem olduğu, bu doğrultuda okuma alışkanlığı kazandırabilmek için okumayı eğlenceli hale getirebilmenin önemli olduğu araştırma sonuçlarında ortaya çıkmaktadır. Araştırmada, eylem planı sonrası ise çalışma grubuyla yapılan görüşmelerde okumayı sıkıcı bulunan öğrencinin olmadığı; sınıfta bulunan öğrencilerin okumayı eğlenceli buldukları görülmüştür. Altıntop’un (2019) yüksek lisans tezinde yaptığı eylem araştırmasında da benzer sonuçlar yer almaktadır. Çalışmalarında, eylem planı sonrası okumayı eğlenceli bulduğunu ifade eden öğrenci sayısı iki katına çıktığı görülmüştür.

Araştırmanın ikinci alt problemiyle ilgili olarak öğrencilerin okuma düzeyleri üzerinde durulmuştur. Eylem planı öncesinde çalışma grubunda yer alan öğrencilerin yarısı bazen kitap okuduklarını, çok azı ise her gün kitap okuduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin okuma düzeylerinin okuma eğilimleriyle paralellik taşıdığı görülmektedir. Katrancı’nın (2019) 5. Sınıf öğrencilerine yönelik okuma etkinliklerinin öğrencilerde okuma alışkanlıklarına etkisini incelediği araştırmasında, uygulamış olduğu okuma etkinliklerinin çalışmanın deney grubunda önemli ölçüde kitap okuma alışkanlıklarını artırdığı görülmektedir. Katrancı’nın çalışmasında öğrencilerle ‘bahçede okuma, kitabı kürsüde anlatma, kütüphanede okuma, veli ile okuma’ etkinlikleri yapmış ve öğrencilerde okuma alışkanlıklarının arttığını gözlemlemiştir. Eylem planı içerikleri ile bu çalışmada yapılan uygulamalar benzerlik taşımaktadır. Eylem planı hazırlanırken araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan okuma alışkanlıklarını etkileyen olumsuz durumlar üzerinde durulmuştur. Elde edilen veriler, öğrencilerin okumama gerekçelerine ilişkin daha

çok bireysel ve çevre etkisi ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, okumama nedenlerine ilişkin olarak daha çok okumayı sıkıcı bulduklarını, bir kitabı okurken eğlendirici öğeler olmazsa bir süre sonra okumayı bıraktıklarını ve okuma faaliyetlerinde farklı etkinliklerin yer alması gerektiğini ifade etmektedirler. Günümüz eğitim bilimcilerin de çocuklarda gerek dersle ilgili gerek ders dışı eğitsel faaliyetlerde çocukların dikkat sürelerinin 20-30 dk. arası olduğu ifade edilmektedir. Bu durum, çocuklarla yapılan eğitsel etkinliklerin sürelerini planlama noktasında önemli bir etken olarak eğitim uygulayıcılarının karşısına çıkmaktadır. Bunun yanı sıra çocukların kitap okurken sıkılmalarında kitapların görsellik durumları oldukça etkili olan bir unsurdur. Görsel içeriklerden çok uzakta kalınarak hazırlanan kitaplar, gerek araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrenciler gerek ilköğretim çağında yer alan çocuklar açısından çok da tercih edilecek kitaplar arasında yer almamaktadır.

Araştırmada, öğrencilerin okuma sürecini olumsuz yönde etkileyen bir diğer neden olarak teknolojinin bilinçsizce kullanımı yer almaktadır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007, s.3-28), bu araştırmanın sonuçlarına benzer olarak yaptığı araştırmasında bilgisayar ve televizyonun öğrencilerin kitap okumalarını olumsuz yönde etkileyen bir durum olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin kitap okumayı, televizyon izlemek ve bilgisayar kullanmaktan daha sonra tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu anlamda aileler olarak öğrencilerin evde salt televizyon, telefon, tablet, bilgisayar gibi teknoloji ile gereğinden fazla süre geçirilmemesine dikkat edilmelidir. Yapılan araştırmalarda (Yılmaz ve Aksaçlıoğlu, 2007) bilgisayar ve televizyonda geçirilen süre ile öğrencilerin okuma sıklığı arasında ters ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç ise öğrencilerin okuma eylemi yapılırken farklı etkinliklerle de bunun desteklenmesini istedikleridir. Eylem planı öncesinde yapılan görüşmelerde, öğrencilerin önemli bir kısmı okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik çözüm önerileri olarak ‘Okuma faaliyetlerinin sonunda ödül, yarışma gibi eğlenceli etkinlikler olmalı.’ ifadesini ortak olarak dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu çözüm önerilerinden yola çıkılarak eylem planında okuma faaliyetleri sonuna bazı yarışmalar eklenmiştir. Hızlı okuma yarışması yapıldığında verilen süre içerisinde en çok kelime okuyan öğrenciler, sınıf içerisinde asılı bulunan öğrenci başarı listesinde ‘+’ veya ‘*’ ile pekiştirildi. Bununla birlikte okuma çemberi tekniğinde başarılı olan gruplara ve canlandırma tekniğinde drama gösterisinde

bulunan öğrencilere ödülleri verildi. Eylem planı sonrası öğrencilerin gerek okuma eğilimleri gerek okuma düzeyleri değerlendirildiğinde okuma yarışmalarının ve ödülleriyle pekiştirmelerin öğrencilerin okuma eğilimlerini olumlu yönde etkilediği ve okuma düzeylerini artırdığı araştırma sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç ise çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ikisi, aile baskısının okuma alışkanlıkları kazanmalarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bir öğrenci de ailede okuma alışkanlığının olmamasını okuma alışkanlığı kazanamamalarının nedeni olarak ifade etmiştir. Yıldız vd. (2017), beş ilkököl öğrencisiyle okumayı sevmeye yönelik çözüm önerilerine yönelik olarak yaptığı araştırmasında öğrenci ve velilerinden ‘okuma baskısız olmalı, ailece okuma etkinliği düzenlenmeli, okuma kitabını öğrencinin kendisi seçmeli’ gibi bu araştırma sonuçlarına benzer bulgulara ulaşmıştır. Eylem planı uygulanmaya başlamadan önce okulda yapılan veli toplantılarında da bu durum hassasiyetle görüşülmüş ve veli toplantılarından sonraki haftalarda akşamları aile okuma etkinlikleri düzenlenmiştir. Araştırma sonucunda aile okumalarının, okuma alışkanlığı düşük olan öğrencilerde okumaya karşı tutumlarını olumlu yönde değiştirdiğini göstermiştir.

Okuma etkinliklerine ait öğrenci gözlemleri incelendiğinde, en yeterli bulunan etkinliklerin ‘açık havada kitap okuma, afiş ve slogan hazırlama, kitap sunumları yapma, özet defterleri hazırlama, hızlı okuma yarışması, sınıf kitaplığı ve kitap kapağı hazırlama vb.’ olduğu görülmüştür. Öğrenciler, bu etkinlikleri yaparken tamamen kendi sözel ve görsel becerilerini sergilemişlerdir. Bu anlamda gözlem formunda görülen en yeterli etkinliklerin okuma alışkanlığını artırma anlamında tüm eğitim paydaşlarına öneri olacağı beklenmektedir.

Araştırmada, eylem planının objektif olarak değerlendirilmesi adına katılımcı gözlemleri olarak okulda bulunan iki Türkçe öğretmenin gözlemlerine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda; yapılan katılımcı gözlemlerinden hareketle okuma faaliyetlerinin yürütülmesinde, okuma alışkanlığının kazanılmasında veya artırılmasında başta Türkçe öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenler arasında mesleki iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu anlamda okuma işinin sadece Türkçe derslerinde yapılması veya okuma alışkanlığının Türkçe derslerinde kazanılması gerektiği tutumu doğru bir yaklaşım olmamaktadır. Çocuğun gerek ailede gerekse okulda okuma alışkanlığı kazanması için ebeveynleri ve öğretmenleri kitap okuma konusunda öncelikle rol model olmalıdır.

Tüm bu değerlendirmeler neticesinde okuma etkinlikleri belirlenmiş ve eylem planı bir haftası tekrar edilmek üzere 8 haftalık bir sürede uygulanmıştır. Uygulanan eylem planı sonrasında öğrencilerin okuma eğilimlerinde ve okuma düzeylerinde anlamlı farklar görülmüştür. Bu bağlamda ‘Haftada 3-5 gün kitap okurum.’ diyen öğrenci sayısı ile ‘Her gün okurum.’ diyen öğrenci sayısında anlamlı bir fark görülmektedir. Öğrencilerin okuma eğilimi ve düzeylerine ilişkin bu değerlendirmeler ve bununla birlikte eylem planının her haftası için alınan uzman görüşünden hareketle okuma alışkanlığı kazandırmak için uygulanan bu eylem planının başarıyla sonuçlandığı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre kitap okuma alışkanlığının kazandırılması ve artırılması noktasında şu önerilere yer verilebilir:

1. Eğitimde istendik davranışların kazandırılması için rol model olmak önemlidir. Öğretmenler, bu bağlamda kitap okuma faaliyetini aktif bir şekilde yaparak öğrencilerine rol model olmalıdır.
2. Öğretmenlerin yanı sıra okuma alışkanlığının devamını sağlamak adına aile içi okuma etkinliklerine yer verilmelidir. Öğrenci aileleriyle yapılan değerlendirme neticesinde, aile okuma saatlerinin öğrencilerde okumaya karşı ilgiyi artırdığı; kitap okumaya ayırdıkları süreyi artırdığı sonucuna varılmıştır.
3. Kitap okuma etkinlikleri, özellikle beşinci sınıf öğrencileri açısından ara ara farklı etkinliklerle desteklenmeli ve okuma olgusu eğlenceli hale getirilmeye çalışılmalıdır.
4. Okullarda gerek sınıf kitaplıkları gerek kütüphaneler farklı kaynaklarla çeşitlendirilmelidir. Aydoğdu'nun (2020) yapmış olduğu çalışmada da kütüphane kullanımının kitap okuma oranını artırdığı görülmüştür.
5. Okuma etkinlikleri mekân olarak sadece sınıf içerisinde değil; kütüphanelerde, açık havalarda da yapılabilir.
6. Öğrencilerin okuma ilgilerini canlı tutabilmek için kitap okumayı biz zorunluluk olarak göstermek yerine farklı etkinlikler ve yarışmalarla desteklemek gerekmektedir.

7. Öğrencilerin okul veya ev ortamlarında kitaplara daha fazla yer vererek kitaba karşı dikkatleri artırılmalıdır.
8. Okuma bilincini artırma konusunda yerel veya ulusal çevrede kitap okuma kampanyaları düzenlenmelidir.
9. Sınıf içinde veya sınıflar arasında okuma yarışması gibi etkinlikler düzenlenmelidir.
10. Kitap okuma ile ilgili okuma çemberi, eleştirel okuma, özetleyerek okuma gibi farklı okuma tekniklerinin kullanılması okuma ilgisini artırmakta; okumayı eğlenceli hale getirmektedir.
11. Başta Türkçe öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenlere okumanın önemi, okuma alışkanlığı gibi konularda seminerler verilerek bu konudaki hassasiyet artırılmalıdır.
12. Öğrencilerin okudukları kitapları anlatmalarına fırsat verilmeli, böylelikle okumanın yanı sıra konuşma becerilerinin de geliştirilmesine imkân tanınmalıdır.
13. Kitap seçimleri konusunda öğrencilerin görüşlerine yer verilerek kitap listesi hazırlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akın, E. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve yazma tutumları ile Türkçe akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (54), 469-483.
- Akyol, H. (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Akyol, H. (2013). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aksaçlıoğlu, A. G., & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Aksoy, E. & Öztürk, D. S. (2018). Öğrencilerdeki okuma Alışkanlığının Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22 (1)143-184.
- Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/36249/317959>
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A.F. (1976). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. (2. Baskı)İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.
- Altunsoy, M. & Uslu Üstten, A. (2020). Okuma Kültürü Göstergesi Olarak Kitaplık ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. 8 (3), 916-930.
- Altuntop, P. (2019). İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerine Okuma Alışkanlığı Kazandırmak İçin Bir Eylem Planı. Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Arıcı, A. F. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Durumları (Beceri-İlgi-Alışkanlık-Eğilim). Doktora Tezi. *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı niye sevmiyoruz? Üniversite öğrencileriyle mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 92-100.
- Aslan, Y. & Harput, M. B. (2017). Çocuk Eğitimi ve Kitap Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Aile Etkisi: Susanna Tamaro “Kitaplardan Korkan Çocuk” Örneği. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi* Cilt 1, 2017, Sayfa 17-30.
- Aydoğdu, H. (2020). Okuma alışkanlığı ve okul kütüphanelerinin bireysel gelişime etkisi üzerine bir değerlendirme. *Millî Eğitim Dergisi*,225, 201- 226.

- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 1-9.
- Balcı, A. (2009). İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 265-300.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme* (B. Çapar, Çev.), Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Barker, R., Escorpit R. (1973). *The Book Hunger*. İsviçre, UNESCO.
- Başaran, M. & Ateş, S. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 73-92.
- Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6745/90688>
- Batur, Z. & Bek, H. G. H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 32-49 .
- Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21651/232769>
- Bektaş, M., Okur, A., & Karadağ, B. (2014). İlkokul ve ortaokul son sınıf öğrencilerinde metaforik algı olarak kitap. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(2), 154-168.
- Beyhan, A. (2013). *Eğitim Örgütlerinde Eylem Araştırması*. Journal of Computer and Education Research, 1-(2), 65- 89.
- Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jceer/issueeee/18614/196496>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, R., Türkyılmaz, M. ve Karadeniz, A. (2010). Ergenlik dönemi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 3, Sayfa 1-21*.
- Çelik, M. (2019) *Dünyada ülkelere göre kitap okuma oranları*. Şubat 2023 tarihinde <https://infogram.com/dunyada-ulkelere-gore-kitap-okuma-oranlari> 1ge9m8nqqoj6my6 adresinden erişildi.
- Çevik, İ. (2021). Din eğitiminde alışkanlık kavramı. Doktora tezi. *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Çırak,C. (2016). <https://cevatecirak.wordpress.com/2016/10/23/dunyada-kitap-okuma-oranlari-ve-turkiyenin-istatistiklerdeki-yeri/> Nisan 2023 tarihinde erişildi.
- Çiftçi, O. (1991). *Aile ve Toplum*. Yıl: 1 Cilt: 1 Sayı: 2 Haziran 1991 ISSN: 1303-0256

- Demir , E. ve Pilav, S. (2023). Okuma çemberi yönteminin öğrencilerin okuma tutumlarına ve eleştirel okuma becerisine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(4), 825-838.
- Demirer, V., Sünbül, A. M., Yılmaz, E., Ceran, D., Işık, A., Çintaş, D., Çalışkan, M. ve Alan, S. (2010). İlköğretim öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu (5-6-7-8. Sınıflar). (Araştırma Raporu), Selçuk Üniversitesi Matbaası, Konya.
- Deniz, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının geliştirilmesi üzerine Türkçe öğretmenlerinin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. *Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Adıyaman.
- Devrimci Künyeli, H.(1993). 'İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi'. Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Doğan, B., Yıldırım, K., Çermik, H. ve Ateş, S. (2018). Okuma çemberleri: Niçin ve nasıl? Örnek bir uygulama. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 747-765.
- Doğanay, H. (2001). Halk kütüphanelerinin okuma alışkanlığındaki rolü ve önemi. *Türk Kütüphaneciliği*, 15, 40-44.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Elkatmış, M. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1223-1240.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yay.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 185-195.
- Gün, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma metinlerinde karşılaşılan sorunlar. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(4), 1-21.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Dağıtım yay.
- Güneş, F. (2017). Okuma ilgisi ve gücü. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 119-128.
- Gürcan, H. İ. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İşcan, A. , Arıkan, İ.B. ve Aydın, M.A.(2013.).İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okumaya İlişkin Tutumları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 11.

- Johnson, A. P. (2015). *Eylem araştırması el kitabı* (2 b.). (Y. Uzuner, & M. Özten Anay, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK proquest veri tabanı örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 1-17.
- Karadüz, A. (2010). Yapılandırmacı Paradigma Bağlamında Türkçe Derslerinde Öğrenme Ortamları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,7(14),s.135-154.
- Karahaliloğlu, M. (2019). <https://tr.linkedin.com/pulse/dünyada-kitap-okuma-oranları-ve-türkiyenin-yeri-çelik-karahaliloğlu>
- Katrancı, F. (2019). Ortaokul 5. Sınıf öğrencilerine uygulanan okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kilis.
- Keleş, Ö. (2006). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Kitap projeleri (2017).
<https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/kirikkale/ogrenciler-okumanin-mekani-yoktur-dedi-12382670> Nisan 2023 tarihinde erişildi.
- Kitap Projeleri (2022). <http://www.nevsehir.gov.tr/hayatin-anlami-kitap-projesi> adresinden Nisan 2023 tarihinde erişildi.
- Konan, N. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(1), 31-59.
- KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (2017). 22.07.2024 tarihinde erişildi. <http://www.kop.gov.tr/haber/kop-idaresinden-girisimcilik-ve-yenilik-ihtiyac-analizi-projesi/176>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2011). *Türkiye okuma kültürü haritası*. Şubat 2023 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/TR-36/turkiye-okuma-kulturu-haritasi-arastirmasi-sonuclari-ac-.html> adresinden erişildi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2017). Türkiye’de okuma alışkanlıkları araştırması. Nisan 2023 tarihinde <https://kygm.ktb.gov.tr/Eklenti/92804,okuma-kulturu-haritasi-2017pdf.pdf?0> adresinden erişildi.
- Maden, S., Maden, A. (2018).Türkçe Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Alternatif Uygulamaları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (10).
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2015). *İlköğretim Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.

MEB.(2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8. sınıflar için), Ankara, Meb yayınları.

Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.

Dünyada kitap okuma proje örnekleri;

<http://okuyayplatformu.com/onerilerimiz/winter-mini-challenge-ve-okuma-kahramanlari> Mayıs 2023 tarihinde erişildi.

<http://okuyayplatformu.com/onerilerimiz/big-read-buyuk-okuma> Mayıs 2023 tarihinde erişildi.

Özbay ,M. (1997). Türkçe Öğretiminde Programın Önemi, *Çağdaş Eğitim*, c.22,S.232,s.34-35.

http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/03105347_PISA_2018_Turkiye_on_raporu.pdf

Özbay, M. (2011). *Anlama Teknikleri I, Okuma Eğitimi*, Öncü Kitap, Ankara.

Özbay, M.(2014). *Anlama Teknikleri:1 Okuma Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Özçelebi, O. S. ve Cebecioğlu, N. S. (1990). *Okuma Alışkanlığı ve Türkiye*. Ankara: Milliyet Yayınları.

Özdemir, E.(1990). *Okuma Sanatı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Öztürk, B. K. (2008). İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı Okuma Alanının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.

Pilav, S. ve Balantekin, M. (2017). Okuma Çemberi Yönteminin Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2),149-170.

Ronkova, J. and Wildova, R. (2015). The reading matters: Children leadership in the Crezch Republic. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 171, 1204 – 1208.

Saracaloğlu, P. D. A. S. , Karasakaloğlu, Y. D. D. N. & Aslantürk, U. E. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması (Adnan Menderes ve Uludağ Üniversitesi Örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,19(3),457-480.[Retrieved from https://dergipark.org.tr/pub/cusosbil/issue/4385/60241](https://dergipark.org.tr/pub/cusosbil/issue/4385/60241)

Saripek, D. B. (2017). “İhtiyaç” Kavramı Ekseninde Sosyal Koruma: Temel İhtiyaçlar Yaklaşımı. *İnsan ve İnsan*, 4 (12) , 43-65.

DOI: 10.29224/insanveinsan.313027

- Sever, S. (2007). *Okuma Kültürü Edinme Sürecinde Türkçe Öğretiminin Sorumluluğu, Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı*, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, ss.108-126.
- Sünbül, M. A., Yılmaz, E., Demirer, V., Ceran, D., Işık, A., Çintaş, D., Alan, S. (2010). *İlköğretim öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu*. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Şahin, A., İşcan, A., & Maden, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını kullanma durumları (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 183-196.
- Şimşek, T. (2020). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yay.
- Taşkesenlioğlu, L. (2016). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir İnceleme.
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/149888> adresinden erişildi.
- Tazebay, A.(1993). *İlkokuma Yazma Öğretimi*, Milli Eğitim Dergisi, Ankara, s.6.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK yayınları.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK yayınları.
- TDK (2018). Mart 2023 tarihinde,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cc4c13712c551.40101718 adresinden erişildi.
- Tosunoğlu, M. (2002). 'Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri.' *Türk Dili*, 609,547-563.
- Tural, S. (1992) *Sorulara Cevaplarla Kültür Edebiyat ve Dil*. Ankara: Ecdad Yayınları.
- TEA (2021). Türkiye Eğilimleri - 2021, *Kantitatif Araştırma Raporu*. Nisan 2023 tarihinde <https://www.khas.edu.tr/sites/khas.edu.tr/files/inline-files/turkiye-egilimleri-web-basin.pdf> adresinden erişildi.
- TÜİK (2023). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemi Sonuçları, 2022*. Nisan 2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusu%2085%20milyon%20279,279%20bin%20553%20ki%C5%9Eiye%20ula%C5%9Ei%C4%B1> adresinden erişildi.
- TÜİK (2021). *İstatistiklerle Çocuk. Çocuk ve Kültür*, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- TÜİK (2021). *Cinsiyete göre okuma yazma bilmeyenlerin oranı, 1935-2021*. Mart 2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Nufus-ve-Konut>

EKLER

EK-1

Okuma Alışkanlığını Belirlemeye Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Sevgili Öğrenci,

Bu görüşme formu, kitap okuma alışkanlığı kazanmanızı desteklemek amacıyla okulunuzda bir dizi etkinliği planlamak için hazırlanmıştır. Bu formda adınızı belirtmeniz gerekmemektedir. Sorulara vereceğiniz cevapların okuma eğilimlerinizin ve okuma düzeylerinizin belirlenmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Yardımınız için teşekkür ederiz.

Mehmet KARADUMAN

- 1)Gündelik hayatınızda ne tür alışkanlıklarınız bulunmaktadır?
- 2)En son ne zaman kitap okudunuz?
- 3)Günde kaç sayfa kitap okuyorsunuz?
- 4)Ne sıklıkla kitap okuyorsunuz?
- 5)Takip ettiğiniz yayımlar (dergi,gazete vb.) nelerdir?
- 6)Kütüphanenizde ne kadar kitap bulunuyor?
- 7)Daha çok hangi mekanlarda kitap okuyorsunuz?
- 8)Evde anne/babanız kitap okuyor mu?
- 9)Kitap okuma ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- 10)Kitap okumanıza/okumamanıza etken bir durum var mıdır? Belirtiniz.
- 11) ‘Şöyle olsaydı daha çok kitap okurum.’ dediğiniz bir durum var mı? Düşüncelerinizi belirtiniz.

EK-2

Katılımcı gözlem formu

Okul:				
Sınıf:	Öğrenci Sayısı		Konu, etkinlik	
Gözlemci:	Tarih			
Gözlenen Davranışlar (Öğrenci ne dedi, ne yaptı?)		Yorumlar(Gözlemediğinizi yazınız)		

EK-3

Kitap Okuma Etkinliklerine Yönelik Gözlem Formu

Tarih :

Saat :

Gözlem Sırasında Dikkat Edilecek Unsurlar	Yetersiz (0)	Kısmen Yeterli (1)	Yeterli (2)
Kitap okuma konusunda yapılan bilgilendirmenin kitap okuma farkındalığı oluşturması			
Açık havada yapılan okumaların öğrencide ilgi oluşturması			
Kitaplar hakkında sunum yapmalarının öğrencileri motive etmesi			
Hızlı okuma yarışmasının öğrencileri eğlendirmesi			
Canlandırma etkinliğinde sorumlulukların grup içinde paylaşılması ve etkinliğin öğrenciyi heveslendirmesi			
Afiş ve slogan hazırlama etkinliğine ilgili katılımın sağlanması			
Aile okumalarının öğrenciyi teşvik etmesi			
Kitap okumaya karşı duyulan sevginin artması			
Öğrencilerde kitap yazma isteğinin oluşması			
Öğrencilerde kitap kapağı, sınıf kitaplığı hazırlama gibi ürün ortaya koyma isteklerinin artması			

EK-4

ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 29.03.2023 - 161283

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU TOPLANTISI

KARAR TARİHİ : 20/03/2023
OTURUM NO : 03
TOPLANTI SAATI : 12.30

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Şahin AHMETOĞLU başkanlığında gündemdeki maddeleri görüşmek üzere toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

- GÜNDEM** 20-Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Murat ÖZBAY'ın danışmanı olduğu Mehmet KARADUMAN tarafından yürütülen "Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için bir eylem planı" konulu proje başvurusunun görüşülmesi,
- KARAR** 20- Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Murat ÖZBAY'ın danışmanı olduğu Mehmet KARADUMAN tarafından yürütülen "Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için bir eylem planı" konulu proje incelenmiş olup, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik İlkelerine uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN

Prof. Dr. Şahin AHMETOĞLU

ÜYE

Prof. Dr. Mehmet DİKKAYA

ÜYE

Prof. Dr. Oğuz ÖCAL

ÜYE

Prof. Dr. Sevgi YURTÖNCEL

ÜYE

Prof. Dr. İbrahim MAZMAN

ÜYE

Prof. Dr. Oktay AKBAŞ

ÜYE

Doç. Dr. Kamil ŞAHİN

ÜYE

Prof. Dr. Emre AKSOY

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Fatma HIZIR ASRAV

Bu belge, güvenli elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <http://dogrulama.kku.edu.tr/envision.sorgula/belgedogrulama.aspx?eD=BSF57JKMMS&eS=161283> adresinden yapılabilir.

EK-5

UYGULAMA İZİNİ ONAY YAZISI

 T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

 HAYATİ T

Sayı : E-79140815-605.01-78154305
Konu : Anket İzni (Mehmet KARADUMAN)

13.06.2023

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : a) Kırıkkale Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 13.06.2023 tarihli ve E-79140815-605.01-78132807 sayılı onayı.
b) Kırıkkale Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 13.06.2023 tarihli ve E-76250085-302.08.01-168635 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Mehmet KARADUMAN "*Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerine Okuma Alışkanlığı Kazandırmak İçin Bir Eylem Araştırması*" konulu tez çalışması kapsamında, 06.06.2023-30.10.2023 tarihleri arasında İlimiz Yahşihan ilçesi, Şehit Mustafa Uğurelli Ortaokulu 5'inci sınıf öğrencilerine anket uygulama çalışması yapılmasına ilişkin ilgi (b) yazı ekinde yer alan anket formlarını uygulayacağına dair ilgi (a) Valilik oluru ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

I

Hayati TELEFONCU
Millî Eğitim Müdürü

Ek : İlgi (a) valilik oluru.

EK-6**Kitap Okuma Takip Formu**

ÖĞRENCİNİN			
ADI		SOYADI	
SINIFI		NUMARASI	

SIRA NO	KİTABIN ADI	SAYFA SAYISI	KİTAP OKUMA BAŞLAMA TARİHİ	KİTAP OKUMA BİTİŞ TARİHİ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				

13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				